

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Česká kolonizace v rumunském Banátu a důvody
pro následnou reemigraci**

**Czech colonization in the Romanian Banat and
reasons for subsequent re-migration**

Václav Mašek

Plzeň 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Česká kolonizace v rumunském Banátu a důvody pro následnou reemigraci.“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 18. 11. 2022

v. r. Václav Mašek

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce RNDr. Jiřímu Preisovi, Ph.D. za odborné vedení, ochotu, vstřícnost, čas a zejména za cenné rady, které mi poskytoval po celou dobu psaní této práce. Dále děkuji své rodině a blízkým, kteří mě po celou dobu studia podporovali a byli mi oporou i při psaní bakalářské práce. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat všem respondentům, kteří mi věnovali svůj čas a byli ochotni se na mém výzkumu podílet.

Obsah

Úvod	9
1 Cíle práce	10
2 Metodika	11
3 Přehled dostupné literatury	12
4 Teorie migrace.....	13
4.1 Vybrané migrační teorie/koncepty	13
4.1.1 Push-pull teorie	13
4.1.2 Ravensteinovy migrační zákony	14
4.1.3 Duncanova teorie	14
4.1.4 Standingova teorie materialismu	15
4.1.5 Zelinského migrační přechodový model.....	15
4.1.6 Současný neoklasický ekonomický přístup	16
5 Představení území Banátu.....	17
5.1 Vymezení oblasti a historie území	17
5.2 Přírodní podmínky Banátu	18
6 Historie osídlení Banátu českým obyvatelstvem	20
6.1 První kolonizační vlna.....	20
6.2 Druhá kolonizační vlna	21
6.3 Třetí kolonizační vlna	21
6.4 Způsob dopravy kolonistů.....	22
7 České kolonie v rumunském Banátu.....	23
7.1 Svatá Helena.....	24
7.2 Gerník.....	25
7.3 Bígr.....	29

7.4	Rovensko	33
7.5	Eibenthal.....	36
7.6	Šumice	36
7.7	Zaniklé české osady.....	39
7.7.1	Nová Ogradena/Frauenwiese	39
7.7.2	Svatá Elizabeta	40
7.7.3	Schöntal/Požáska	40
7.8	Obce s českou minoritou	41
7.8.1	Klopodie	41
7.8.2	Velký Perek.....	41
8	Architektura v českých osadách	42
9	Demografická a socioekonomická charakteristika tamních obyvatel.....	44
9.1	Vývoj obyvatel	44
9.2	Původ obyvatelstva.....	47
9.2.1	Původ obyvatel obce Gerník	48
9.2.2	Původ obyvatel obce Bígr	52
9.2.3	Původ obyvatel obce Rovensko	54
9.3	Aspekty duchovní a národní identity.....	56
9.3.1	Náboženství.....	56
9.3.2	Církevní obřady.....	57
9.3.3	Jazyk.....	58
9.3.4	Školství.....	59
9.3.5	Oděv	60
10	Problematika reemigrace	61
10.1	Reemigrace po první světové válce	61
10.2	Poválečná reemigrace v letech 1945–1949	62

10.3	Reemigrace po roce 1989.....	64
11	Výzkumné šetření	65
11.1	Hlavní cíl výzkumu.....	67
11.1.1	Dílčí cíle výzkumu.....	67
11.1.2	Výzkumné otázky	67
12	Způsob výzkumu.....	68
12.1	Charakteristika výběru respondentů.....	68
12.2	Organizace výzkumu a zpracování dat	68
13	Interpretace rozhovorů s reemigranty.....	70
13.1	Demografické údaje o respondentech	70
13.2	Původ a důvody k reemigraci.....	71
13.3	Zpětné hodnocení odchodu z Banátu	77
13.4	Identita.....	79
13.5	Vztah k rodišti	83
13.6	Zhodnocení rozhovorů	86
	Závěr	88
	Seznam použitých zdrojů	90
	Seznam tabulek	93
	Seznam obrázků.....	94
	Seznam map.....	95
	Seznam příloh.....	96
	Přílohy	
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Tato bakalářská práce pojednává o počátcích české kolonizace rumunského Banátu a otázce reemigrace českých krajanů zpět do České republiky. Výběr tohoto tématu je pro mě velmi osobní a citlivou záležitostí. Jsem potomek příchozích reemigrantů z porevoluční doby a jako prvním z naší rodiny je mi umožněno volně a svobodně studovat vysokou školu. Možnost ukončit studium kvalifikační prací právě na toto téma ve mně vyvolává mnoho pocitů. Cítím hlavně dluh vůči všem rodinám, které se rozhodly vydat se za chlebem a vidinou lepšího života před téměř dvě stě lety do pro ně tehdy neznámého prostředí. Mojí povinností je primárně informovat prostřednictvím této práce o tomto etniku, které znovu zapouští kořeny ve staré vlasti svých předků, kteří do Banátu odcházeli v první polovině 19. století. Banátští Češi odolávali po dvě století asimilaci a vlivům tamního obyvatelstva a dokázali si zachovat svoji osobitou kulturu. Tato uzavřená společnost skrývala po celou dobu zvyky, tradice, ale hlavně svojí pro nás dnes archaickou češtinu z českého venkovského prostředí z 19. století. Jedná se tedy o ukázkou etnické diaspory se zachováním vazeb na předchozí kulturní zvyklosti. Současná situace kolem značné reemigrace z tamního prostředí je existenční hrozbou české kolonie a také rizikem splnutí krajanského charakteru s novodobým českým prostředím.

V teoretické části práce se zabývám obecnou teorií migrace. Dále osídlováním Banátu Čechy, kdy se snažím se zachytit průběh zakládání osad a jejich vývoj. Zabývám se i faktory demografie, jako je vývoj obyvatelstva, ale také zobrazení původu kolonizátorů v České republice. Dále se v práci věnuji tamnímu tradičnímu způsobu života, který je úzce spjatý s náboženstvím. Následně popisuji reemigrační vlny ze zkoumaného prostředí.

Pro zpracování problematiky reemigrace banátských Čechů neexistuje dle mého zjištění dostatečné množství zdrojů a publikací. Většinou se může člověk seznámit spíše s prostředím českých vesniček v Rumunsku, ale s osudy reemigrantů nikoliv. Aktuálnost tohoto tématu je stále zjevnější. Na základě těchto faktorů se v praktické části práce věnuji výzkumu důvodů, které vedly reemigranty k odchodu do staré vlasti. Výzkum je prováděn prostřednictvím ústních rozhovorů s rodinami příchozích reemigrantů, kteří odešli zpět do ČR po pádu komunistického režimu.

1 Cíle práce

Vyhotovení této bakalářské práce je spjato se třemi hlavními cíli práce. V první řadě je cílem objasnit historicko-geografický vývoj osídlení Banátu českými vystěhovalci a zároveň přiblížit způsob jejich života v tamních podmínkách. Součástí tohoto cíle je vytvoření komparace zájmového území v čase na základě fotografických podkladů AV ČR z období 60. let 20. st. a jejich srovnání s dnešní podobou totožných míst, jelikož je velmi pravděpodobné, že území prošlo viditelnou transformací.

Druhým cílem je zhotovení přehledu míst, které byly původním domovem českých vystěhovalců v Banátu a také vizualizovat tyto lokality prostřednictvím mapového výstupu. Původ těchto obyvatel odpovídá na řadu otázek z hlediska kulturních zvyklostí daného prostředí.

Třetím cílem je představit základní poznatky o tom, co vedlo vybrané krajany k tomu opustit svoje rodiště a odejít do domova jejich předků. Součástí tohoto cíle jsou zároveň vedlejší cíle, které by problematiku měly více přiblížit. Konkrétně zjistit, jak stěhování reemigrantů probíhalo a jaký mělo dopad na jejich blízké okolí, jak své rozhodnutí zpětně vnímají, jak vnímají svoji identitu a jaký vztah sdílí ke zkoumanému území v současnosti.

2 Metodika

Pro zhotovení bakalářské práce bylo potřebné využít několik metodických postupů. Pro zpracování prvotních cílů bylo nutné nashromáždit dostatečné množství literatury. Jednalo se zde o práci se sekundárními daty, převážně s knižními publikacemi, odbornými články, ale i matričními archy, buď v tištěné či internetové podobě. Poté byla tato sekundární data podrobena rozboru a analýze. Vybrány byly informace, které mají co nejpřesněji vysvětlit zkoumané body. Některé poznatky byly zpracovány pomocí grafů, tabulek, nebo vizuálně zobrazeny pomocí geografického informačního systému ArcGIS.

Na základě zkoumání dřívějších fotografických podkladů a snaze zdokumentovat změnu vesnic v čase aktuálními srovnávacími fotografiemi bylo nutné přistoupit k osobnímu terénnímu šetření. Snímky z 60. let minulého století bylo do práce umožněno zakomponovat na základě uzavření licenční smlouvy s Etnologickým ústavem Akademie věd České republiky. Pro přesnost komparace snímků bylo během terénního výzkumu nezbytné využít konzultace s místními obyvateli. Vzhledem k časové náročnosti dopravy po území Banátu a vzdálenosti zkoumaných míst probíhalo terénní šetření v několika intervalech, a to v listopadu 2021, červnu a srpnu 2022.

V empirické části byl pro sběr primárních dat využit kvalitativní výzkum, kdy byl během přímého kontaktu s vybranými reemigranty veden polostrukturovaný rozhovor, který měl zodpovědět otázky ohledně důvodů zpětného odchodu. Výběr respondentů byl zvolen dle doby jejich odchodu z Banátu, vztahoval se tedy k novodobější reemigrační vlně po pádu komunistického režimu. Rozhovory nahrané na diktafon byly následně přepsány do elektronické podoby a jejich části byly rozřazeny do kapitol a implementovány do práce.

3 Přehled dostupné literatury

Pro potřeby této bakalářské práce byla použito mnoho pramenů. V případě historických pramenů lze zmínit několik knižních publikací. Některé z nich nejsou vůbec dostupné v knihovnách či online prostoru a pro jejich využití bylo nutné navštívit badatelnu Ústavu dějin Univerzity Karlovy. Historicky nejstarší publikace v práci, od autora K. Czoerniga (1857), byla využita pro získání prvních oficiálních údajů ze sčítání lidu. F. Karas (1937) svým dílem společně s dílem J. Auerhana (1921) lépe přibližují osudy zaniklých osad. Dílo J. Auerhana (1921) zároveň nabízí vhled do vývoje populace v zájmovém území v historickém kontextu. Z hlediska důležitých historických letopočtů sloužila publikace od autora R. Urbana (1930) „*Čechoslováci v Rumunsku*“.

Mezi stěžejní zdroje dat lze řadit obsáhlé práce od těchto autorů: D. Gesce (2013) „*Historie českých komunit v Rumunsku*“, F. Hruža (2013) „*Vrátili jsme se do vlasti*“, P. Kovář a spol. (2019) „*Přenesená krajina: Český venkov v rumunském Banátě*“, P. Filip (2014) „*Po Dunaji za Čechy do Rumunska*“, J. Kvaček a spol. (2009) „*Český Banát*“ či J. Svoboda (2009) „*Banát: Turistický a vlastivědný průvodce*“. Knihy podávají ucelený přehled o tamějším etniku, jeho způsobu života, proměnách zdejších poměrů, ale poskytují informace i o přírodních podmínkách.

Důležitým pro zhotovení migrační teorie byl článek od D. Drbohlava a Z. Uherka (2007) „*Reflexe migračních teorií*“, tento článek ve sborníku dal podnět k dalšímu rozvoji kapitoly, kterou doplňují zahraniční články od autorů D. Masseyho (1999), M. Verny (2015), S. Divishy (2015) a M. Ashithy (2021). K získání přehledu o reemigračním toku ze zkoumaného území posloužily publikace od autora J. Vaculíka z roku 2002 „*Poválečná reemigrace a usídlování zahraničních krajanů*“ a publikace z roku 2014 „*Reemigrace a repatriace Čechů a Slováků po první světové válce*“. Příspěvkem k podkapitole s názvem Reemigrace po revoluci přispěla zásadně svojí prací M. Secká (1993).

Značná část práce je zhotovena na základě odborných článků, které byly vyhledávány prostřednictvím portálu JSTOR, který nabízí širokou databázi podobně orientovaných materiálů.

Pro správné uchopení metodiky kvalitativního výzkumu v práci a jeho interpretaci byly použity knihy od J. Hendla (2005) „*Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*“ a od L. Egera a D. Egerové (2014) „*Základy metodologie výzkumu*“.

4 Teorie migrace

Migrace představuje jedno z významných globálních témat. Sama migrace je podporována různými globalizačními procesy, jako je např. rozvoj technologií, vzdělání či dopravní infrastruktury. Toky migrace proudí především z chudších zemí do zemí rozvinutých. V dnešním světě je snaha o společný přístup k migraci, s hlavním cílem zlepšit spolupráci mezi zeměmi původu a zeměmi cílovými. Určitý migrační tok by měl dle ideálu přinášet pozitivní dopady pro všechny zúčastněné strany. Realita ideálu stále neodpovídá, protože každá země má jiné možnosti v rámci regulace migračních toků (Ilinitchi, 2010).

Z teorií migrací je patrné, že ani v budoucnu nebude existovat jediná migrační teorie, jelikož je nemožné v jedné teorii pokrýt veškerá měřítka, aspekty a procesy. Studium problematiky migrace se tak věnují lidé z více oblastí výzkumu, především jsou zastoupena odvětví ekonomie, etnologie, sociální geografie, demografie, sociologie či urbanismu. Migrační teorie lze rozdělit na základě uchopení problematiky na tzv. mikro-úrovňové a makro-úrovňové koncepty. První zmiňovaný koncept se soustředí na migraci v rámci jedinců, rodin či domácností. V rámci druhého zmiňovaného konceptu je považován za základní jednotku, např. stát (Drbohlav, 2007).

4.1 Vybrané migrační teorie/koncepty

4.1.1 Push-pull teorie

Tento model push-pull faktorů, česky teorie tlaku a tahu, patří k nejpoužívanějším teoretickým konceptům, které se uplatňují při výzkumu migrace. Počátky těchto faktorů se začínají objevovat již na konci 19. století, a to ve velmi historicky důležitém příspěvku k migraci „*Zákony migrace*“ od E. G. Revensteina, ale přesná teorie konceptu byla zpracována až v 60. letech 20. století.

Push faktory představují negativní podmínky v daném státě, na jejichž základě se obyvatelstvo rozhoduje k odchodu ze země. Zejména se zde jedná o špatné podmínky v sektoru ekonomickém, sociálním, demografickém a environmentální, jako např. nedostatek pracovních pozic, špatná úroveň zdravotnictví, přírodní katastrofy, hladomor, nebo nedostatek přírodních zdrojů. V určitých obdobích mají velký význam i faktory politické, zejména v období válek, jako příklad lze zmínit války na Balkáně či současný ozbrojený konflikt v Sýrii. Pull faktory jsou kladné podmínky, které motivují

obyvatelstvo k emigraci do daného státu. Zde hrají roli naprosto odlišné podmínky v cílové destinaci, jako např. velké množství pracovních pozic, dostupnost zdravotnictví a vzdělání či politická svoboda. Z teorie těchto faktorů pramení, že pokud budou existovat kladné rozdíly mezi některými zeměmi, bude migrace stále aktuální (Čerňanská, 2018).

Podle Drbohlava (2007) lze z modelu push-pull vyvodit, že pohyb osob začíná teprve v případě, že faktory vytlačující migranta z jeho původní země, a zároveň jej lákající do nového prostoru dosáhnou určité intenzity.

4.1.2 Ravensteinovy migrační zákony

Na přelomu 19. a 20. století nastává v oblasti migrace podstatný posun. Společnost v tomto období přestává migraci vnímat jen jako přesídlování z jednoho místa na místo jiné, ale začíná ji vnímat jako postup odpojování se od sociálních kontaktů v opuštěné zemi a zároveň navazování nových sociálních vazeb v cílové destinaci. V tomto období, přesněji v roce 1885, vzniká dílo „*Zákony migrace*“ od E. G. Ravensteina. Dílo není vytvořeno jako teorie migrace, ale právem je autor považován za zakladatele důmyslného a systematického pojetí migrační problematiky (Drbohlav, 2007).

Zákony migrace například stanoví, že mezi vzdáleností a objemem migrace funguje nepřímý vztah, kdy se větší množství lidí stěhuje pouze na menší vzdálenosti. Ohledně mobility hovoří migrační zákony lépe pro obyvatele z prostředí venkova, kteří jsou více mobilní než městské obyvatelstvo. V rámci migrace uvnitř státu jsou ženy více v pohybu než muži, kteří naopak odcházejí rovnou za hranice. Jako hlavním impulsem k migraci je dle zákonů ekonomická situace. Ravensteinovy migrační zákony vychází z předpokladu, že každý migrační proud vytváří zároveň i protiproud (Verma, 2015).

4.1.3 Duncanova teorie

Tato teorie se týká pohybu a mobility obyvatelstva, které je zapojeno do zemědělství. Teorie je kombinací koncepcí na mikro i makro úrovních. Migrace je považována za funkční alternativu společenské změny. Mezi hlavní faktory, které ovlivňují migraci, patří faktory ekonomické a technické. Jedná se o změny, k nimž docházející například v technice výroby, v metodách zemědělských operací. Důvodem jsou ale také ekonomické faktory, jako je dražší chod výroby a zvyšování mezd. Teorie klade důraz i na příčiny sociální, jako je růst populace, rozvoj komunikačních a dopravních sítí nebo nárůst znalostí. Další příčinou je politická angažovanost týkající se veřejné půdy a výroby. Mezi osobní důvody je řazeno neuspokojování potřeb člověka, touha po větším

vzdělání, nebo celkovém rozšíření obzorů. Migrace je mnohdy vyvolána i přírodní aktivitou, příkladem jsou povodně, zemětřesení, velká sucha, eroze půdy a také výskyt různých nemocí. Existují i další příčiny, např. stávky, různé nepokoje nebo pracovní problémy. Člověka k migraci vede více příčin, zpravidla dvě a více (Divisha, 2015).

4.1.4 Standingova teorie materialismu

Na základě této teorie je migrace, její velikost či intenzita ovlivňována především systémem vlastnictví půdy, způsoby vedení výrobních sil a tím, co znamená bohatství ve společnosti. Teorie se zaměřuje na období mezi koncem feudalistické výroby a počátky výroby kapitalistické. Ve starším období se migrovalo převážně ve skupinách a ve větším množství lidí, naopak v počátcích moderního kapitalistického systému se migrace týkala spíše jedinců a samotných rodin. Spolu s kapitalismem se zrodila i nová třída, přesněji dělnická třída, která je formálně svobodná, ale výrobní prostředky nevládní a svoji pracovní sílu prodává za mzdu kapitalistům (Divisha, 2015).

4.1.5 Zelinského migrační přechodový model

Tento koncept, který se pokouší vyjasnit změny forem a intenzit v rámci prostorové mobility, je založen na modelu demografického přechodu neboli modernizaci. Koncept rozděluje migrační mobilitu na několik důležitých typů, kdy má každý jinou významnost, a to dle vývoje společnosti (Drbohlav, 2007).

Tab. 1: 5 fází migrace na základě přechodového modelu

Předmoderní tradiční společnost	První etapa – společnost nachází před počátkem urbanizace s téměř nulovou migrací.
Raná přechodná společnost	Druhá etapa, kdy se přechodná společnost zaměřuje na masivní migraci z venkovského prostředí do velkých měst. Končí život v zemědělství a začíná nový životní styl v průmyslu.
Pozdně přechodná společnost	Třetí fáze se zaměřuje na migraci z měst do měst. Pohyb lidí převážně do center měst. Hlavní faktor byla krátká vzdálenost do pracoviště.
Vyspělá společnost	Čtvrtá etapa se zaměřovala na migraci z jednoho města do jiného nebo v rámci jednoho města. V této fázi vzniká městská aglomerace. Zároveň zde došlo k výraznému poklesu migrace z venkovského prostředí do městského.
Budoucí, pokročilá společnost	Poslední fáze hovoří pouze o vnitroměstské migraci. Lidé se na venkov zpátky nestěhují z důvodu malých pracovních příležitostí.

Zdroj: Ashitha (2021), zpracováno autorem

4.1.6 Současný neoklasický ekonomický přístup

Současný neoklasický ekonomický přístup je jedním ze způsobů, na jehož základě lidé opouštějí svůj současný domov za účelem zajištění lepší životní úrovně. Tento přístup má dvě perspektivy. První na makroúrovni vztahující se k rozdílům mezi nabídkou a poptávkou pracovních pozic. Proud migrace v tomto případě směřuje ze zemí periferie do zemí semiperiferie nebo jádra. V méně vyspělé oblasti je přebytečné množství pracovní síly, která pracuje za velmi nízkou mzdu. Naopak ve vyspělých zemích je pracovní síly nedostatek a lepší platové podmínky. Na mikroúrovni je zobrazen jedinec, který migruje s očekáváním zlepšení své životní úrovně, a zároveň věří, že svoje budoucí zisky překonají jeho náklady na migraci. Tato teorie směřuje k maximalizaci zisku a klíčový je zde trh práce, kde je možnost být zaměstnán a dobře zaplacen (Drbohlav, 2007).

Rozdílné mzdy v jednotlivých zemích nejsou jediným faktorem, který migraci ovlivňuje a migranty motivuje. Některé domácnosti svoje vysídlení odůvodňují jako lepší možnost vyrovnání se s ekonomickým rozvojem, kdy cílová země nabízí lepší ekonomickou situaci a tím lepší řízení rizik se zvládnutím možných tržních selhání. V rozvojových zemích bývají na velmi špatné úrovni segmenty typu úvěrů a hypoték, pojištění a penze, proto se některé domácnosti obracejí k mezinárodní migraci. Migrace na této úrovni vede v bohatých zemích k rozvětvení trhu práce na primární a sekundární trh. Na primárním trhu se nacházejí dobře placené pozice s dlouhodobou perspektivou pro „domácí“ pracovníky, zatímco na sekundárním trhu se poskytují nabídky práce s nižší mzdou, bez jistoty dlouhodobé spolupráce a s malou možností kariérního růstu. Tyto práce nelákají místní obyvatele a automaticky vytvářejí poptávku pro možné pracovníky z řad přistěhovalců (Massey, 1999).

5 Představení území Banátu

5.1 Vymezení oblasti a historie území

Banát je rozdělen na tři části. Nejmenší část na severu spadá pod území Maďarska, západní část patří k Srbsku a východní největší část v Rumunsku. Rumunský Banát je rozlehlý na území o rozloze 14 368 km² (Urban, 1930). Území má svoje přírodní hranice tvořené veletokem Dunajem, který zároveň tvoří státní hranice mezi Rumunskem a Srbskem. Na severu tvoří hranici řeka Maruše, rumunsky Mureș, a na východě masivy karpatských hor (Kokaisl et al., 2009).

Obr. 1: Rozdělení historického území Banátu

Zdroj: Pestrá Evropa (2018)

V historickém kontextu byl Banát součástí Uherského království již ve středověku. V 16. století byl ale celý zabrán Turky a ovládán osmanskou říší téměř až do konce 17. století. Území Banátu bylo po dlouhých bojích zpustošeno a téměř vylidněno. Teritorium, které bylo původně součástí Uherského království nebylo pod správu Uherské vlády přímo navráceno. Území Banátu bylo vedeno v podobě hraniční provincie jako Vojenská hranice, která byla podřízena Dvorské válečné radě ve Vídni (Kovář et al., 2019).

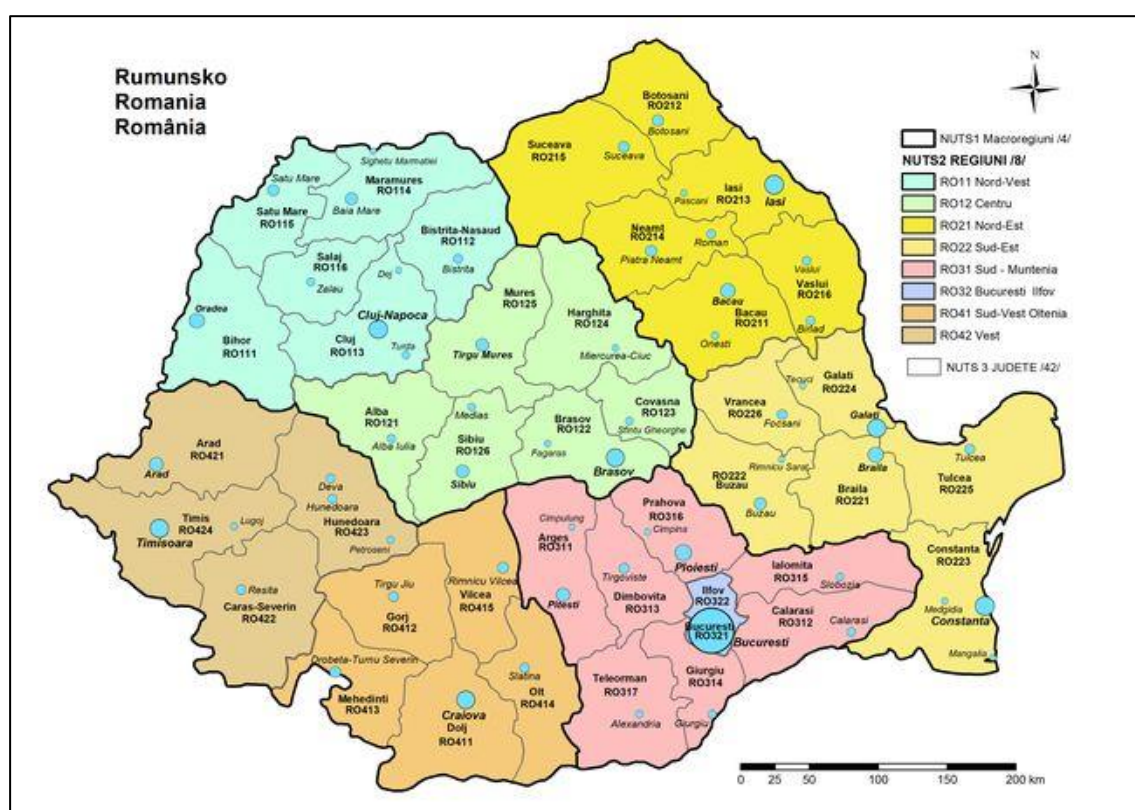
Zalidnění území bylo nutností, a to jak z hlediska strategického, tak i hospodářského. Prvotně bylo území osídlováno v oblasti banátské roviny již začátkem 18. století.

Osídlování řídil generál Florimund Mercy, který území osidloval Němci a Francouzi. Nejjižnější část Banátu mezi Nerou a Dunajem zůstala až do roku 1823 velmi liduprázdnou, poté ale začala kolonizace českým obyvatelstvem (Urban, 1930).

V roce 1873 byl jižní Banát rakouskou vládou předán vládě uherské a zároveň byla zrušena Správa vojenských hranic (Filip, 2014). Předcházelo tomu vytlačení Turků ze zbylých části Rumunska daleko za Dunaj po prohraných bitvách s vojsky křesťanské Evropy (Kvaček et al., 2019). Veškerým obcím včetně českých, které byly ve vojenské správě, byl po zrušení Vojenské hranice majetek převeden na jejich vlastnictví (Míčan, 1931). Rumunská část Banátu se připojila k rumunskému státu roku 1919, kdy došlo ke sjednocení historických území: Sedmihradská, Moldavská a Valašská (Svoboda, 2009).

V současné době se Rumunsko člení na 41 žup a hlavní město Bukurešť. Do území Banátu zasahují župy Caraș-Severin, Timiș a jen mírnou částí župy Arad a Mehedinți.

Mapa 1: Administrativní členění Rumunska

Zdroj: Český statistický úřad (2022)

5.2 Přírodní podmínky Banátu

Pohoří rumunského Banátu (Banátské hory) je formování skupinou pěti horských celků, jsou jimi: Almaj, Semenic, Aninei, Muntii Dognecea a Locua (Kvaček et al., 2009).

Nejnižněji se nachází horský celek Locua, ve kterém najdeme vesnice Gerník a Svatou Helenu. Na pohoří Locua navazuje na východě Almaj, kde v tomto pohoří leží české vesnice Rovensko, Bígr a Eibenthál (Kovář et al., 2019). Banátské hory jsou součástí rumunských Západních Karpat. Nejvyšší bod rumunského Banátu je se svojí nadmořskou výškou 1444 m n. m. hora Semeníc, která se nachází v horském celku Semeníc (Kvaček et al., 2009). Výzdvih pohoří v oblasti Banátu sahá do období druhohor, převážně období jury až svrchní křídly. Území je součástí stabilní jednotky zemské kůry, která tvoří východoevropský kratom, tzv. jádro Evropy (Kovář et al., 2019).

Klima území je mírné a teplé. Oblast se nachází v pásmu kontinentálního klimatu (Kvaček et al., 2009). V důsledku vlivu kontinentálního klimatu jsou v tomto místě velké rozdíly mezi letními a zimními teplotami (Svoboda, 2009). Členitý reliéf ovlivňuje lokální rozdíly klimatických podmínek. Na území je během roku po mnoho dní větrno (Kovář et al., 2019). Teploty jsou mírné, často je evidován brzký příchod jara. Dešťové srážky se pohybují v průměru mezi 700–800 mm za rok (Gesce 2013). Průměrná roční teplota se pohybuje okolo 11 °C (Kvaček et al., 2009).

Nedílnou součástí tamní přírody je Dunaj, jedna z největších řek Evropy, která současně tvoří rumunsko-srbskou hranici. Dunaj k banátskému pohoří přitéká ze srbské Podunajské nížiny (Kovář et al., 2019). Na Dunaji byla v roce 1972 dokončena výstavba vodní elektrárny Železná vrata, ta významně ovlivnila přírodní poměry v oblasti. Kvůli výstavbě elektrárny bylo zatopeno několik příbřežních osad, zaplaven byl i ostrov Ada Kalek, čímž byl zničen i unikátní biotop, jenž byl domovem mnoha druhů rostlin a živočichů. V oblasti je několik dalších toků, např. Nera, Tisovita a Moldova (Kvaček et al., 2009).

Lesy zde pokrývají téměř 70 % plochy území. Oblast je tedy hojně zalesněna a objevují se zde prvky vegetace středoevropské a středomořské (Kvaček et al., 2009).

6 Historie osídlení Banátu českým obyvatelstvem

Historie osídlení rumunského Banátu českým obyvatelstvem sahá až už do přelomu 18. a 19. století. O počátcích české kolonizace se prvně zmiňuje historik Stefan Manciuela, podle kterého už před hromadnými kolonizačními etapami byla některá místa v Banátu osídlena menšími skupinkami Slováků a Čechů (Hrůza, 2013).

6.1 První kolonizační vlna

Ve dvacátých letech 19. století se začal projevovat ekonomický potenciál ve výrobě dřevného uhlí a těžby dřeva na území Banátu (Nešpor, 1999). Do té doby bylo území jižního Banátu osídleno jen řídce, a to Rumuny a Srby, kteří se živili salašnickým chovem dobytka. Jednalo se ale o území ve Vojenské hranici, bylo tedy strategicky významné, a zároveň hospodářsky nevyužité (Heroldova, 1983). Těchto okolností chtěl záhy využít podnikatel z Oravice zvaný Magyarli (Nešpor, 1999). Ten uzavřel 2. listopadu 1820 smlouvu s vojenským úřady o pronájmu rozsáhlého území lesů nad Dunajem v pohorí Lokva (Špoula, 1982). Oficiální žádost o založení obcí v pronajatém území podal Magyarli 21. listopadu 1822 (Czoernig, 1857). Na popud tohoto podnikatele započala první etapa kolonizace českým obyvatelstvem v jižním Banátu. Budoucím kolonistům sliboval za vymýcení lesů a pálení dřevného uhlí přiděl půdy, osvobození od daní a vojenské služby. Po příchodu prvních kolonistů byly nedaleko od sebe a krátce po sobě založeny první dvě osady, Svatá Elizabeta v roce 1823 a Svatá Helena v roce 1824. Celkem během této první vlny našlo cestu do Banátských hor téměř 500 českých kolonistů (Svoboda, 2009). Názvy osad byly odvozeny od jmen dcer podnikatele Magyarliho (Klíma, 1899). První kolonisté pocházeli zejména ze středních a jihozápadních Čech a povoláním byli většinou kováři, truhláři a tesaři (Gesce, 2013).

Chod v těchto obcích řídili Magyarliho lidé. V obcích platil zákon o robotě. Samotný majitel osad neměl povinnost se starat o věci v oblasti školství a náboženství, tj. výstavbu škol a kostelů (Filip, 2014). V roce 1826 přestal Magyarli plnit svoje sliby, zabavil obyvatelům pracovní nářadí i zásoby. Ze strachu a nouze se členové delegace z obou vesnic vydali do srbské Požeženy, kde bylo velitelství 14. hraničářského pluku a žádali o přijetí k hraničářům do vojenského svazku, kam byly následně obě vesnice přijaty (Urban, 1930). Traduje se, že podnikatel měl prchnout z důvodu malého výnosu z těžby dřeva. Pravděpodobnější je, že mu vypršela smlouva o pronájmu lesů, kterou uzavřel s vojenským úřady (Kovář et al., 2019).

6.2 Druhá kolonizační vlna

Tato kolonizační vlna probíhala v letech 1826 až 1830. Během těchto let bylo založeno několik českých vesnic jako Gerník, Rovensko, Eibenthal, Bígr, Šumice, Frauenwiese nebo Poňáska. Během této vlny byla českou minoritou dosídlena vesnice Nový Župánek (Hrůza, 2013).

Narozdíl od první kolonizační vlny byla tato vlna v režii orgánu rakouské vojenské správy a měla dopředu připravený postup. Samotný příchod kolonistů měla na starosti osídlovací komise, která oproti první kolonizační vlně zajistila výstavbu prvních stavení v nově zakládaných vesnicích (Kovář et al., 2019). Obydlí zřízená vojenskými úřady byla dřevěná, kdy v jednom byly ubytovány 2 až 3 rodiny. Bohatším rodinám bylo za úplatu připraveno roubené stavení. Pro většinu rodin je jednalo jen o dočasné stavení, podoba českých stavení se ustálila až později (Gesce, 2013).

Mimo vybudování počátečního obydlí bylo těmto kolonistům, kteří byli tvořeni převážně nádeníky, řemeslníky a chalupáři, slíbeno i 12 rakouských jiter půdy (tj. 6,9 ha), vůz a hospodářské nářadí. Zároveň jim byla přislíbena dočasná peněžní podpora, osvobození od placení daní a od vojenské služby na 10 let (Heroldová, 1986). Vyhnutí se mnohaleté vojenské službě bylo hlavním důvodem příchodu mnoha kolonistů, důvody ekonomického charakteru tedy nebyl ty hlavní (Nešpor, 1999). Vojenské úřady pro osídlení jižní části Banátu požadovaly zhruba 500 rodin, na základě těchto kolonizačních podmínek zájem o kolonizaci projevil až 1800 rodin (Heroldová, 1986). Během této vlny přišlo do Banátu téměř 2000 českých kolonistů (Svoboda, 2009). Vojenská správa nechala v každé obci vystavět obecní dům, místními nazývaný jako „Stráž“. V budově byli ubytováni vojáci, kteří dohlíželi na chod obce a rozdělovali hraniční služby mezi jednotlivé obyvatele (Heroldová, 1986).

Realita znovu neodpovídala představám kolonistů, kdy například slíbených 12 jiter půdy dostali, ale toto území součástí pralesu, který si museli vymýtit a obdělávat. Kácení lesů mnohdy zapříčinilo vyschnutí pramenů, proto musely být některé osady přemístěny (Heroldová, 1986).

6.3 Třetí kolonizační vlna

Poslední vlna české kolonizace Banátu proběhla v letech 1862–1864 (Gesce, 2013). Tato kolonizační vlna byla organizována již uherskou vládou (Hrůza, 2013). Tito čeští

kolonisté byli povětšinou z Moravy a usadili se v Klopodii blízko Velkého Serediště, které je nyní územím Srbska. Dále se usídlovali ve Velkém Peregu v blízkosti Aradu (Maděra et al., 2014). Do Klopodie přišlo české obyvatelstvo v roce 1862 v počtu téměř 200 osob, pocházeli z oblasti Olomouce, Ostravy a Brna. Do Velkého Peregu přišlo české obyvatelstvo v roce 1863 v počtu 50 rodin, pocházeli povětšinou z Čáslavska a Přeloučska. Byli to převážně rolníci a řemeslníci (Hrůza, 2013).

Tyto kolonie byly od těch, kde se usídlili čeští kolonisté, poměrně daleko (Maděra et al., 2014). Jelikož vesnice Češi pouze dosídlili, byly národnostně smíšené. Mnoho obyvatel Klopodie i Velkého Peregu se během 20. století vrátilo zpátky do Československa nebo se postupně asimilovalo s rumunským a německým obyvatelstvem (Kovář et al., 2019).

Tab. 2: Přehled vesnic a doba jejich osídlování českým obyvatelstvem

Vlna	Období	Založené/dosídlené vesnice
První kolonizační vlna	1823–1824	Svatá Elizabeta, Svata Helena
Druhá kolonizační vlna	1826–1830	Gerník, Rovensko, Eibenthal, Bígr, Šumice, Frauenwiese, Poňaska
Třetí kolonizační vlna	1862–1864	Klopodie, Velký Pereg

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

6.4 Způsob dopravy kolonistů

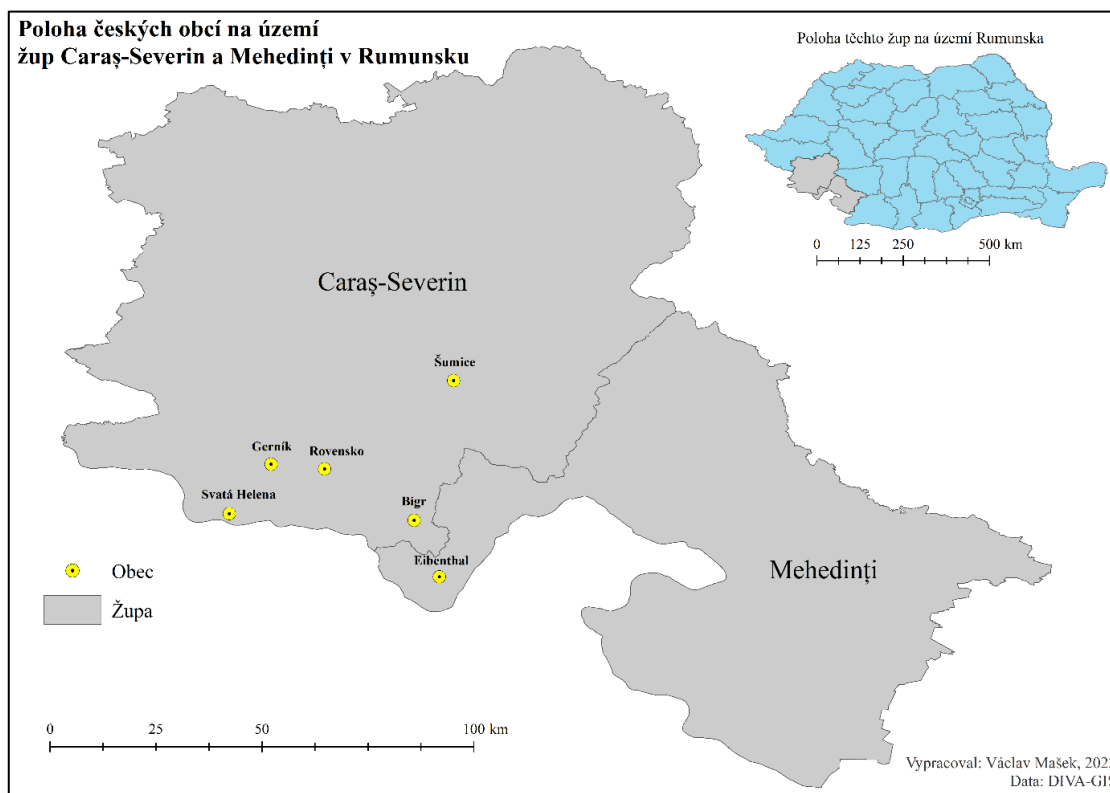
Z každého okresu, ze kterého lidé odcházeli, se dala dohromady jedna výprava, která cestovala pěšky nebo s povozy. Všechno potřebné nářadí a ostatní věci byly naloženy na vozy, které byly taženy voly. Stěhovalo se produktivní obyvatelstvo, ale i starci a mnoho dětí. Cesta směřovala přes České Budějovice na Vídeň (Hrůza 2013). Z Vídně cestovali loděmi, ale i malými pramicemi. Podle velikosti lodi bylo na palubě 15 až 85 rodin (Klíma 1925). Na některých lodích se muži střídali u vesel a ženy se staraly o děti a vařily (Svoboda, 2009). Cesta po Dunaji trvala až dva měsíce (Míčan 1931). Migrantů se během dlouhé cesty potýkali s nemocemi a hladem, někteří cestu nepřežili (Hrůza, 2013).

7 České kolonie v rumunském Banátu

Šest ryze českých vesnic, Rovensko, Gerník, Bígr, Eibenthal, Šumice a Svatá Helena, se ukrývá v masívu banátských Karpat. Část území v Rumunsku spadající do banátských Karpat se rozkládá v kopcovité krajině v blízkosti tehdejších rumunsko-jugoslávských hranic, dnešních rumunsko-srbských hranic (Hrůza, 2013). Mnozí si mysleli, že poloha českých vesnic byla ovlivněna strachem z vody, ale pravdou je, že vesnice byly založeny na místech, kde jim bylo určeno úřady místo k osídlení (Scheufler & Skalniková, 1962).

Gerník se nachází na vysokém kamenitém svahu, Svatá Helena též na kopci s výhledem na široký Dunaj, Rovensko na v zimě těžce přístupném vysokém kopci. V horách je ukrytý také Bígr a obec Šumice se rozkládá na úpatí horského masivu, jen na odvrácené straně oproti ostatním. Pouze Eibenthal je postaven v údolí, ke kterému vede dlouhá cesta, proto je také mimo ohrožení velkou vodou (Hrůza, 2013).

Mapa 2: Poloha českých vesnic v Banátu

Zdroj: vlastní zpracování s využitím GIS, 2022

7.1 Svatá Helena

Nejstarší dochovanou českou vesnicí v Banátu je Svatá Helena (rum. Sfânta Elena). Nachází se nad Dunajem v nadmořské výšce 280 až 340 m n. m. (Gesce, 2013). Celková plocha území obce Svaté Heleny včetně zemědělské půdy činí 14,7 km² (Kovář et al., 2019). V dnešní době je Svatá Helena pod správou sousední obce Coronini (Gesce, 2013). V okolí obce se vyskytuje větší počet jeskyň a různých propastí, které jsou typickými znaky krasové oblasti (Svoboda, 2009).

Obec byla založena během první kolonizační vlny v roce 1824 evangelíky z Čáslavska. V její těsné blízkosti se nacházela již zaniklá první česká obec Svatá Elizabeta (Kokaisl et al., 2009). Při založení měl osadu na starosti podnikatel Magyarli, který založení vesnice organizoval. V roce 1826 ale zrušil těžbu dřeva, kvůli které sem osídlenci přijeli (Míčan, 1931). V roce 1847 přišla do obce valná většina obyvatel Svaté Elizabety, která zanikla kvůli nedostatku vody. Obyvatelé Elizabety byli katolického vyznání, tím se vesnice stala nábožensky smíšená (Kokaisl et al., 2009). I náboženství mělo dopad na odliv obyvatelstva z této obce. Přetrvávající neshody mezi katolíky a evangelíky vyústily mnohdy i v násilné rozbroje, kvůli kterým v roce 1897 odešlo 13 rodin z Heleny do Bulharska, kde byla těmito rodinami založena obec Vojvodovo (Míčan, 1931). Problémy mělo převážně evangelicky smýšlející obyvatelstvo, které se katolíkům stranilo a dlouho udržovalo náboženskou endogamii (Nešpor, 1999). V období po první světové válce byl evidován odchod několika rodin do Argentiny, konkrétně do severní části provincie Chaco, kde je vzhledem ke klimatickým podmínkám čekaly opět těžké začátky (Hrůza, 2013). Další odsun obyvatel nastal až v době organizovaných transportů v letech 1947–49, kdy odešlo ze Svaté Heleny do Čech téměř osm stovek lidí (Hrůza, 1995).

Katolická kaple v obci byla vystavena v roce 1850, katolický kostel, zasvěcený sv. Heleně, byl postaven v roce 1879 a evangelický kostel v roce 1887. Školy v obci fungovaly rozděleně podle náboženské víry dětí až do roku 1900, kdy se školy spojily. Katolická škola byla postavena v roce 1850 a evangelická škola záhy poté, v roce 1862 (Kovář et al., 2019).

Části obce jsou pojmenovány českými názvy, jako je např. Spáleníště, Doubí, Slepá nebo Studničky (Svoboda, 2009). I části polí náležící obyvatelům obce jsou rozděleny podle názvů, např. Pasek, Patrie, Topolice, Demlenky nebo Sirovice (Hrůza, 1995).

Charakteristickými příjmeními pro Svatou Helenu jsou: Eliáš, Hrůza, Pek, Štěpnička, Mocek nebo Klepáček (Gesce, 2013).

Radikální změna ve vzhledu vesnice nastala při stavění větrných elektráren, které v jejím okolí fungují od roku 2011. Kvůli výstavbě velkých vrtulích zde došlo k narušení krajinného rázu a kulturní venkovská krajina se změnila na krajinu agro-industriální. Nebezpečí spojené s výstavbou se týká i odvětví cestovního ruchu, kdy velké vrtule potencionálně ubírají na atraktivitě okolí obce (Kovář et al., 2019).

7.2 Gerník

Největší českou obcí v Banátu je Gerník (rum. Gârníc). Obec byla založena během druhé kolonizační vlny v roce 1826 (Urban, 1930). Leží ve výšce 420 až 580 m n. m. v náhorní krasové plošině v členitém terénu pohoří Lokva (Gesce, 2013). Rozloha obce je 23,6 km². Malý potůček rozděluje obec na dvě rovnoběžné ulice – Velkou a Malou stranu (Kovář et al., 2019). Gerník je jedinou českou vesnicí v Banátu, která má vlastní obecní úřad, který zároveň spravuje i sousední rumunskou obec Padinu Matei (Kokaisl et al., 2009).

Obyvatelé si zachovali řeč původních kolonistů, kteří pocházeli z Plzeňska. V rámci náboženství se obyvatelstvo vždy ztotožňovalo s katolickým vyznáním (Svoboda, 2004). Téměř po celou dobu existence si obyvatelé Gerníku zachovali endogamii, tj. sňatky uzavírali pouze mezi lidmi z vesnice. Velmi výraznou osobností v dějinách obce byl první farář František Unzeitig, který přišel do obce v roce 1850. Snažil se zlepšit vzdělanost místních dětí a také pořídil první detailní soupis obyvatel, začal zapisovat sňatky, křty i pohřby. Později se stal administrátorem i v dalších českých vesnicích – Bígr, Rovensko a Svatá Helena (Secká, 1992). Za svoje zásluhy pro český lid v Banátu byl František Unzeitig vyznamenán císařem Františkem Josefem I. záslužným křížem. Zbytek života strávil na vesnici Gerník, kde je i pochován (Klíma, 1899).

Škola byla postavena v roce 1853 (Kovář et al., 2019). Zásluhu na začátku výuky měl farář F. Unzeitig, který zařídil materiální pomoc z Čech v podobě prvních učebnic (Katolická mise, 1855). Kostel byl dokončen spolu s farou v roce 1858 (Kovář et al., 2019). Podíl na výstavbě kostela měl i tehdejší císař František Josef I., který na jeho výstavbu poskytl sumu 8000 zlatých stříbra. Do kostela byl arcibiskupem pražským zaslán úlomek kosti sv. Jana Nepomuckého, kterému byl kostel také zasvěcen (České osady ve vojenské Hranice, 1857).

Podle Urbana (1930) byla obec počátkem 30 let 20. století značně přelidněna, kdy v ní žilo téměř 1400 obyvatel na 217 domů. Svoboda (2004) uvádí, že mnoho lidí přelidněnost a nedostatek půdy řešilo odchodem, a to nejen do okolního vesnic v Banátu, ale i do bývalé Jugoslávie nebo za oceán do Virginie ve Spojených státech amerických. Další velký odliv obyvatelstva nastal v poválečných reemigračních transportech, kdy z Gerníku odešlo několik desítek rodin.

Části obce mají krásná česká pojmenování, např. Kozí prd, Zmrzlá ulice, Na Zámečku, Na Pile nebo U Pramene (Svoboda, 2009). Charakteristická příjmení pro obec Gerník jsou Bouda, Mašek, Nedvěd, Vrba, Kapic a Němeček (Gesce, 2013),

Obyvatelé Gerníku známí jako dobří zemědělci a hospodáři, ale i jako výrobci kvalitního vápna. Okolí je velmi bohaté na vápenec, a ještě donedávna místní pálili stavební vápno v malých polních vápenkách (Svoboda, 2009). V obci se v současnosti nachází firma na elektronické součástky, kde pracuje převážně mladší obyvatelstvo (Kokaisl et al., 2009). Část obyvatelstva se dnes velmi aktivně věnuje agroturistice (Hrůza, 2013). Nedaleko obce se nacházejí vodní mlýnky v krasové lokalitě „U Petra“, jedná se o soustavu mlýnků, kde dříve tradičním způsobem obyvatelé Gerníku mleli mouku (Svoboda, 2009). Místní soustavu pěti „vodenic“ nazývají toponymy Kotrlajka, Beránkojc, Maštalírojc, Nová a Cylindr (Gesce, 2013).

Obr. 2: Obytná stavení v na Gerníku v části vesnice „Malá strana“ v roce 1964

Zdroj: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., dokumentační sbírka Praha (2022)

Obr. 3: Obytná stavení v na Gerníku v části vesnice „Malá strana“ v roce 2022

Zdroj: vlastní terénní výzkum, 2022

Obr. 4: Kaplička na návsi v Gerníku v roce 1963

Zdroj: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., dokumentační sbírka Praha (2022)

Obr. 5: Kaplička na návsi v Gerníku v roce 2022

Zdroj: vlastní terénní výzkum, 2022

7.3 Bígr

Vesnice Bígr (rum. Bigăr) patří k nejdlehlším českým koloniím v jižním Banátu. Situovaná je v samotném nitru Almážských hor ve výšce 500–540 m n. m. při rozvodí menších potůčků Sirina a Berzáska (Gesce, 2013). První osadníci přišli v roce 1826, ale oficiální založení obce se datuje k roku 1828 (Filip, 2014). Obyvatelé pocházeli převážně z Plzeňského kraje, zejména z Chodska a Klatovska (Svoboda, 2009). Podle katastrálního výměru má obec rozlohu 40,9 km², a tím se stává rozlohou největší z českých vesnic. Značnou část území zde tvoří lesy a pak polnosti místních, které začínají přímo navazovat na zástavbu obce. Některé pozemky se zemědělskou půdou patřící obyvatelům jsou dosti vzdálené, k některým se pěší chůzí jde dokonce až 3 hodiny (Kovář et al., 2019).

Púdorys obce připomíná tvar kříže, kdy v jeho středu stojí kostel. Obec je tvořena ulicemi Dolácko, Carina a Hutvajd. Ulice působí pravidelným dojmem, proto je velmi pravděpodobné, že výstavby byly navrženy a řízeny vojenskými úředníky na počátku kolonizace (Kovář et al., 2019).

Zemědělství zde nebylo tolik rozvinuto jako v jiných obcích, jelikož půda zde není úrodná. Místní pracovali v okolních dolech, např. ve vesnici Cozla u Dunaje, kde se nacházel kamenouhelný důl. Tento důl ale zanikl stejně jako další doly v okolí (Kokaisl et al., 2009). Práce na dolech zapříčinila, že se okolní Češi začali říkat bígerským „horáci“ (Urban, 1930). Elektrický proud byl do Bígru zaveden velmi pozdě, a to až v 90. letech minulého století (Kokaisl et al., 2009).

První dřevěná modlitebna a škola byly v obci vystaveny v roce 1850. Katolický kostel, jenž byl zasvěcen Svaté Trojici, byl dostaven v roce 1876 (Urban, 1930). Typické příjmení obyvatel bylo: Lisý, Mleziva, Roch, Hána, Mareš nebo Pelnář (Gesce, 2013).

Obr. 6: Obytná stavení ve vesnici Bígr v roce 1964

Zdroj: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., dokumentační sbírka Praha (2022)

Obr. 7: Obytná stavení ve vesnici Bígr v roce 2022

Zdroj: vlastní terénní výzkum, 2022

Obr. 8: Pohled na ulici u kostela ve vesnici Bígr v roce 1964

Zdroj: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., dokumentační sbírka Praha (2022)

Obr. 9: Pohled na ulici u kostela (za stromem) ve vesnici Bígr v roce 2022

Zdroj: vlastní terénní výzkum, 2022

Obr. 10: Pohled na větší usedlost ve vesnici Bígr v roce 1964

Zdroj: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., dokumentační sbírka Praha (2022)

Obr. 11: Pohled na téže místo v roce 2022

Zdroj: vlastní terénní výzkum, 2022

7.4 Rovensko

Obec Rovensko (rum. Ravensca) se rozkládá na hřebenu kopce ve výšce zhruba 750 m n. m., proto se jedná o nejvýše postavenou českou vesnici. Pole patřící Rovensku se rozkládají po úbočích a svazích (Scheufler et al., 1964). Celková katastrální výměra obce činí 25 km² (Kovář et al., 2019). Podle Urbana (1930) první čeští kolonisté přišli již v roce 1826, ale než vykáceli lesy a postavili první obydlí, vojenská správa je usadila v nedaleké vesnici Sikovice. V roce 1828 přišel do již fungující obce zbytek kolonistů. Obyvatelé byli původem převážně z Berounska.

Již v roce 1828, tedy velmi brzy po kolonizaci, se podařilo místním postavit dřevěný dům o dvou místnostech, jedna místnost sloužila jako modlitebna a druhá místnost pro školní účely. Samostatná první škola byla vystavena v roce 1862. Kostel se v Rovensku zřídil v době, kdy v ostatních osadách již byl vystaven, tedy až v roce 1922. Zasvěcen byl Panně Marii (Urban, 1930).

Obec je rozdělena na dvě hlavní části, a to na Velkou a Malou stranu (Svoboda, 2009). Jednotlivé ulice se rozprostírají daleko po hřebenech, proto se některé domy nachází až několik set metrů od centra obce, byť jde o malou vesničku. Velké reemigrační vlny, které vedly k úbytku obyvatel, zapříčinily, že je dnes vesnice výrazně menší než před 120 lety. Změnu rozsahu zástavby lze vypočítat především ve vzdálenějších koncích ulic obce. Zemědělskou půdu mají obyvatelé převážně na okolních hřebenech, které jsou odlesněné a v rámci možností ploché. Naopak velmi těžce by se k hospodaření využívala půda v hlubokých údolích, která jsou povětšinou zarostlá bukovým lesem (Kovář et al., 2019).

Svojí polohou je vesnice Rovensko velmi oblíbeným cílem turistů (Svoboda, 2009). Typická příjmení obyvatel této vesnice jsou např. Špicl, Šubert, Holeček, Pražák nebo Mojžíš (Gesce, 2013).

Obr. 12: Pohled ulicí směřující k návsi a kostelu ve vesnici Rovensko v roce 1963

Zdroj: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., dokumentační sbírka Praha (2022)

Obr. 13: Pohled na téže ulici ve vesnici Rovensko v roce 2022

Zdroj: vlastní terénní výzkum, 2022

Obr. 14: Pohled na obec Rovensko od cesty k hřbitovu v roce 1963

Zdroj: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., dokumentační sbírka Praha (2022)

Obr. 15: Stejný pohled na obec Rovensko v roce 2022

Zdroj: vlastní terénní výzkum, 2022

7.5 Eibenthal

Eibenthal se rozkládá ve výšce okolo 400 m n. m. Obec vznikla při druhé kolonizační vlně v letech 1826–1828, první kolonisté byli původem z Plzeňska, Berounska a Klatovska. Samotný Eibenthál změnil svoji polohu, kdy se první vesnice nacházela výše na kopci, ale z důvodu nedostatečných zásob podzemní vody se obec přesunula do údolí potoka Tisovice (Kokaisl et al., 2009). Katastrální výměra obce je 28,4 km² (Kovář et al., 2019).

První dřevěný kostelík vystavěli katolíci již v roce 1847, ten byl v roce 1912 zbourán a nahrazen novým, gotickým kostelem zasvěceným sv. Janu Nepomuckému (Urban, 1930). Roku 1848 byla postavena první škola, jež poslední modernizací prošla v roce 2000. Zajímavostí je, že nese jméno českého spisovatele Aloise Jiráska (Hrůza, 2013).

Na Eibenthal navazuje hornická vesnička Ujbanie, kde žije několik českých krajanů, obvykle bývalých horníků, jelikož se v těchto místech až do roku 2006 těžil antracit. V místních dolech byla zaměstnána většina dospělých obyvatel (Kokaisl et al., 2009). Z důvodu uzavření dolů se mnoho mladých lidí rozhodlo odejít do České republiky (Hrůza, 2013). V současné době jsou obce Eibenthal a Ujbanyje pod správou obce Dubova (Gesce, 2013).

Části Eibenthálu jsou pojmenovány jako Vlčí Jáma, Štreka, Do Polích, Rokle, Hořejší a Dolejší Konec (Svoboda, 2009). Mezi typická příjmení obyvatel vesnice Eibenthal patří např. Doskočil, Seidl, Pospíšil, Kotěšovec, Jágr nebo Fikl (Gesce, 2013).

7.6 Šumice

Šumice (rum. Șumița) se nachází v nadmořské výšce 600 m n. m. a rozkládá se v pramenné pánvi malého potoka, čímž získává obec čokovitý tvar. Obec má výměru pouze 6,7 km² (Kovář et al., 2019). Založena byla během druhé kolonizační vlny v roce 1827 zhruba 50 rodinami. Mnoho z nich záhy odešlo většinou do srbské části Banátu, a to z důvodu náročné práce v lesích. Zůstalo zde pouze 16 rodin, které v roce 1856 během třetí vlny kolonizace doplnilo dalších 6 rodin (Urban, 1930). Krátce po založení byla osada včleněna do hraničářského pluku. To pro místní muže znamenalo strážní služby na vojenské hranici a zajišťování dodávek dřeva pro vojenské úřady (Hrůza, 2013).

Obec je nejdále usazená česká osada severně od Dunaje. Díky své vzdálenosti je tak odříznuta od ostatních českých osad. Nejbližší mají obyvatelé Šumice ke krajanům do

Rovenska, a to 50 kilometrů (Karas 1937). Pešky to znamená zhruba 13 hodin chůze (Svoboda, 2009). Velká vzdálenost od ostatních českých obcí se projevila např. v oblasti architektury, kdy stavby vykazují více rumunských než českých prvků (Scheufler et al., 1964).

První školní budova byla vystavěna již v roce 1857, tu ale úřady nechaly v roce 1913 zavřít. Následně byla nařízena výstavba nové školy, stavební práce ale byly pozastaveny z důvodu začátku první světové války, škola tak byla dostavěna až v roce v roce 1924. Kostel sv. Anny byl dokončen v roce 1888 díky dobročinné sbírce místních obyvatel (Urban, 1930). Typickými příjmeními pro obyvatele obce Šumice jsou např. Veverka, Kalina, Hadač, Draxl nebo Šucha (Gesce, 2013).

Obr. 16: Pohled na střed osady Šumice v roce 1963

Zdroj: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., dokumentační sbírka Praha (2022)

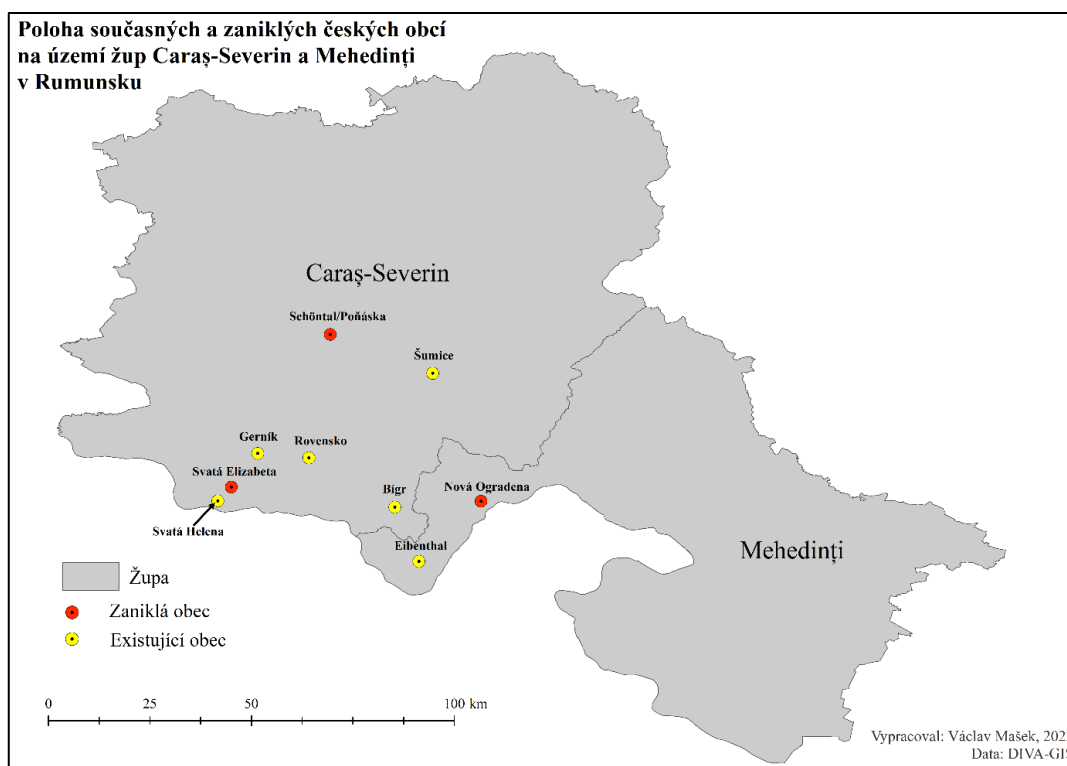
Obr. 17: Pohled na střed osady Šumice ze stejného místa v roce 2022

Zdroj: vlastní terénní výzkum, 2022

7.7 Zaniklé české osady

Mapa 3: Poloha současných a zaniklých českých obcí

Zdroj: vlastní zpracování s využitím GIS, 2022

7.7.1 Nová Ogradena/Frauenwiese

Vesnice, která původně místo v údolí stála na kopci a jmenovala se Frauenwiese (Auerhan, 1921). Samotná vesnice Frauenwiese byla založena kolem roku 1828 (Karas, 1937). Obec trpěla nedostatkem vody a výskytem epidemií, proto v roce 1860 došlo k jejímu přestěhování na břeh Dunaje a přejmenování na Nová Ogradena, obec se tak nacházela v blízkosti Staré Ogradeny, obývané Rumuny a Srby (Gesce, 2013). K nové osadě náležely i pozemky, kde stávala Frauenwiese, ale jejich obhospodařování bylo vzhledem k poloze náročné a plné obtíží (Auerhan, 1921).

Obyvatelstvo vesnice bylo v porovnání s obyvateli ostatních českých vesnic chudší. Menší rozloha obce znamenala menší políčko a mnozí obyvatelé chodili vypomáhat do lesů jako dřevorubci. Těžký život zapříčinil odliv obyvatelstva, proto se z obce brzy začal vytrácet český jazyk i česká identita (Auerhan, 1921). V roce 1925 bylo v dřívější, ryze české vesnici pouze 160 Čechů z celkových 300 obyvatel. Zbytek byli hlavně Němci (Klíma, 1925). Na konci třicátých let 20. století již nebyla Nová Ogradena považována za českou vesnici (Karas, 1937). Poslední český učitel zde působil právě v letech 1938-

1941, český jazyk a národní uvědomění zde pomalu zanikaly (Gesce, 2013). Obec Nová Ogradena zmizela z povrchu zemského v roce 1972, kdy byla záměrně zatopena kvůli zvýšení hladiny Dunaje při výstavbě přehrady Železná vrata (Svoboda, 2009).

7.7.2 Svatá Elizabeta

První obec kolonistů z Čech byla založena v roce 1823, kdy byla zanesena do katastrálních map s oficiálním názvem Svatá Elizabeta. Do té doby se v těchto místech nacházela Stará Ves, kterou obývali osadníci rumunské národnosti, a v těsném sousedství část Nová Ves, vyhrazená pro příchozí české kolonisty (Filip, 2014). Celkem přišlo roku 1823 osídlit oblast malého údolí na 52 katolických rodin, povětšinou původem ze středních Čech. Svatá Elizabeta byla, stejně jako o rok později založená Svatá Helena, po konci těžby dřeva pro podnikatele Magyarliho v roce 1826 na prosbu svých obyvatel včleněna do pohraničního území vojenského pluku (Gesce, 2013).

Kolonisté zde nevydrželi dlouho. Kácení okolních lesů způsobovalo vysychání potoka v údolí, proto obyvatelé trpěli nedostatkem vody. V roce 1847 odešli z těchto míst poslední obyvatelé obce a Svatá Elizabeta zanikla (Karas, 1937). Těsně před opuštěním obce obyvateli zasáhl vesnici velký požár, který nebylo možné bez vody uhasit (Kovář et al., 2019). Většina kolonistů se přestěhovala do kilometr vzdálené vesnice Svatá Helena (Karas, 1937). Stěhování však probíhalo postupně již od roku 1829 (Gesce, 2013).

7.7.3 Schöntal/Poňáska

Podle Czoerniga (1857) byla vesnice Poňáska založena během druhé kolonizační vlny v letech 1826–1830. Kolonie to byla od začátku smíšená a původní obyvatelé byli Češi a Němci z českého příhraničí (Gesce, 2013). Během 30. let 19. století se většina nově založených českých vesnic stabilizovala, to neplatilo pro Poňásku, kde panovaly nejhorší životní podmínky (Kokaisl et al., 2009). Usadil se zde dvojnásobný počet rodin, než činila kapacita obce, což brzy vedlo k vyčerpání místních zdrojů (Gesce, 2013). Kolonisté trpěli, vyskytovaly se zde nemoci a úroda byla naprosto nulová. Kvůli odlehlé poloze a nesjízdnosti cest byla vesnice naprosto izolovaná. Po deseti letech zůstala ve vesnici jen jedna čtvrtina původních rodin. Tito čeští obyvatelé, jichž bylo 120, dali na základě žádosti o přesídlení základ české vesnici v Srbsku zvané Ablián, jejíž její oficiální vznik se datuje k 12. 4. 1837 (Kokaisl et al., 2009). Zbylí obyvatelé odešli do okolních vesnic Gerník a Bígr, a vesnice zcela zanikla (Urban, 1930).

7.8 Obce s českou minoritou

7.8.1 Klopodie

Vesnice Klopodie se nachází v banátské nížině (Karas, 1937). Na rozdíl od českých vesnic v horském prostředí přišli čeští kolonisté již do existující vesnice, kterou obývalo národnostně smíšené obyvatelstvo, převážně se jednalo o Němce, Maďary a Rumuny (Jech, 1965). Češi, kteří dosídlili Klopodii v roce 1862, pocházeli z Břeclavska, zejména z obcí Hrušky nebo Kostice (Karas, 1937). Češi se stejně jako ostatní obyvatelé vesnice Klopodie živili zemědělstvím, chovem skotu a pěstováním zeleniny a ovoce (Gesce, 2013). Se svými produkty jezdili často na trhy do okolních vesnic, proto se všichni brzo naučili rumunský jazyk. Možnost kontaktu s jinými banátskými krajany měli jednou ročně během svátku Nanebevzetí Panny Marie a poutě v Čiklavě (Pavlásek, 2013). V roce 1930 zde české obyvatelstvo tvořilo zhruba jednu třetinu (Urban, 1930). Po druhé světové válce reemigroval velký počet českých rodin do ČSR a v roce 1964 české obyvatelstvo tvořilo jen 15 % populace obce Klopodie (Jech, 1965). Pavlásek (2013) uvádí, že v roce 1992 se k české identitě hlásilo pouze 52 obyvatel z celkových 796.

7.8.2 Velký Perek

Velký Pereg leží 30 kilometrů západně od města Arad (Kokaisl et al., 2009). Začátky českého doosídlování již existující obce Velký Pereg zachycuje i lidové vyprávění, podle něžž na tehdejší panství Pereghaus pracoval zbrojír z Čech jménem Vančura. Ten měl na základě agrární reformy v roce 1854 nabýt půdu a o její úrodnosti napsat své rodině a blízkým do Čech (Gesce, 2013). Češi dosídlili obec Velký Perek v roce 1863 (Svoboda, 2009). Kolonisté pocházeli z Čáslavska a Přeloučska (Kokaisl et al., 2009). Příchozí Češi se hlásili k náboženskému proudu Čeští bratři, ale protože nebyla tato víra v Rumunsku uznávaná, přihlásili k evangelické reformované církvi (Hrůza, 2013). Reformovaní Češi si v Peregu v roce 1874 postavili modlitebnu, která zároveň měla sloužit jako církevní škola. Okolí modlitebny bylo nazýváno „Čáslaví“ (Míčan, 1931). Svojí polohou se obec liší od ostatních českých vesnic, které se nachází v hornatém Banátu. Velký Pereg leží v nížině, v blízkosti hranic s Maďarskem. Právě Maďaři v současnosti tvoří většinu obyvatel, zatímco Češi již pomalu mizející menšinu (Kokaisl et al., 2009).

8 Architektura v českých osadách

Pro kolonizaci jižního Banátu ve správě Vojenské hranice platila určitá pravidla pro zakládání nových obcí. Při osídlování mělo být vyhotoveno přesné vyměření a zpracování katastru, určení ploch pro cesty a zornění. Nové osady se měly zakládat v centru katastru a parcely měly přesné typové parametry. Na základě těchto pravidel nařídil v roce 1826 plukovník Drasenovič přesné vyměření půdy pro nově vznikající vesnice, nařízení se týkalo i českých vesnic Gerník, Rovensko, Bígr, Eibenthal a Šumice. Nicméně typová řešení byla určena hlavně pro banátskou nížinu (Kovář et al., 2019). Reálná výstavba byla velmi ovlivňována přírodními podmínkami a prostředím (Kvaček et al., 2009).

Z urbanistického hlediska můžeme české osady v jižním Banátu dělit do tří skupin. První skupinou je tzv. návěsí ves, kdy zástavba leží podél prostoru různého tvaru, jenž vytváří střed obce, který lze nazvat návší, ačkoliv to není typická návěs. Do této kategorie lze zařadit vesnici Šumice, která je vystavena kolem dolíku čočkovitého tvaru. Druhou skupinou je tzv. síťová ulicová ves, kde zástavby leží po obou stranách ulice a vzájemně na sebe navazují. Do této skupiny řadíme vesnice Svatá Helena, Gerník, Eibenthal a Rovensko (Svoboda, 2009). Nepravidelnou síť ulic mají obce Svatá Helena a Rovensko hlavně díky horskému terénu, zatímco Gerník a Eibenthal, protože částečně leží v údolí (Kvaček et al., 2009). Třetí skupinou je tzv. křížová ulicová ves, kdy zástavba leží zpravidla po obou stranách všech čtyř ulic, které tvoří tvar kříže. Takovou zástavbu najdeme pouze v obci Bígr (Svoboda, 2009).

V českých obcích v Banátu najdeme převážně lidové stavby, výjimkou jsou hlavně církevní objekty jako jsou kostely. Kostely jsou převážně z období 2. poloviny 19. století a jejich vzhled je inspirován např. pseudorenesancí či pseudobarokem (Svoboda, 2009).

Domy jsou zde z pravidla přízemní (Kvaček et al., 2009). Svou současnou podobu začaly dostávat koncem 19. století a začátkem 20. století (Gesce, 2013). Stavby z hlediska použitého stavebního materiálu prošly evolucí, a to od staveb dřevěných přes hliněné až po zděné (Svoboda, 2009). Zděné domy z kamene a cihel v zástavbách převažují (Kvaček et al., 2009). V domech obvykle najdeme místnost jako předsín, která sloužila k dočasnému uskladnění potravin a obvykle měla kamennou dlažbu. Místní této místnosti přezdívali „konk“. Dále se zde nachází kuchyň, většinou první místnost, do které se vchází, a obývací místnosti, a to jedna velká, případně dvě menší. Kromě domu a dvora mělo každé hospodářské stavení k dispozici kůlny na hospodářské náčiní a nářadí, chlévy

pro dobytek a mlat, kde se uchovává např. jetel či sláma (Gesce, 2013). Součástí každého stavení bývá i letní kuchyně, která je buď umístěna mimo budovu, nebo se do ní vchází z průjezdu. Dochovalo se zde i několik archaických prvků, jako jsou například černé kuchyně, které lze ještě najít v některých domech na Rovensku (Kvaček et al., 2009). Další prvek můžeme vidět v podobě dřevěných komínů na Bígru, kde se jich několik desítek ještě dochovalo (Svoboda, 2009). Na některých domech jsou patrné i klempířská zdobení v podobě ozdobných okapů, na kterých lze spatřit květy či hvězdy. Na okapy byly také mnohdy umístěny monogramy stavebníka s vročením (Kovář et al., 2019).

Architekturu v českých vesnicích v Banátu lze charakterizovat jako české prostředí s pronikajícími balkánskými prvky, jako jsou například barevné fasády (Kvaček et al., 2009). Ukázky obydlí jsou přiloženy k práci. (Příloha B)

Obr. 18: Zdobení okapní svod domu na Gerníku

Zdroj: vlastní terénní výzkum, 2022

9 Demografická a socioekonomická charakteristika tamních obyvatel

9.1 Vývoj obyvatel

Czoernig (1857) uvádí první úřední výkaz o stavu obyvatel českých vesnic z roku 1830, tedy jen několik let po počátku kolonizačních etap. Ve výkazu jsou vedeny i již zaniklé české obce Frauenwiese, Svatá Elizabeta a také obec Nový Župánek, kde české obyvatelstvo mezi 500 Rumuny tvořilo jen minoritní skupinu.

Tab. 3: Počet obyvatel v českých vesnicích v roce 1830

Obec	Počet obyvatel v roce 1830
Gerník	469
Bígr	266
Rovensko	237
Eibenthal	356
Šumice	123
Svatá Helena	338
Svatá Elizabeta	118
Schöntal/Poňáska	281
Nový Župánek	43
Frauenwiese	186

Zdroj: Czoernig (1857), zpracováno autorem

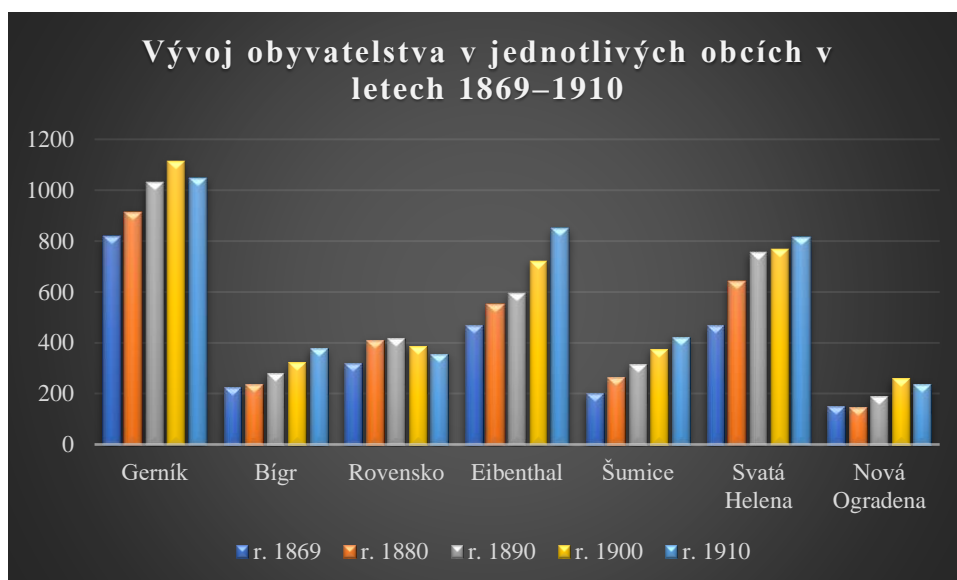
Podle dostupného zdroje vidíme, že při prvním sčítání lidu bylo nejvíce obyvatel zaznamenáno v české obci Gerník, a to v počtu 469. Tento trend pak potvrzovala mnoho dalších let, kdy byla stále nejlidnatější co do počtu krajanů v českých vesnicích v Rumunsku. Nejméně kolonistů bychom v roce 1830 napočítali v obci Nový Župánek, která ale nebyla složením ryze česká jako ostatní.

Tab. 4: Vývoj populace v českých vesnicích v Banátu v letech 1869 až 1910

Obec	r. 1869	r. 1880	r. 1890	r. 1900	r. 1910
Gerník	820	913	1029	1115	1048
Bígr	225	238	282	325	377
Rovensko	321	410	418	386	355
Eibenthal	469	552	597	720	848
Šumice	202	263	314	376	423
Svatá Helena	469	641	757	766	814
Nová Ogradena	151	145	189	259	237

Zdroj: Auerhan (1921), zpracováno autorem

Obr. 19: Graf vývoje populace v českých vesnicích v Banátu v letech 1869 až 1910

Zdroj: Auerhan (1921), zpracováno autorem

Ve vývoji obyvatelstva v letech 1869–1910 již nejsou evidované zaniklé obce Svata Elizabeta, Poňaska, Frauenwiese ani minoritně zastoupená osada Nový Župánek. Obyvatelé Frauenwiese byli nuceni k přestěhování z kopce do údolí, a právě oni položili základní kámen vesnice Nová Ogradena, která se již v publikaci Auerhan (1921) nachází. Z grafu je patrné, že všechny vesnice mají co do počtu obyvatel vrůstající tendenci, pouze Nová Ogradena a Gerník vykazují v tomto období výkyvy. Nová Ogradena zaznamenala v letech 1868 a 1880 úbytek populace o 6 obyvatel, dále v letech 1900 a 1910 o 22 obyvatel. V Gerníku se počet obyvatel zvyšoval až do roku 1900, poté došlo k poklesu populace a v roce 1910 bylo počet obyvatel o 67 nižší. V tomto jednačtyřicetiletém období

přibýlo nejvíce obyvatel v hornické obci Eibenthál, a to v celkové výši 379 lidí. Druhý největší nárůst obyvatel zažila Svatá Helena, kde přibýlo 345 lidí. Při pohledu na procentuální nárůst obyvatel je patrné, že největší skok si připsala obec Šumice, kde se počet obyvatel zvýšil o téměř 110 %, tj. 221 lidí. Nejmenší nárůst populace byl naopak evidován na Rovensku, kde v tomto období přibýlo pouze 34 obyvatel.

Podle rumunského sčítání lidu v roce 1900 žilo v celých jižních Uhrách zhruba 9445 Čechů. Čistě českých osad nebo obcí, kde se většina obyvatel hlásila k české národnosti, bylo v té době sedm. K šesti vesnicím, které ještě dnes přežívají, patřila v tehdejší době ještě obec Nová Ogradena. Další významnější české minority v tehdejší době bylo možno nalézt v obcích Klopodie, Berzáska a ve městě Rešice (Auerhan, 1921).

Na základě dat z etnické a náboženské statistiky Transylvánie, můžeme porovnat vývoj populace v českých vesnicích v Rumunsku v období mezi 1930 a 2011. Dostupná jsou data již pouze pro šest českých vesnic, které dosud existují. Sledované období zahrnuje i dobu, kdy probíhaly masívní vlny reemigrace z těchto českých vesnic (Árpád, 2010).

Tab. 5: Vývoj populace v českých vesnicích v Banátu v letech 1930 až 2011

Obec	r. 1930	r. 1941	r. 1956	r. 1966	r. 1977	r. 1992	r. 2002	r. 2011
Gerník	1119	1140	775	789	831	882	524	317
Bígr	503	530	543	611	404	302	257	216
Rovensko	388	402	317	305	279	227	80	39
Eibenthal	590	503	429	476	-	375	308	249
Šumice	470	471	420	387	319	210	145	89
Svatá Helena	943	1024	578	619	706	737	519	360

Zdroj: Árpád (2010), zpracováno autorem

Gerník dosáhl nejvyššího počtu obyvatel v roce 1941, kdy bylo v obci na 1140 lidí. Po tomto roce odešlo do roku 1956 z obce na 365 obyvatel. V celkovém jednaosmdesátiletém období se snížil stav obyvatel o celých 802, kdy v roce 2011 čítala obec pouze 317 lidí.

Bígr jako jediný z obcí nezažil pokles obyvatel po roce 1941, naopak v roce 1966 dosáhl svého maxima v podobě 611 obyvatel. Od roku 1966 do 2011 mělo obyvatelstvo klesající tendenci, kdy z 611 obyvatel zbyla pouhá třetina 216 obyvatel.

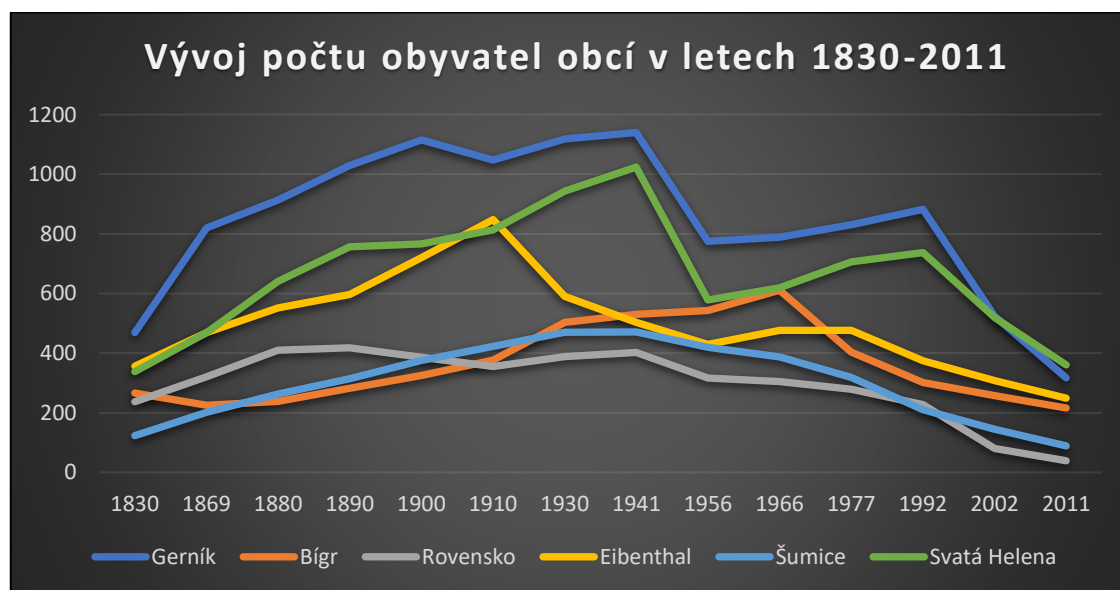
Rovensko bylo počtem obyvatel vždy menší vesnicí. V tomto období se jeho populace snížila o 90 %, kdy v roce čítala vesnice 388 obyvatel a v roce 2011 pouhých 39. To je největší procentuální pokles mezi všemi vesnicemi.

V Ebenthalu v tomto období trvale klesal počet obyvatel, výjimkou bylo období v letech 1956 až 1966, kdy přibylo v obci na 47 obyvatel. Z původního počtu 590 v roce 1930 zbylo v obci v roce 2011 pouze 249 obyvatel.

Šumice zaznamenala nejvyšší počet obyvatel v roce 1941, kdy měla 471 obyvatel. Od toho roku až do roku 2011 je v obci evidován trvalý úbytek obyvatelstva. V roce 2011 bylo v obci pouhých 89 stálých obyvatel.

V roce 1941 měla obec Svatá Helena svůj maximální počet obyvatel v podobě 1024 lidí. Naopak roce 1956 bylo v obci pouze 578 obyvatel, což je o 446 osob méně než v roce 1941. V období mezi lety 1941 až 1956 došlo na Svaté Heleně k největšímu úbytku obyvatel ze všech vesnic. V roce 2011 čítala obec jen na 360 osob.

Obr. 20: Graf zobrazující vývoj počtu obyvatel v českých obcích v Banátu mezi lety 1830 až 2011

Zdroj: Czoernig (1857), Auerhan (1921), Árpád (2010), zpracováno autorem

Současný stav populace není znám. V roce 2022, kdy tato práce vznikala, probíhalo v Rumunsku sčítání lidu, jehož výsledky budou dostupné až následující rok.

9.2 Původ obyvatelstva

Jedním z nejstarších pramenů pocházejících z českých osad v jižním Banátě jsou církevní matriční záznamy tzv. „Historia domus“ sepsané Františem Unzeitigem, prvním knězem

obce Gerník. Součástí je záznam soupisu obyvatel z let 1851–1853, osahující seznam domů a jejich majitelů, přičemž u některých majitelů je uvedena i vesnice či město jejich původu. Na základě gernické matriky můžeme zhruba stanovit původ českých kolonistů některých banátských osad. Díky archivnímu soupisu se otevírají možnosti k pochopení různých jevů v oblasti jazyku či kultury.

Původní transkripce byla sepsána pro vesnice Gerník, Rovensko, Bígr a Svatá Helena. Bohužel poslední jmenovaný arch ze Svaté Heleny se nedochoval. Vzhledem ke vzdálenosti vesnic mezi sebou a způsobu dopravy v tehdejší době bylo vytvoření těchto archů velmi náročné.

9.2.1 Původ obyvatel obce Gerník

Původ obyvatel Gerníku se pojí s poměrně velkým teritoriem. Okresy, ze kterých pocházeli kolonisté, většinou zahrnovaly více osad v těsné blízkosti.

V letech, kdy se pro matriční archy vytvářel soupis obyvatel a jejich původu, bylo administrativní členění na území České republiky odlišné. Pro zanesení dat do mapového výstupu bylo nutné vyhledat obce z matričních záznamů, ke kterým se původem tamní obyvatelé hlásili, a určit jejich současnou příslušnost k danému okresu.

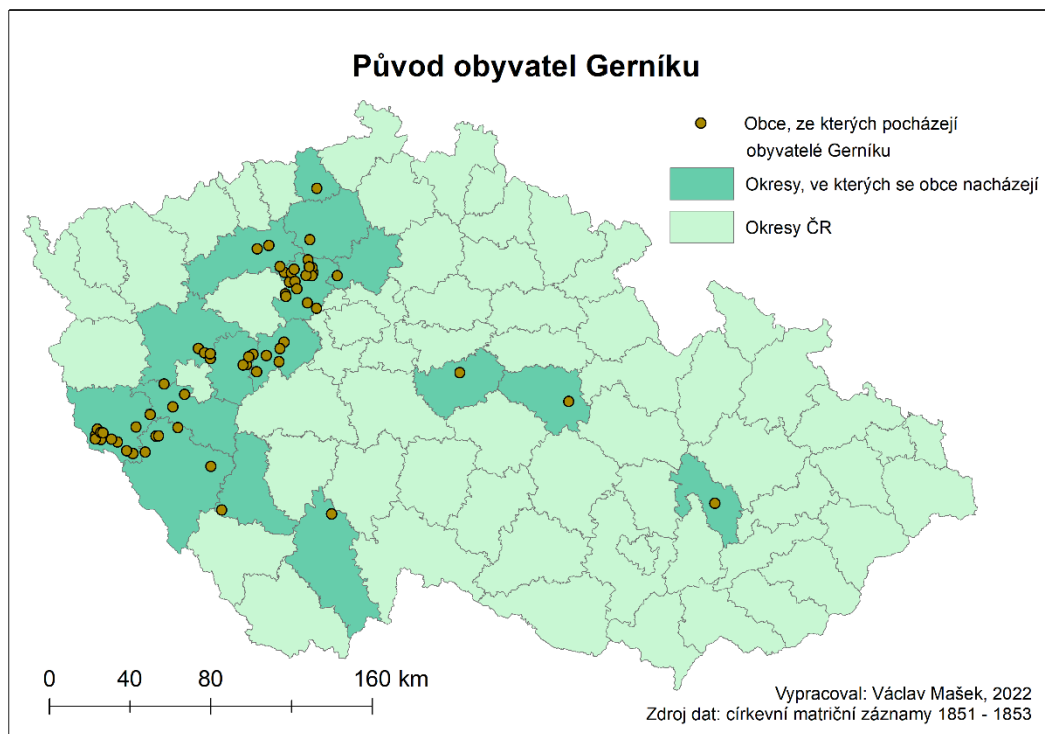

Tab. 6: Soupis obcí s počtem obyvatel pocházejících z dané obce

Obec/město	Původně osob	Současný okres	Obec/město	Původně osob	Současný okres
Žerovice	2	Plzeň-jih	Jivina	3	Beroun
Kbel	8	Plzeň-jih	Lohovice	2	Beroun
Buková	1	Plzeň-jih	Zdice	1	Beroun
Robčice	2	Plzeň-jih	Trubín	1	Beroun
Zbůch	1	Plzeň-sever	Stochov	5	Kladno
Hromnice	28	Plzeň-sever	Hostouň	4	Kladno
Žichlice	6	Plzeň-sever	Beřovice	1	Kladno
Nynice	3	Plzeň-sever	Honice	7	Kladno
Nadryby	1	Plzeň-sever	Liský	1	Kladno
Týček	6	Rokycany	Řisuty	3	Kladno
Cekov	1	Rokycany	Plchov	4	Kladno
Sirá	2	Rokycany	Břežany	2	Klatovy
Zbiroh	1	Rokycany	Dolín	11	Kladno
Balkovy	5	Klatovy	Zlonice	1	Kladno
Dolany	1	Klatovy	Smečno	4	Kladno
Dlažov	1	Klatovy	Jarpice	1	Kladno
Tlumačov	3	Domažlice	Malíkovice	3	Kladno
Klíčov	1	Domažlice	Kročehlavy	1	Kladno
Klenčí pod Čerchovem	1	Domažlice	Břešťany	2	Kladno
Chodská Lhota	1	Domažlice	Otruby	1	Kladno
Chodov	4	Domažlice	Třebíz	1	Kladno
Pec	19	Domažlice	Drážov	1	Strakonice
Kanice	1	Domažlice	Dobšice	2	Č. Budějovice
Nová Ves	1	Domažlice	Střekov	2	Ústí n. Labem
Újezd	1	Domažlice	Louny	1	Louny
Babylon	1	Domažlice	Malnice	1	Louny
Trhanov	4	Domažlice	Žerotín	5	Louny
Malešov	1	Kutná Hora	Radovesice	2	Litoměřice
Nelazoheves	5	Mělník	Skuteč	5	Chrudim
Žebrák	2	Beroun	Čechovice	1	Prostějov

Zdroj: Církevní matriční záznamy (1851–1853), zpracováno autorem

Mapa 4: Původ obyvatel Gerníku zobrazen na mapě České republiky.

Zdroj: Církevní matriční záznamy fara (1851-1853), zpracováno autorem s využitím GIS

Poměrně velké zastoupení obyvatel tvoří kolonizátoři z oblasti Chodska, okresu Domažlice. Podle dostupných dat představovalo toto obyvatelstvo v době tvoření archu okolo 19 % populace, kdy jeho značná část pocházela z obce Pec nacházející se pod horou Čerchov.

O trochu větší zastoupení v podobě 20 % mají kolonisté původem ze severního Plzeňska. Obyvatelé z většiny pocházeli z vesnic Žichlice, Hromnice a Nynice, všechny tyto obce jsou pod správou obce Hromnice. V těsné blízkosti se nachází obec Nadryby, která byla též součástí této vystěhovalecké kolonie. Jižní Plzeňsko, hlavně okolí obce Kbel, bylo původním domovem skoro 7 % kolonistů osady Gerník. Obyvatelé původem z okresu Rokycany tvoří z celkového počtu 5 %, převážně pocházeli z obce Týček.

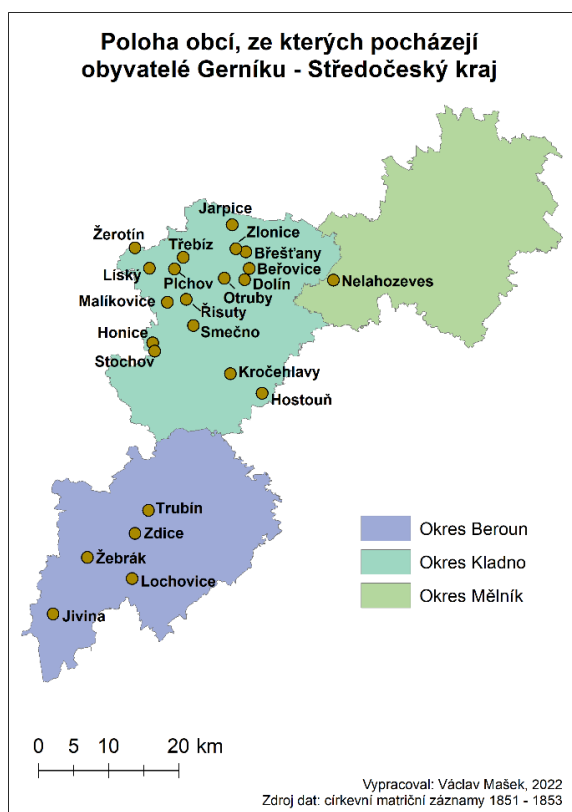
Z okresu Beroun ve Středočeském kraji pocházelo z menších vesniček celkem 9 lidí. Obyvatelé původem ze sousedícího okresu Kladno tvoří nejpočetnější skupinu a na celkovém součtu obyvatel se podíleli téměř 27 %. Obyvatelé pocházeli z obcí Houstoň, Honice či Dolín.

Kromě kraje Plzeňského a Středočeského pocházeli někteří obyvatelé také z kraje Ústeckého, např. obec Žerotín na Lounsku byla dříve domovem 7 vystěhovalců.

Z města Skuteč, v okrese Chrudim (Pardubický kraj) bylo 5 obyvatel. Z Jihočeského kraje přišli kolonizovat Gerník celkem 3 obyvatelé. Velice zajímavý je původ jednoho obyvatele, který jako svůj původní domov uvedl obec Čechovice, která se nachází v okrese Prostějov v Olomouckém kraji, tedy daleko od ostatních ohnisek.

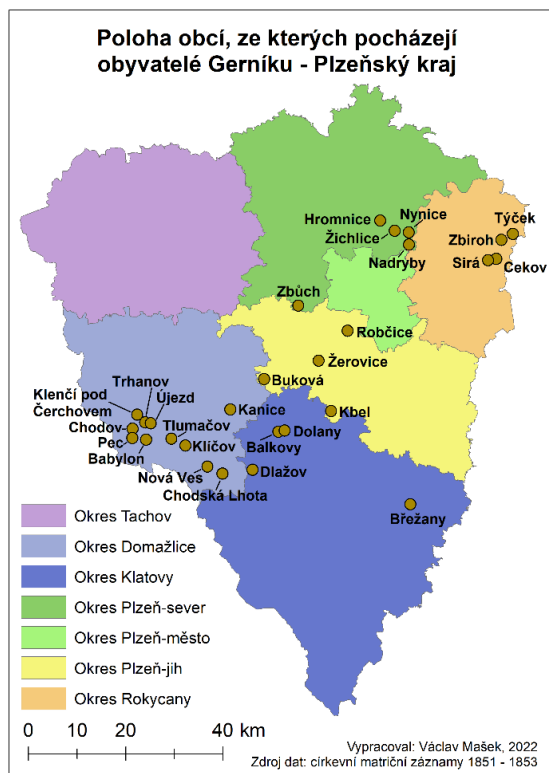
Dle dostupných zdrojů pocházelo 55 % obyvatel obce Gerník z kraje Plzeňského a téměř 35 % z kraje Středočeského.

Mapa 5: Mapa přibližující obce ve vybraných okresech Středočeského kraje, ze kterých pocházeli obyvatelé Gerníku

Zdroj: Církvní matriční záznamy fára (1851-1853), zpracováno autorem s využitím GIS

Mapa 6: Obce ve vybraných okresech Plzeňského kraje, z nichž pocházeli obyvatelé Gerníku

Zdroj: Církevní matriční záznamy fara (1851–1853), zpracováno autorem s využitím GIS

9.2.2 Původ obyvatel obce Bígr

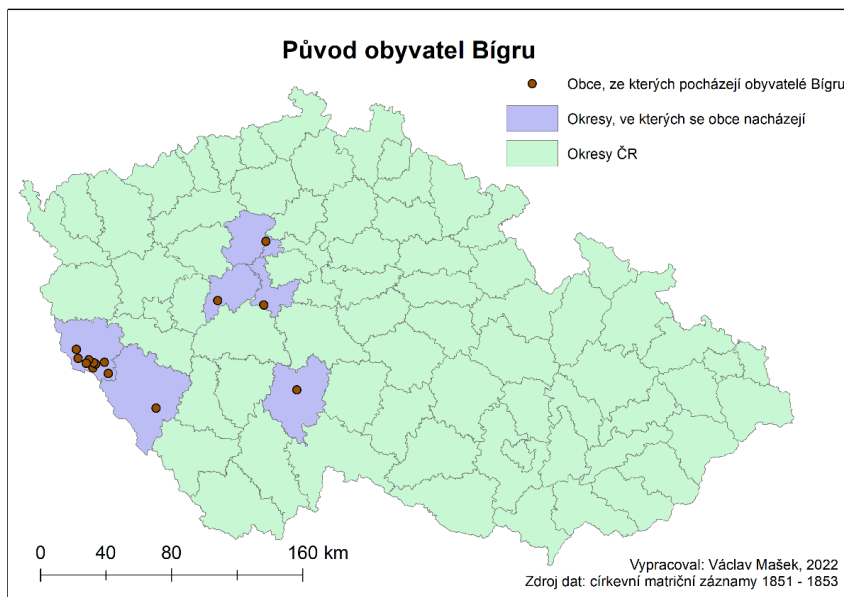
Vzhledem k počtu obyvatel v obci Bígr jsou dostupná data dosti neúplná. V soupisu chybí značná část domů v obci a velké množství lidí nevedlo místo svého původu.

Tab. 7: Soupis obcí s počtem obyvatel pocházejících z dané obce

Obec/město	Původem počet osob	Současná příslušnost k okresu
Tábor	3	Tábor
Mrákov	6	Domažlice
Klíčov	14	Domažlice
Chodská Lhota	2	Domažlice
Postřekov	6	Domažlice
Chodov	5	Domažlice
Pasečnice	2	Domažlice
Mlýneček	3	Domažlice
Podzámčí	2	Domažlice
Stráž	2	Domažlice
Janovice	2	Klatovy
Mozolín	7	Kladno
Záhořany	1	Praha-západ
Hořovice	3	Beroun

Zdroj: Církevní matriční záznamy (1851-1853), zpracováno autorem

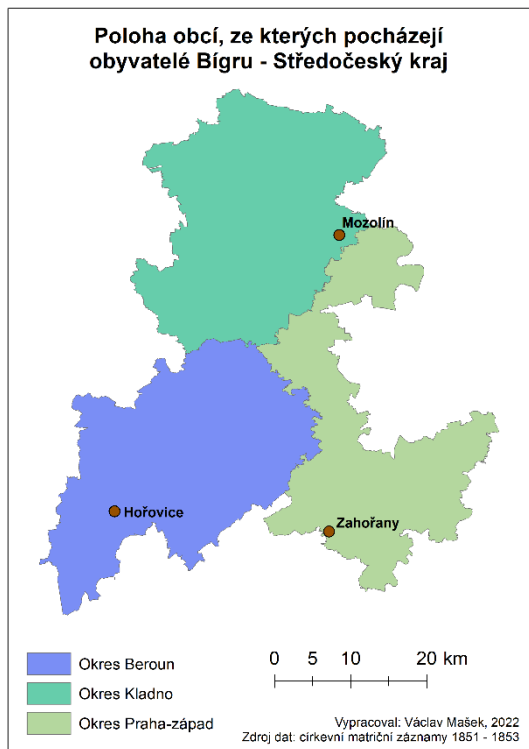
Mapa 7: Původ obyvatel Bígru zobrazen na mapě České republiky

Zdroj: Církevní matriční záznamy fara (1851-1853), zpracováno autorem s využitím GIS

Mapa zobrazuje původ obyvatel na základě dostupných dat, díky kterým lze označit původ obyvatel Bígru za velmi homogenní. Valná většina, která poskytla údaje se přihlásila původem k okresu Domažlice v Plzeňském kraji, čímž tvořili skupinu přes 70

Mapa 8: Obce ve vybraných okresech Středočeského kraje, ze kterých pocházeli obyvatelé Bígru

Zdroj: Církevní matriční záznamy fara (1851–1853), zpracováno autorem s využitím GIS

Mapa 9: Obce ve vybraných okresech Plzeňského kraje, ze kterých pocházeli obyvatelé Bígru

Zdroj: Církevní matriční záznamy fara (1851-1853), zpracováno autorem s využitím GIS

Velké množství osadníků z Bígru pocházelo z ohniska okolo obce Mrákov, kam patří jak samotná obec Mrákov, tak i její části Klíčov a Mlýneček. Obyvatelé z tohoto ohniska představovali s počtem 23 přes 50 % celkové populace původem z okresu Domažlice.

9.2.3 Původ obyvatel obce Rovensko

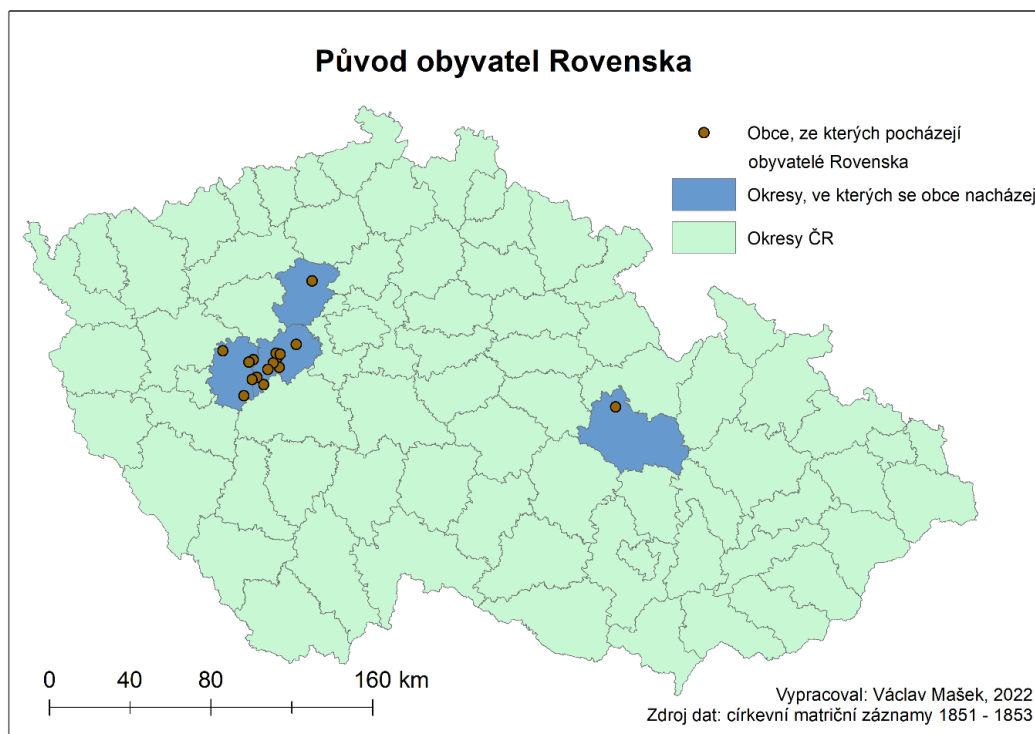
Stejně jako v předchozím případě je vzhledem k počtu obyvatel soubor neúplný. Obec Rovensko se co do rozložení obyvatel zdá být obdobou obce Bígr. Matriční záznamy dokládají původ obyvatel převážně z okresu Beroun, z obcí Hořovice, Lochovice, Zdice, Jivina, Bavoryně či Praskolesy. Dle dostupných údajů se jedná téměř o 70 % obyvatel. Část obyvatel uvedla svůj původ v okolí Zbirohu v okresu Rokycany a 4 lidé se přihlásili k městu Litomyšl v okresu Svitavy. Další 2 obyvatelé pocházeli z obce Dolín ležící v okresu Kladno, odkud mimochodem pocházelo i několik kolonistů Gerníku.

Tab. 8: Soupis obcí s počtem obyvatel pocházejících z dané obce

Obec/město	Původem počet osob	Současná příslušnost k okresu
Dořín	2	Kladno
Lochovice	4	Beroun
Beroun	3	Beroun
Hořovice	2	Beroun
Zdice	4	Beroun
Neřežín	1	Beroun
Jivina	1	Beroun
Knížkovice	1	Beroun
Olešná u Hořovic	1	Beroun
Bavoryně	2	Beroun
Praskolesy	2	Beroun
Litomyšl	4	Svitavy
Strašice	1	Rokycany
Týček	1	Rokycany
Zbiroh	4	Rokycany
Lhotka	1	Rokycany

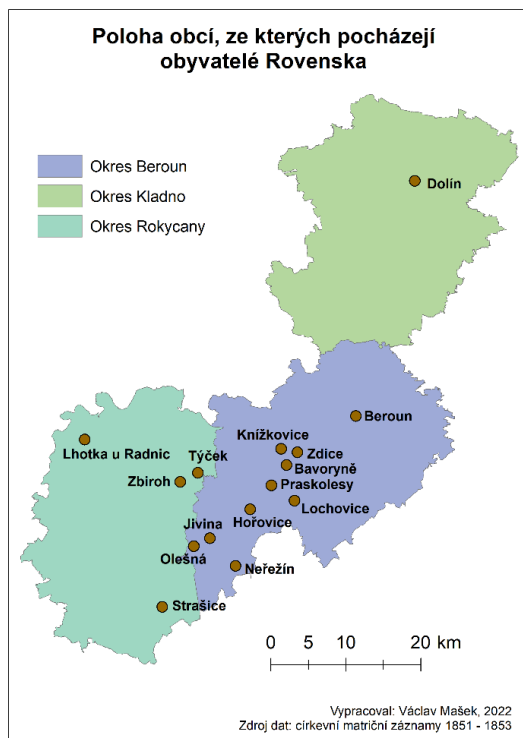
Zdroj: Církevní matriční záznamy (1851-1853), zpracováno autorem

Mapa 10: Původ obyvatel vesnice Rovensko zobrazen na mapě České republiky

Zdroj: Církevní matriční záznamy fara (1851-1853), zpracováno autorem s využitím GIS

Mapa 11: Obce ve vybraných okresech Plzeňského a Středočeského kraje, ze kterých pocházeli obyvatelé Rovenska

Zdroj: Církevní matriční záznamy fara (1851-1853), zpracováno autorem s využitím GIS

9.3 Aspekty duchovní a národní identity

9.3.1 Náboženství

Všechny české vesnice v rumunském Banátu jsou katolického vyznání. Výjimkou je Svatá Helena, jež byla založena evangelíky neboli protestanty a následně dosídlena katolíky. Ve vesnici Svatá Helena tedy můžeme vidět dva kostely, ke kterým dokonce později přibyla i baptistická modlitebna (Hrůza, 2013). Kostel a český farář byli velmi důležitými prvky, které pomohly uchovat integritu a etnicitu českých osadníků a zároveň udržovaly vztah k jejich staré vlasti (Heroldová, 1986). Náboženství je zároveň důležitou součástí základního vzdělání mladých a hraje důležitou roli i v osobním životě banátských Čechů. Zvykem je modlit se před každým jídlem a minimálně jednou týdně (obvykle v neděli) navštívit bohoslužbu (Zimová, 1996).

Nejvýznamnější náboženskou slavností pro české katolíky v jižním Banátu je pouť do Čiklavy. Cílem pouti je kostel v obci Čiklava. Pout' se koná dvakrát za rok, a to na svátek Nanebevzetí Panny Marie 15. srpna a při svátku Narození Panny Marie 8. září. Čiklava jako poutní místo slouží již od začátku 17. století, kdy byl v nedaleké jeskyni nalezen

zázračný obraz Panny Marie. Ve druhé polovině téhož století byl také vystaven velký chrám (Gesce 2013).

Poutní cestu do Čiklavy začali obyvatelé českých vesnic vykonávat již mezi lety 1860 až 1865. Cestu absolvují krajané každý rok a tradici si zachovávají do dnešních dnů. Nejdéle jdou poutní cestu lidé z Eibenthalu a z Bígru. Eibenthalští jdou celou trasu až 3 dny, kdy nachodí přes 200 kilometrů. Bígerským cesta trvá zhruba dva a půl dne a ujdou při ní až 190 kilometrů (Hrůza, 2013).

Pouť do Čiklavy byla v minulosti jednou z mála příležitostí, kdy se Češi z různých vesnic v Banátu mohli setkat a družít. Dodnes má tato událost stmelující efekt a má velkou zásluhu na etnické i náboženské integraci (Svoboda, 2009).

9.3.2 Církevní obřady

Křtiny i první přijímání jsou velmi důležitými okamžiky v nábožensky založených rodinách (Gesce, 2013). Křest se obvykle pořádal týden po narození dítěte, ale i později podle dostupnosti kostela (Kvaček et al., 2009). Slavností, která se obvykle odehrává při nedělní bohoslužbě, se účastní nejbližší rodina a kmotři. Po celý obřad je miminko v ozdobné peřince drženo svým kmotrem. Po skončení obřadu se v duchu tradice účastníci křtu přesunují do domu rodičů křtěného dítěte, kde se tato slavnostní událost oslavila dobrým jídlem a hudbou (Filip, 2014).

Role kmotra či kmotry je brána se vší vážností. Pro všechny děti v rodině obvykle bývá vždy jen jeden kmotr/a. Kmotři jsou mnohdy stavěni na roveň s rodiči, v podstatě jsou považováni za druhé rodiče (Secká, 1992). Křtěné dítě mnohdy nosí jméno po své kmotře či kmotrovi (Kvaček et al., 2009). První přijímání je událostí, kdy dítě poprvé přijme svatou hostii jako symbol víry a čistoty. Hraniční věk pro konání této slavnosti je sedm let. Dítě se na událost připravuje s knězem i rodiči, během příprav mu je vysvětlována podstata celého obřadu. Dítě se učí první modlitby a připravuje se na první zpověď. Během obřadu drží dítě v rukou bílou svíci (Gesce, 2013).

Svatby se v českých vesnicích v Banátu konají vždy od ledna do května nebo od září do začátku prosince (Secká, 1992). Průběh svatby stále připomíná české tradice a odpovídá katolickým zvyklostem (Kvaček et al., 2009). Muži se většinou ženili ve věku kolem 20 let po návratu ze základní vojenské služby. U děvčat se věková hranice tolik neřešila, mnohdy se vdávaly i v šestnácti letech. O svatbě rozhodovaly i nepsané zákony, například kolik může muž sňatkem získat polí. Pouze v několika případech se stalo, že by si muž

původem z české vesnice vzal za ženu jiné děvče než české. Pokud se tak stalo a muž opustil vesnici, vyvolalo to silné vlastenecké cítění ostatních obyvatel, v jehož důsledku přestal být takový muž považován za občana české vesnice (Hrůza, 1995). Intenzivní přípravy začínají zhruba týden před svatbou, kdy se nejčastěji v domě nevěsty začíná péct. Na svatbu bývá pozvána valná část vesnice, ostatní se většinou účastní alespoň jako diváci. Tradiční je zde svatební průvod vesnicí, který za doprovodu hudby začíná u domu ženicha. Hlavní organizátor svatby je družba místními nazýván jako „starojka“, který kráčí v čele průvodu. U domu nevěsty má průvod zastávku, kde družba jménem ženicha žádá o nevěstinu ruku (Filip, 2014). Následně ženich žádá rodiče o požehnání, to platí i pro nevěstu (Karas, 1937). Budoucí novomanželé při tomto dojemném aktu prosí o odpuštění svých hříchů a děkují za vychování (Kvaček et al., 2009). Od nevěstina domu pokračuje svatební průvod za doprovodu hudby do kostela, kde církevní obřad (Filip, 2014). Po svatbě následuje hostina, která se nese v duchu dobrého jídla, převážně masitých výrobků, pečených sladkostí a domácí pálenky (Kvaček et al., 2009). Po sňatku se nevěsta zpravidla stěhuje k svému manželovi, pokud má muž sourozence, postaví si dům nový, případně rozšíří ten stávající (Secká, 1992).

Podobně jako svatba a křtiny má i pohřeb tradiční průběh se všemi náležitostmi. Svým charakterem si uchovává český ráz a odlišuje se tak od srbského či rumunského průběhu (Secká, 1992). Pohřeb v podobné režii se ale v Česku již nekoná. Zemřelý je rodinou oblečen do nejlepšího šatu a položen do rakve, která je vystlaná plátnem. Mrtvého obloží květinami, svatými obrázky a ruce mu jsou ovinuty růžencem. Poté je mrtvý vystaven v domě úmrtí, kam jej chodí lidé naposledy uctít (Kvaček et al., 2009). Pohřbu se ve většině případů účastní celá vesnice, která následně jde v průvodu od domu zesnulého až na hřbitov. Nebožtíka nesou v zavřené rakvi muži z příbuzenstva, vzhledem k náročnosti terénu a komplikované poloze hřbitovů je pro ně tato cesta velmi náročná (Filip, 2014). Na hřbitově je pronesena krátká modlitba. Po spuštění rakve do hrobu na ní jako první hází hlínu kněz. Obvykle někdo z rodiny vyjádří všem smutečným hostům poděkování, že doprovodili mrtvého na jeho poslední cestě (Gesce, 2013). Po skončení obřadu se nejbližší kruh rodiny přesouvá ke smuteční hostině (Filip, 2014).

9.3.3 Jazyk

České vesnice v Banátu byly po mnoho let odříznuty od okolního světa, což dopomohlo zachovat archaický český jazyk a českou kulturu (Zímová, 1996). Jazykový ráz v českých vesnicích je ryze český, nenajdeme zde žádné znaky moravského nářečí. V porovnání

s jazykem Čechů například z Volyně je zde čeština archaičtější a méně narušena vlivem okolního prostředí (Svoboda, 2009).

Mezi jednotlivými vesnicemi je možné najít mnoho nářečních rozdílů, které jsou zapříčiněny původem prvních obyvatel. Středočeský nářeční typ se vyskytuje v Rovensku, Šumici a Eibenthále, kde se ale mísí se znaky západočeského nářečního typu. V Gerníku převažuje nářečí ze západních Čech, to samé i v Bígru, kde lze pozorovat vyloženě „chodské“ prvky. Svatá Helena je rozmanitá, jelikož k převládajícímu středočeskému nářečí se zde přidávají i prvky západočeské a východočeské (Svoboda, 2009).

Mezi české archaismy řadíme slova jako stolice (židle), duše (osoba) či hory (doly). Hojně se zde vyskytují archaismy přejatých či zkomolených německých slov, např. luft (vzduch), krchov (hřbitov), ksicht (obličej) nebo šíf (loď). Ve slovech převládají změny v předponách, kdy místo vý-, používají místní vej- (např. výbor, vejchod), nebo místo o používají vo- (vobec). V některých slovech kolonisté vynechávají počáteční písmenko s-, příkladem je tředa (středa), třevíce (střevíce) (Svoboda, 2009).

Vzhledem k poloze vesnic se i zde setkáme s některými prvky převzatými z jiných jazyků. Například v nejseverněji položené obci Šumice můžeme pozorovat rumunský vliv. Západně položené obce Gerník a Svatá Helena vykazují srbské nářeční prvky. Vlivy německé a maďarské jsou cítit v hornické oblasti vesnice Eibenthal. Nejvíce izolovaná a nejkonzervativnější kolonie z hlediska jazyka, který sem osadníci přivezli, je Rovensko (Utěšený, 1962).

9.3.4 Školství

V některých vesnicích trvalo od osídlení více než 20 let, než se v nich objevili první kvalifikovaní učitelé. Do té doby byli v rolích učitelů vzdělanější rolníci, učilo se po chalupách nebo později v obecních domech. První dobrovolní učitelé z Čech přicházeli až po roce 1850, mezi ně řadíme například Jindřicha Schlögl, velmi důležitou osobnost v obci Svatá Helena (Heroldová, 1986). Učitelé po příchodu pracovali nejen v rámci školství, ale také se snažili pozvednout úroveň zemědělství. Na starosti měli obecní knihovny měli a vštěpování národního ducha dětem (Heroldová, 1983).

V roce 1873, kdy byla zrušena Vojenská hranice a území Banátu bylo začleněno do uherské části Rakouska-Uherska, se stala maďarština úředním jazykem. Její vliv v českých školách nebyl dlouho vidět, patrný byl až od roku 1907, kdy byl vydán nový

školský zákon, díky kterému byla maďarština jedinou možnou řečí ve výuce a školy byly zestátněny. Proces maďarizace ustál po připojení Banátu k Rumunsku v roce 1919, rumunské úřady v českých osadách schválily vyučování v češtině. Nedostatek učitelů dočasně vyřešila mezistátní domluva o vysílání učitelů z ČSR. Tato dohoda platila až do roku 1939, poté museli učitelé odejít se statusem nežádoucích cizinců (Svoboda, 2009).

Po druhé světové válce znovu fungovala spolupráce s Československem, které do Rumunska vysílalo učitele na roční a dvouleté stáže. Vysílání do vesnic byli až do roku 1960. Do roku 1977 vyučování vedli nekvalifikovaní pomocní učitelé z řad kolonistů. V roce 1977 absolvovalo 9 rodáků z českých vesnic Pedagogické lyceum v Nadlaku a byli začleněni do tamního vzdělávacího systému (Gesce, 2013). Velký rozmach zažilo školství v českých vesnicích po rumunské revoluci v roce 1989. Nastolení demokracie ve východním bloku znamenalo vzestup školství díky přímé pomoci československé vlády. Po rozdělení Československa na Českou a Slovenskou republiku se na rozvoji a podpoře tamního školství podílí česká vláda (Filip, 2014).

9.3.5 Oděv

Oblečení je jedním z přežitků, který upomíná na starý způsob života a kulturu (Scheufler et al., 1964). Původní způsob oblékání žen i úprava vlasů z dob prvních příchozích kolonistů se dochovaly do dnešních dnů (Filip, 2014). Svoji podobu z venkovského prostředí z 2. poloviny 19. století si zachoval například ženský oděv, zvaný též jako „české šaty“ (Heroldova, 1983). Ženy celkově rozlišovaly oděv na všední a sváteční, jenž se lišil kvalitou materiálu, všední oděv nabyl oproti svátečnímu kroji příliš zdoben. V obcích je možné i dnes vypozerovat nošení šátku, který vázán pod bradu a zahaluje vlasy. Tyto přežitky a tradice jsou vidět u staršího obyvatelstva, mladší ženy se již oblékají moderním způsobem (Filip, 2014). Oděv mužů nemá tak jedinečné prvky jako ženský oděv a postupem času dostal městský charakter. Mužský кроj zde na rozdíl od ženského neuvídíme. I u mužů se dělí oděv na sváteční a všední. Sváteční oděv lze charakterizovat tmavým, obvykle černým oblekem, bílou košilí a tmavými klobouky (Gesce, 2013).

10 Problematika reemigrace

Reemigraci Čechů z Rumunska lze rozdělit na tři vlny. První byla po roce 1918, ke druhé došlo po druhé světové válce a třetí započala v 90. letech 20. století a pokračuje dodnes (Kokaisl et al., 2009).

Řešení problematiky poválečné reemigrace krajanů z Čech a Slovenska, jejich usídlování a začleňování do pracovního procesu v rámci hospodářského života se začalo dostávat do popředí zájmu až v 90. letech minulého století (Vaculík, 2002).

10.1 Reemigrace po první světové válce

Rok 1918, kdy vznikla samostatná ČSR, znamenal pro Čechy i Slováky žijící v zahraničí velké rozhodování. Krajané řešili dilema, zda se vrátit zpátky do své staré vlasti, či zůstat v zahraničí. Se skončením první světové války se zvedla touha po reemigraci (Vaculík, 2014). Při přijetí nových zákonů o pozemkové reformě se zdánlivě vytvořily předpoklady pro návrat českých i slovenských migrantů ze zahraničí. Státní pozemkový úřad, který disponoval půdou pro možné příchozí reemigranty, přišel s podmínkou, aby se každý uchazeč prokázal počátečním kapitálem ve výši 30 tisíc korun. To pro řadu uchazečů nebylo možné, protože se většina z nich živila především v hospodářství (Vaculík, 2002).

Reemigrace se týkala také krajanů právě v Rumunsku. Rumuni samotní chtěli odsunout příslušníky cizích národností kvůli věčným neshodám, někdy je odváželi do pohraničních stanic i nuceně. Reemigranti z Rumunska přijížděli do ČSR vlakem na Wilsonovo nádraží v Praze, kde někteří zůstali po několik měsíců, protože odmítli nabídku Ministerstva sociální péče na ubytování v Terezíně (Vaculík, 2014).

Podle zpráv konzulátu bylo po první světové válce, konkrétně v roce 1923, evidováno desítky žádostí o reemigraci z řad českých rodin z Banátu. Týkalo se to hlavně obyvatel vesnic Bígru a Eibenthalu, kdy z Bígru žádalo o reemigraci 26 Čechů a 53 Čechů z Eibenthalu. Jejich umístění mělo směřovat na jih Slovenska a do Podkarpatské Rusi. Přestěhování krajanů na jih Slovenska navrhoval i statistik Jan Auerhan, který se s žádostí obrátil na Národní českou radu (Vaculík, 2014).

Hlavními důvody pro reemigraci Čechů a Slováků ze zahraničí po první světové válce byly převážně hospodářského charakteru, především touha po zachování nebo zlepšení ekonomického postavení. Zájem o reemigraci z rumunského Banátu byl oproti ostatním státům, jako např. Rusko a Rakousko, slabší. Samotná realizace reemigrace a repatriace

byla ztěžována politickou nestabilitou hlavně ve východní Evropě a také velmi špatnou dopravní infrastrukturou. Pro vývoj nového československého státu hrála reemigrace a repatriace velmi významnou roli, zásluhu na tom mělo převážně Ministerstvo sociální péče, ale jeho práce nebyla nikdy dostatečně oceněna. K ekonomickému a sociálnímu vývoji poválečného státu pomohlo právě i začlenění mnoha kvalifikovaných reemigrantů do pracovního procesu (Vaculík, 2014).

10.2 Poválečná reemigrace v letech 1945–1949

Druhá světová válka ovlivnila život na českých vesnicích, mnoho mužů bylo odvečeno do války a chyběla tak pracovní síla v zemědělství. Po konci války Československo projevilo zájem o repatriaci lidí českého původu, kteří žijí v zahraničí. Účel byl prostý, osídlení pohraničí po odsunutí Němců (Maděra et al., 2014). V obci Svatá Helena, která již v tu dobu byla velmi přelidněná, byla možnost repatriace přijata s povděkem. Nové domy se již nestavěly, ale dělily se mezi rodiny (Hrůza, 1995). Mnoho obyvatel vesnice také pracovalo v textilním závodě, který na Svaté Heleně založil v roce 1927 podnikatel Benjamin Ježek z Bystrého nad Metují. Pokus o zlepšení tamní ekonomické situace skončil po velkém požáru místní tkalcovny, která byla následně uzavřena a lidé přišli o pracovní místo (Maděra et al., 2014). Hrozícím problémem, který by reemigrační transporty alespoň částečně vyřešily, byla degenerace. Manželské svazky se již uzavíraly v nejtěsnějším možném příbuzenstvu, kdy druhé bratranectví bylo považováno za vzdálené příbuzenstvo. Delegace čerstvé novomanžele motivovala k transportu příslibem, že v Čechách dostanou hospodářství. To vedlo k několika narychlo uzavřeným sňatkům ještě před prvními transporty (Hrůza, 1995).

Reemigraci krajanů z rumunského Banátu po druhé světové válce měla na starosti Československá přesídlovací komise v Oradea Mare, konkrétně úřadovna v Temešváru, která v daném místě zastupovala ústřední státní orgán pro reemigraci, jímž bylo Ministerstvo sociální péče. Komise musela v první řadě zaevidovat všechny zájemce o reemigraci a zohlednit faktory, které samotnou reemigraci mohly ovlivnit, například odborná kvalifikace nebo majetkové poměry. Zjištění osídlovacích možností pro případné reemigranty mělo na starosti Ministerstvo zemědělství a také osídlovací úřady v Praze a Brně. Hlavním cíle reemigrace bylo, aby se Češi a Slováci, kteří byli politicky spolehliví a národně uvědomělí, vrátili. Státní spolehlivost ministerstva kontrolovala například na základě údajů rumunských úřadů, například v české vesnici Eibenthal v Banátu se někteří

Češi přihlásili k německé státní příslušnosti a měli pak problém se do transportu dostat (Vaculík, 2002).

Československo uzavřelo s Rumunskem 10. července 1946 reemigrační dohodu, která měla charakter protokolu, který obsahoval jen rámcová ustanovení. Jednání o majetkových záležitostech nevedla k cíli (Vaculík, 2002). Reemigrace se proto týkala hlavně mladých lidí a nejchudších obyvatel, kterým se otevírala možnost nového, lepšího života. Ti nejchudší toho moc nevlastnili, proto jim nedělalo problém splnit jednu z nejtvrdějších podmínek ze strany rumunských úřadů, tj. že si s sebou nesměli vzít peníze za prodaný majetek (Hrůza, 1995). Od roku 1948 už dokonce nesměli potenciální reemigranti prodávat zemědělskou půdu, ale pouze ji přenechat jiným, protože došlo k omezení prodeje zemědělských pozemků (Vaculík, 2002). Na základě těchto skutečností byla v prvním vlakovém transportu v roce 1947 především chudší část obyvatelstva (Hrůza, 1995). Tito lidé měli nižší kulturní úroveň a po prokázání kvalifikace byli usídlováni jako zemědělství dělníci, nebo do samostatných zemědělských usedlostí (Vaculík, 2002).

Celkově bylo dosaženo návratu na 21 tisíc osob českého a slovenského původu. Krajané z Rumunska tvořili třetí největší skupinu zahraničních reemigrantů, která se vrátila po konci druhé světové války (Vaculík, 2002). Ze Svaté Heleny ve čtyřech transportech v letech 1947 až 1949 odešlo do Československa na 80 rodin (Hrůza, 2013). Z Gerníku prvním transportem (28. 7. 1947) odešlo 105 rodin, dalším transportem (9. 10. 1947) 33 rodin a třetím transportem (18. 8. 1948) 16 rodin, celkem to bylo na 451 osob (Gesce 2013). Z Rovenska ve dvou transportech v letech 1947–1948 odešlo do Čech celkem 103 obyvatel, Šumice hlásila vystěhování celkem 9 rodin, a to v říjnu 1946 (Hrůza, 2013). Z Bígru ve třech transportech v letech 1947–1949 reemigrovalo 37 rodin, tedy 124 osob. Eibenthálští reemigranti odcházeli též ve třech transportech v letech 1947–1949 v počtu 110 osob, což bylo 36 rodin (Gesce, 2013). Celkem bylo z Rumunska do Československa oficiálně vypraveno 32 transportů, poslední vyjel 22. prosince 1949. Transfery začaly váznout, hlavně díky absenci dohody o majetkoprávním vyrovnání (Vaculík, 2002).

Organizované reemigrační transporty měly velký dopad na skladbu obcí ze sociálně ekonomického hlediska, kdy zbylí obyvatelé českých obcí získávali půdu po odcházejících reemigrantech. Zároveň díky většímu kontaktu s příbuznými bydlících ve staré vlasti pronikaly do obcí myšlenky socialismu (Scheufler & Skalniková, 1962).

10.3 Reemigrace po roce 1989

Reemigrace krajanů po roce 1989 měla dva milníky, které ji odstartovaly (Hrůza, 2013). Byly to změny politických poměrů po sametové revoluci v Československu, a zejména prosincová revoluce v Rumunsku (Secká, 1993).

První reemigranti začali přicházet již na jaře roku 1990. Objevovali se zde i případy, kdy někteří obyvatelé Rumunska přicestovali do ČSFR, kde se vydávali za krajany. Ve skutečnosti se jednalo o Romy a střední vrstvu, kterým mnohdy hrozila v rumunských městech smrt. Záhy začalo jednání mezi oběma vládami ohledně pomoci českým reemigrantům. Pro mladé, nadané krajany se vytvářela místa na vysokých školách převážně pedagogického zaměření a už v roce 1990 přišla studovat skupina mladých krajanů do Brna, Prahy a Olomouce. Květen 1991 byl ve znamení větší vlny přesídlení, ale v této době již za upravených podmínek. K vycestování do Československa bylo nutné mít vízum, to bylo obdrženo pouze v případě členství žadatele v Demokratickém svazu Čechů a Slováků v Rumunsku. Na hranicích bylo dále nutné předložit oficiální pozvánku od občana ČSFR a platný cestovní pas, jelikož se již nejednalo o podporované přesídlování (Secká, 1993).

V letech 1991 a 1992 se začalo přesídlování obyvatelstva stupňovat a přicházeli mladí jedinci i celé rodiny. Hlavním důvodem odchodu mladých byla hospodářská situace v Rumunsku, která mladší generaci nenabízela přívětivou budoucnost (Kovář et al., 2019). Reemigranti toužili po zlepšení životních podmínek. Valná většina z přesídlenců začala pracovat v zemědělství na vesnicích nebo velkých závodech ve městě. Někteří měli dokonce dvě práce, protože pro ně nebylo zvykem mít po pracovní době tolik volného času. Usazovali se většinou po skupinkách nebo v místech, kde měli příbuzné, kteří například reemigrovali v poválečných transporth, tudíž převážně v Plzeňském kraji. Průměrný věk příchozích se pohyboval mezi 20 až 30 lety. Těžkou adaptací měly i děti, jelikož zde čekal jiný školní systém a jejich psaná čeština nebyla na takové úrovni (Secká, 1993). V této době již do samostatné České republiky neodcházejí jen zemědělsky zdatní krajané, jako tomu bylo v předchozích reemigračních vlnách. Přicházeli i středoškoláci, vysokoškoláci i učitelé z jednotlivých vesnic (Hrůza, 2013).

11 Výzkumné šetření

Tématem výzkumu v praktické části kvalifikační práce, jak již název práce avizuje, je reemigrace potomků českých kolonizátorů a zakladatelů českých vesnic uprostřed Banátských hor v Rumunsku. Konkrétněji si výzkum klade za cíl zjistit a analyzovat důvody, které vedly tyto reemigranty k opuštění svého rodného kraje a odchodu do rodného kraje svých předků.

Problematika tohoto tématu není dle mého názoru dostatečně diskutována a zaslouží si větší pozornost. V tomto případě jde o návrat národa, který po téměř dvě století odolával cizímu prostředí. Česká komunita si zachovala svoje tradice a zvyky nejen kulturní, náboženské, ale i pracovní. Nejvíce může návštěvníka během cesty do těchto míst uchvátit krásná archaická čeština, kterou si v tomto prostředí místní krajané zachovali v důsledku izolace od okolního světa. Negativním dopadem reemigrace je čím dál řidší osídlení šesti českých vesniček.

Během výzkumného šetření proběhl přímý kontakt s lidmi, kterých se problém reemigrace z Banátských hor přímo dotýká. Výzkum se tedy zaměřuje na životy konkrétní lidí a jejich osobní vztah ke zkoumanému problému, proto je výzkumné šetření prováděno formou kvalitativního výzkumu.

Práce kvalitativního výzkumníka se dá přirovnávat k práci detektiva, jelikož daný výzkumník hledá a analyzuje veškeré dostupné informace, které by mohly přispět k lepšímu objasnění hlavních otázek a cílů výzkumu. Často se výzkumník nachází v terénu a seznamuje se s novými lidmi. Samotný sběr dat a jejich analýza při výzkumu kvalitativní metodou trvá poměrně dlouho. Po sběru dat provádí výzkumník analýzu, na jejímž základě se rozhodne, která data využije a bude dále analyzovat (Hendl, 2005).

Mezi základní metody kvalitativního přístupu k výzkumu patří pozorování, při kterém je výzkumník v delším kontaktu s respondentem, dále k nim patří texty a dokumenty, na jejichž základě dojde k teoretickému porozumění problému. Třetí metodou je interview, které bývá mnohdy i relativně nestrukturované. Čtvrtá metoda se týká analýzy audio či videozáznamu a je pro ni klíčová transkripce dostupných přirozených interakcí (Hendl, 2005).

„Kvalitativní výzkum používá induktivní formy vědeckých metod, hloubkové studium jednotlivých případů, nejrůznější formy rozhovorů a kvalitativní pozorování. Cílem je

získat popis zvláštností případů, generovat hypotézy a rozvíjet teorie o fenoménech světa. Kvalitativní výzkum je orientován na exploraci a probíhá nejčastěji v přirozených podmínkách sociálního prostředí.“ (Hendl, 2005).

Tab. 9: Hlavní přednosti a nevýhody kvalitativního výzkumu

Přednosti kvalitativního výzkumu	Nevýhody kvalitativního výzkumu
Získává podrobný popis a pohled při zkoumání jedince, skupiny, události či fenoménu.	Získaná znalost nemusí být zobecnitelná na populaci a také na jiném prostředí.
Fenomén je zkoumán v přirozeném prostředí.	Je náročné provádět kvantitativní predikce.
Umožňuje navrhovat teorie a procesy.	Je náročnější testovat hypotézy a teorie.
Dobře reaguje na místní situace a podmínky.	Sběr dat a jejich analýza jsou časově náročné.
Hledá lokální souvislosti.	Výsledky mohou být snadněji ovlivněny výzkumníkem a jeho preferencemi z důvodu blízkého vztahu s respondentem.

Zdroj: Hendl (2005), zpracováno autorem

Při kvalitativním výzkumu se jedná o souhrn základních přístupů, jako je etnografie, kazuistika, zakotvená studie, narativní výzkum a fenomenologie. K prvotní analýze dochází již při procesu sběru dat. Výzkum má také kritéria, jimiž jsou validita, zobecnitelnost a spolehlivost, a je u něj vždy zaručena jistá míra subjektivity, ale to zpravidla neznamená, že by snižovala kvalitu výzkumu (Eger & Egerová, 2014).

Výzkumné šetření mělo charakter interview, kdy byl veden rozhovor s cílovou skupinou reemigrantů formou polostrukturovaného rozhovoru, který dává výzkumníkovi možnost volně mluvit, ale zároveň se držet vybraných pilířů, na které má respondent zodpovědět.

Interview je forma výzkumné metody, díky které může výzkumník proniknout hlouběji do respondentových motivů a postojů, které k dané problematice chová. Během interview je velmi důležité, aby se mezi výzkumníkem a respondentem vytvořila příjemná a důvěrná atmosféra, díky které lze získat validní informace o zkoumané problematice. V případě, že se výzkumníkovi nepodaří navázat přívětivou atmosférou mezi ním a respondentem, může dojít ke sběru nepřesných dat. Při polostrukturovaném rozhovoru může tazatel v případě potřeby poprosit o chybějící informace formou doplňujících otázek. V případě, že respondent při určité otázce odpoví na otázku, která měla následovat, nemusí se tazatel již ptát a data si pouze poznamená (Eger & Egerová, 2014).

11.1 Hlavní cíl výzkumu

Stěžejní a hlavní cíl výzkumného šetření je zjištění důvodů a impulsů, které zapříčinily odchod českých krajanů z Banátu zpátky do vlasti jejich předků.

11.1.1 Dílčí cíle výzkumu

Dílčí cíle výzkumu by měly více přiblížit osobní příběhy a zkušenosti tázaných respondentů a lépe tak pochopit jejich rozhodnutí a současné cítění. Stanovení dílčích cílů by mělo také lépe rozebrat oblast výzkumu a zodpovědět otázky týkající se identity reemigrantů, jejich náboženských sympatií či regionální identifikace, zároveň také charakterizovat jejich současný vztah k oblasti jejich původu.

Dílčí cíle výzkumu:

1. Zjistit, jak jejich přechod do nového domova probíhal a jaký vliv mělo stěhování na jejich okolí.
2. Zjistit, jak svoje rozhodnutí po ohlédnutí se zpět vnímají.
3. Zjistit, s jakou identitou se pojí, jakým jazykem, regionem a náboženstvím se identifikují.
4. Zjistit, jaký vztah chovají ke svému rodišti v dnešní době a zda udržují kontakt s tamní komunitou.

11.1.2 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky byly sestaveny tak, aby výzkumníkovi dokázaly poskytnout potřebné informace a data k zodpovězení cílů výzkumu.

Výzkumné otázky:

1. Odkud z Banátu pocházíte a kdy jste odešli do České republiky? Jaké hlavní impulsy Vás k tomu vedly?
2. Jak probíhalo Vaše stěhování a jaký mělo vliv na Vaše okolí?
3. Při zpětném hodnocení Vašeho rozhodnutí, udělali byste něco jinak?
4. S jakou identitou se ztotožňujete, cítíte se být např. Čechem, Rumunem,..? S jakým jazykem, regionem a náboženstvím se identifikujete?
5. Jaký vztah chováte k Vašemu rodišti v současné době? Navštěvujete ho nebo tam máte stále část rodiny?

12 Způsob výzkumu

12.1 Charakteristika výběru respondentů

Výběr respondentů pro výzkumné šetření byl záměrný. Pro práci byly vybrány 4 manželské páry. Všichni potencionální respondenti museli splňovat předem stanovené podmínky stanovené výzkumníkem. Kritéria byla stanovena takto:

1. Dotazování musí pocházet z jedné z českých vesnic v Banátu.
2. Dotazování musí být mezi příchozími lidmi do České republiky v rámci poslední reemigrační vlny, která započala po pádu komunistického režimu jak v ČR, tak v Rumunsku.

Poslední reemigrační vlna, která se týkala i mých rodičů, pokračuje až do dnešních dnů. Jedná se tedy o velmi dlouhé období příchodů krajanů do České republiky, pro reemigranty z Banátu z historického hlediska nejdelší.

Pro účely výzkumu byly provedeny 4 rozhovory. Respondenti byli vybíráni tak, aby jejich původ byl rozmanitý, to znamená, aby nebyli všichni původem ze stejné vesnice. Toto vedlejší kritérium, by mělo zajistit rozmanitější výpovědi a důvody k odchodu, jelikož vesnice nejsou v přímém sousedství a každá se nachází na rozdílném místě (údolí, vrch). Nutno podotknout, že během příprav včetně soupisu možných respondentů nebylo třeba hledat alternativní rodiny či manželské páry. Po prvním kontaktu a seznámení se s tématem každý oslovený bez dlouhého čekání souhlasil s participací na tvorbě kvalifikační práci, resp. účasti ve výzkumu.

12.2 Organizace výzkumu a zpracování dat

Výzkum probíhal od října 2022 až do začátku listopadu 2022. Veškeré rozhovory byly vedeny podle časových možností respondentů a po individuální domluvě. Respondentům bylo umožněno vybrat si místo, kde bude rozhovor probíhat. Veškeré rozhovory byly vedeny v domácím prostředí každého z dotazovaných, tedy v prostředí dostatečně klidném a izolovaném od okolních vlivů. Před provedením interview byli respondenti seznámeni s účely práce, obsahem rozhovoru a cíli výzkumu, a to telefonicky nebo při osobním setkání. Zároveň byl respondentům v předstihu předložen informovaný souhlas s účastí na výzkumu, jež zahrnoval i souhlas s vytvořením zvukového záznamu rozhovoru a zveřejněním jmen v kvalifikační práci. Všichni respondenti informovaný souhlas podepsali a jeho prázdný vzor je přiložen k bakalářské práci (viz Příloha A).

Rozhovory nahrané na diktafon byly následně přepisovány do elektronické podoby. Během přepisu byly poskytnuté informace analyzovány a vybrané informace následně interpretovány do kvalifikační práce. Výsledky jsou zpracovány v následující kapitole.

13 Interpretace rozhovorů s reemigranty

Analýza rozhovorů je rozdělena do pěti dílčích pilířů. První pilíř se zabývá stručným přehledem demografických údajů o respondentech. Rozhovory jsou následně interpretovány do druhého, třetího, čtvrtého a pátého pilíře. Druhý pilíř se věnuje hlavním otázkám, tj. původu respondentů a aspektům/důvodům, které je vedly k reemigraci. Třetí pilíř se věnuje otázkám vlastního zpětného hodnocení jejich rozhodnutí odejít. Čtvrtý pilíř se vztahuje k jejich současné identitě a také k jazyku, náboženství a regionu, s nímž se ztotožňují. Poslední, pátý pilíř podává informace o tom, jaký vztah mají v současné době ke svému bývalému domovu.

13.1 Demografické údaje o respondentech

Jan a Johana V.

Manželům je v době rozhovoru 62 a 57 let. Pocházejí z Gerníku, největší české vesnice v Banátu, kde se oba narodili, studovali a dospěli. Manželé mají tři děti, které se také narodily na Gerníku a s nimiž se rozhodli k velkému životnímu kroku – odejít do České republiky. V současné době jsou šťastnými prarodiči a žijí nedaleko Plzně v obci Žichlice v okrese Plzeň-sever. V této obci žijí i další rodiny příchozích reemigrantů z Gerníku.

Alois a Kateřina Š.

Manželům je v době rozhovoru 65 a 61 let. Pan Alois Š. se narodil v Rovensku, nejvýše postavené české osadě v Rumunsku, kde bylo narození až do doby odchodu za prací do Gerníku. Paní Kateřina Š. je původem z obce Gerník, kde žila až do odchodu do České republiky a seznámila se zde se svým manželem. Mají dvě dcery, které se narodily v Gerníku. Manželé žijí v domě ve městě Skalná v okrese Cheb nedaleko hranic s Německem. Cheb i Skalná působily jako hlavní střediska pro reemigranty z Banátu již v průběhu poválečné reemigrace, proto v jejich okolí žije mnoho rodin z Banátu.

Štefan a Marie P.

Manželům je v době rozhovoru shodně 46 let. Pan Štefan P. pochází z české hornické obce Eibenthál nacházející se v údolí říčky Tisovice. V Eibenthálu bydlel až do doby svého odchodu do České republiky. Paní Marie Š. se narodila v Gerníku, kde žila podobně jako manžel až do doby svého odchodu do České republiky. Oba odcházeli individuálně

a poznali se až v České republice. V současné době bydlí spolu se svým synem v obci Chválenice v okrese Plzeň-město.

Karel a Veronika K.

Manželům je v době rozhovoru 61 a 58 let. Pan Karel K. se narodil na Gerníku, kde žil až do své dospělosti a hrál v místní kapele. Paní Veronika K. se narodila v hornické vesničce Bígr. Seznámili se během bálu v Bígru, kde pan Karel K. hrál s kapelou. Pro svoji budoucnost zvolili život v Bígru, kde pracovali v místních dolech. V Rumunsku se jim narodila oba synové, se kterými odešli do České republiky. Dnes žijí v obci Pňovany na severním Plzeňsku.

13.2 Původ a důvody k reemigraci

Manželé Jan a Johana V.

Na otázku, která se týkala jejich původu a doby odchodu z Banátu, paní Johana odpověděla: *„Oba jsme se narodili na Gerníku v české vesnici v rumunském Banátu. Důvod, proč jsme chtěli do České republiky, byl převážně ekonomický, též materiální. Odcházeli jsme v roce 1994 koncem listopadu. V té době jsme už měli tři děti narozené na Gerníku, už chodili na základku místní, jen ten nejmladší ne, ten měl rok a půl, když jsme odcházeli. Nejstarší syn měl již 10 let a dceři bylo 9 let.“* Na položenou doplňující otázku, která se týkala jejich práce v Gerníku, Jan odpovídá: *„Já jsem pracoval na obecním úřadě, nebyla tam výplata veliká a žena byla v domácnosti, takže těch peněz nebylo moc, jen z mojí výplaty. Měli jsme i rozpracovaný barák, ale už došla taková doba, že už nebylo na pokračování, už nezbývalo, takže jsme museli pozastavit rekonstrukci baráku a už jsme přemýšleli, co budeme dělat dál. Naskytla se tady ta možnost jakoby repatriace nebo reemigrace, takže jsme se vrátili zpátky do České republiky. V první řadě to byly důvody ekonomické a materiální, jak bylo zmíněno, a dále ta touha být někde, kde jsou Češi mezi nimi bychom se cítili dobře. Po válce, jak byla velká vlna reemigrace, tak třeba můj děda měl v transportech bráchu, no a ti přijížděli na návštěvy do Rumunska a když vyprávěli, jak pěkně se žije, ta řeč a všechno, tak se nám to hodně zalíbilo, tím pádem jsme měli další důvod a impuls se sem vrátit.“* Doplnuje manželka: *„Samozřejmě jsme mysleli i na děti, aby mohly studovat. Tam jsme jakoby pro ně budoucnost moc neviděli.“* Jan: *„Samozřejmě to byl další důvod, proč jsme chtěli jít, protože ty děti tam neměly žádnou budoucnost, to bylo vidět. Dojíždět někam do školy nebylo jak internát,*

ten se musel platit a potom práce v okolí taky nebyla. Tady byly jiné výhledy. “ Manželům byla položena otázka týkající se průběhu stěhování, jak vypadaly přípravy a jak moc jejich rozhodnutí ovlivnilo jejich rodiny. Jan: *„Tak když jsme odcházeli z Gerníku, tak jsme byli možná mezi prvními deseti rodinami, které odcházely. Já jsem tu už měl švagra, tak jsme se rozhodl, že si půjdu najít nějakou práci a bydlení. Přišel jsem na měsíc, tolik bylo povolené vízum. Za ten měsíc jsem si musel vyřídit práci, tak i doklady k dlouhodobému pobytu, a to jsme tak tak stihnul, pak jsem se vrátil zpátky a tam jsme prodali, co jsme měli – krávu, prase, slepice, téměř vše, co šlo, jsme rozprodali, abychom měli na cestu a taky se nějak uživit ten první měsíc, než přijde výplata.*“ Při otázce, zda od počátku věděli, že odejdou přímo do vesnice Žichlice, odpověděl Jan: *„Ano, to jsme věděli, protože tady jsme si našli práci v JZD a byly tady volné byty, které jsme mohli rychle získat, takže takhle to bylo, že jsme sem přijeli a tady jsme zůstali.*“ Zda se k odchodu uchýlili sami či s další rodinou odpověděl Jan: *„Ještě jedna rodina jela s námi vlakem, ale ti si zas našli bydlení na Plzeň-jih na druhé straně. Shodou okolností na vlak do Aradu vezl právě tvůj dědeček, on měl tenkrát v té době takové velké terénní auto a do toho jsme se zmáčkli dvě rodiny.*“ Doplnuje Johana: *„Tenkrát, když byl manžel v Česku a hledal bydlení a práci, tak ještě nebyly telefony, aby mi zavolal, takže mi poslal dopis. Byla jsem nejšťastnější, když mi napsal dopis, že můžeme přijít (směje se). Lidé nám říkali, máte tři děti a vy se takhle stěhujete, to je velký risk, ale jak jsme byli mladí, tak nám to tak nepřipadalo.*“ Z odchodu byli velmi nešťastní rodiče manželů. Johana: *„Byli z toho špatní, protože jim odvádíme vnoučata a měli strach o nás, do čeho jdeme, že neví kam. My jsme je uklidňovali tím, že když se nám tu nebude líbit, nebo nebude práce, tak se máme kam vrátit. Dům na Gerníku jsme nejdříve neprodávali, to až po 10 letech, co jsme byli tady.*“ Doplnující otázka se týkala počáteční komunikace s rodinou po odchodu do České republiky. Jan: *„Na začátku dopisy, než začala doba mobilních telefonů, pak už to bylo snazší. Asi za dva roky jsme jeli poprvé zpátky.*“ Na otázku, jak se starší děti asimilovaly do chodu českého školství odpověděl Jan: *„Tak jelikož na Gerníku se na prvním stupni vyučovalo česky, děti byly zvyklé. Jen nejstarší syn už byl v 6. třídě, tak začínal s tou rumunštinou, tak aspoň teď, když se tam vrátí, tak něco umí, ale jinak jsme byli zvyklí celá rodina na češtinu.*“ Johana doplňuje: *„I když jsem se jich ptala na začátku, co škola, tak nikdy neříkali, že byl nějaký problém. Zvládli se přizpůsobit ostatním dětem.*“

Manželé Alois a Kateřina Š.

Pan Alois Š. je původem z vesnice Rovensko, kde strávil svoje dětství. V roce 1977 absolvoval Střední pedagogickou školu v Nadlaku a téhož roku nastoupil jako učitel do školy v Gerníku. Alois: *„Na Gerníku jsem během své funkce učitele později i ředitele školy poznal svoji budoucí manželku. V roce 1990 v září jsme spolu s manželkou odešli do Čech, jelikož manželka byla jedna z pěti studentů, kteří dostali stipendium na studium pedagogické školy v Brandýse nad Labem. Cílem bylo, aby žena studium dodělala a mohli jsme se vrátit zpátky na Gerník, kde by pak vyučovala. V době odchodu jsme již měli dvě dcery ve věku 8 a 10 let, které jsme nechali s jejich prarodiči do roku 1991 na Gerníku, než přišly za námi.“* Na otázku, jaký byl jejich impuls k odchodu, odpověděl: *„Hlavní impuls, který nás vedl do Čech, bylo právě studium ženy. Manželčino studium bylo na 4 roky a bylo dotováno vládou České republiky. Já jsem při příchodu pracoval v Praze v Michelských pekárnách a žena studovala učitelství prvního stupně na Vysoké pedagogické škole v Brandýse nad Labem a bydlela na kolejích na Jižním Městě. Já jsem bydlel ve vedlejším věžáku, kde bylo ubytování pro zaměstnance pekáren.“* Na otázku, kam dále vedly kroky rodiny, odpověděl: *„V roce 1991 nám bylo pratetou nabídnuto ubytování ve Skalné na tamější faře, odkud odešel farář, aby topení nezamrzlo, protože se topilo uhlím a my jsme to přijali s vděkem. Manželka potom pokračovala ve studiu pedagogiky pro mateřské školy v Karlových Varech a když to skončila, dělala ještě rok nástavbu na vychovatelství.“* Jak se na celou situaci dívala rodina, popsal takto: *„Zbytek rodiny se po nějaké době rozhodl ke stejnému kroku jako my. V době, kdy jsme se tady už zabydleli a poznali místní poměry, tak přijeli jak moje, tak manželčini rodiče. Mám tady i bratra a sestru. Manželka má tady taky oba sourozence bratra i sestru.“*

Manželé Štefan a Marie P.

V tomto případě se setkáváme s jevem, kdy manželé neodešli společně, ale každý jako jednotlivec a jejich cesty se spojily až v České republice. Každý pochází z jiné české vesnice. Marie pochází z vesnice Gerník, kde trávila svoje a dětství vyrůstala až do doby, kdy se rozhodla pro odchod do České republiky. *„Do České republiky jsem odešla v roce 1992 v září.“* Marie byla mezi prvními, kteří se pro cestu do své staré vlasti z obce Gerník rozhodli. *„Odešla jsem v 16 letech. V květnu jsem dovršila 16 let a na zimu už jsem šla. Hned po příchodu jsem začala pracovat v Chebu ve firmě ESKA. Tam jsem vydržela dva roky, než jsem dosáhla 18 let, protože do té doby za nás měla firma odpovědnost. Pak*

jsem po dvou letech, tedy v roce 1994, odešla pracovat do firmy v Praze. “ Na otázku, jaké důvody ji vedly v takto raném věku k odchodu, odpověděla: „Nešla jsem sama. Odcházela jsem společně s kamarádkou, ale celkově nás bylo víc. Za školou jsme neodcházeli, ale šli jsme rovnou za prací. S vidinou lepších ekonomických podmínek pro naši budoucnost, protože tam práce pro nás holky tolik nebyla. “ Marie byla první ze své rodiny, která se odhodlala k odchodu do České republiky. Manžel Štefan se narodil na vesnici Eibenthál. Ke svému odchodu vypověděl: „Do České republiky jsem odešel v 21 letech, a to v roce 1997. První kroky vedly kam jinam než do firmy Mitas, kam odcházeli pracovat moji vrstevníci. Je to firma, která vyrábí pneumatiky. Chtěl jsem zkusit něco nového, byli jsme mladí, takže jsem říkal, že půjdu do světa něco vidět, něco zkusit. Nic mě tam tenkrát nedrželo. “ K důvodům odchodu uvádí: „Většinou to byly důvody polepšit si, hlavně materiální důvody. Já už jsem měl víceméně po škole, po vojně a po všem. Před vojnou jsem půl roku pracoval jako údržbář na dolech, ale nedávalo mi to nic. Peníze tam sice byly pěkné, ale tady bylo více možností. Tak jsem si říkal, že zkusím něco nového. Někjaké kamarády jsem tam již měl, a tak jsem od září 1997 začal pracovat v Praze, kde jsem vydržel 7 let. “ Na otázku, jak se manželé seznámili, Štefan odpověděl: „To je paradox, že svět je malej i v Praze. V životě jsme se předtím neviděli, tak já jsem byl taky mladej, ona taky a v dřívější době nebyly takové možnosti navštěvovat ostatní české vesnice. Na Gerníku jsem byl vlastně až po tom, co jsem poznal Marušku. Poznali jsme se vlastně hned na začátku, co jsem přišel někdy v listopadu 1997, protože přeci pořád drželi ti krajaní nějak spolu, tak jsme se v té Praze potkávali. “ Na otázku, zda v prvních letech po odchodu do ČR navštěvovali svojí rodnou vesnici, odpověděl Štefan: „Hned zpočátku, každý rok, měl jsem tam rodiče a kamarády. Takže to se muselo. Hlavně nás to hrozně těšilo tam jet. Vždycky jsem se těšil, až bude dovolená, abych tam mohl jet. Dříve to byl domov, dneska domov už mám tady. “ Jak se dívala rodina na rozhodnutí odejít, odpověděl Štefan: „Tak na začátku mě přemlouvali, abych to nedělal, potom už ale viděli, že rozhodnutí nezměním, tak už to nechali být. Já jsem v České republice byl už dvakrát do doby mého odchodu. V roce 1993 jsem byl v Rožnově s festivalem tancovat a pak v Hodoníně, Kroměříži a v 1995 jsme byli v Praze a v Ústí nad Labem. Do Ústí nad Labem nás pozvali krajaní, co tam odešli už dříve. Už tam jsem věděl, že jakmile to půjde, tak jdu do světa. “ Dále Štefan uvádí: „Také jsem viděl problém ve zdravotnictví, to bylo v naprosto dezolátním stavu, to byl také určitě důvod k mému odchodu. Zároveň i školství, my jsme chtěli studovat a tam nám řekli, že musíme měsíčně platit dost velké částky, abych

mohl chodit na vysokou školu v Craiově. Tak jsem si říkal, že když mi stát nedá možnost studovat, tak takhle ne, to raději odejdu.“ Na otázku, jaký byl přechod z venkovského prostředí do Prahy, odpověděl Štefan: „Změna to byla velká, šok to určitě byl, ale já byl na město zvyklý díky škole. Chvilu jsem byl i té Craiove kvůli vysoké škole, ale to se nedalo, říkal jsem si, že nemůžu zruinovat rodiče, a právě i to mě vedlo k odchodu. Nebyly žádné možnosti, nemohl sis vybrat, co budeš studovat nebo dělat, aniž by v tom nebyly peníze.“

Manželé Karel a Veronika K.

Pan Karel K. pochází z vesnice Gerník a jeho manželka Veronika K. z vesnice Bígru. Po svatbě se rozhodli žít společně v Bígru odkud také odcházeli do České republiky. Na otázku, kdy jejich odchod proběhl, odpověděla Veronika: *„Manžel se starším synem odešli z Bígru v roce 2002, jelikož jsme nemohli jít všichni najednou, nebyly na to finance, tak pak až tady vydělali a udělali si trvalý pobyt, tak nás v srpnu 2003 vzali s sebou taky. Takhle jsme byli rok odděleně, protože mladší syn ještě chodil do školy v Temešváru. Starší syn už skončil střední v Temešváru, pak šel na vysokou, ale tam vydržel pouze dva roky a nechal jí, protože jsme nedokázali utáhnout všechno, intry apod. Práce už nebyla, protože se zavřely doly, kde jsme předtím pracovali, já i manžel. Já jsem dělala v laboratoři, kde jsem brala vzorky uhlí a podobně a manžel dovážel zboží do kantýny.“* Na otázku, v jakých dolech přesně pracovali, odpověděla: *„Na začátku jsme byli na Bígru, tam byl důl na uhlí, vydrželi jsme tam 7 roků. Dělala tam většina lidí z vesnice.“* Doplnuje Karel: *„Já jsem právě vozil lidi do práce a z práce, všechny tři směny ranní, odpolední a noční.“* Doly v Bígru se uzavřely a manželé byli nuceni změnit pracovní prostředí. Veronika: *„Doly se zavřely někdy po revoluci, myslím že v roce 1991 nebo 1992. Pak nás přesunuli do dolů na Cozlu. Tam dělali i vojáci na Cozlu, když byli na vojně, tak je dávali pracovat i do dolů. V té době jsem dělala v kantýně, vydávala jsem jídlo a dělala jsem menu, ale jelikož to bylo těžký, děti jsem měla malinký, musela jsem s manželem jezdit pro zboží a pro jídlo a všechno, co bylo třeba. Občas přišli pro mě i v noci, když něco chybělo. Pak jsem si udělala kurz a přešla jsem do těch laboratoří.“* Manželé v době práce na dolech v obci Cozla do zaměstnání nedojížděli, kvůli pracovní vytíženosti bývali během týdne společně s dětmi v bytovce nedaleko práce. Do domovského Bígru to bylo 20 kilometrů, tehdy ale nebyla asfaltová cesta, proto dojíždění bylo náročné. Veronika: *„Na Cozle byla škola stejná jako na Bígru, tedy jen pro první čtyři třídy. Potom museli kluci chodit do školy v sousední vesnici Berzásca. V dolech jsme pracovali až do úplného zavření v roce 1999.“* Veronika dodává: *„My, jelikož jsme nebyli zvyklý v bytovce, zase*

jsme šetřili peníze, abychom si v blízkosti práce koupili dům. Koupili jsme si dům ve vesnici Berzásca. Pak se začalo propouštět a jelikož jsme byli dva z rodiny zaměstnaní u nich, musel jeden z nás odstoupit. Tak jsem si vzala odstupný a manžel tam ještě zůstal, ke konci dělal hlídače u hasičů, kdy měl 24hodinové směny, kdy šel na jeden celý den do práce a pak měl dva dny volno. Já jsem dostala na rok ještě podporu a rozhodla se chodit vedle do Srbska a dělat obchod.“ Na otázku, o jaký obchod šlo, odpověděla: „No, všechno, co šlo. Kupovali jsme tam a prodávali tady. Jezdil autobus z „Bošňáku“(Moldova Noua) ve 3 ráno, nakoupila jsem tam na tržišti a jela jsem zpátky. V té době v Rumunsku bylo hodně nedostatkového zboží, nebo bylo hodně předražené, jako byla vegeta, káva i cigáry. Takže jsme kupovali vše potřebné a chodila jsem dvakrát, nebo třikrát za týden a prodávala jsem to doma v Berzásce nebo v Bígru. Měla jsem už dopředu objednávky od lidí, přesně to, co chtěli. Takhle jsme to dělali, abychom se mohli živit. Když propustili i manžela v tom roce 1999, tak už nedávali odstupný najednou. Bylo to odstupný na 4 měsíce a dávali ho postupně.“ Karel dodává: „Byla jedna varianta, jak dostat ty peníze všechny najednou. Musel si něco otevřít. Tak jsme se teda rozhodli, že si otevřeme na Bígru krám v našem baráku. Obstarali jsme všechny papíry a udělali jsme si rodinný krátek. V té době byly celkem na Bígru tři krámky.“ Na otázku, kam vedly první kroky po příjezdu do České republiky, odpovídá Karel: „Nejdřív jsme byli v Dobřívě, kde jsme měli dojednanou práci a tam jsme byli pár měsíců. Měli jsme tam ubytování, a hlavně jsme strádali peníze, aby mohla přijít i manželka s mladším synem.“ Situace při přechodu hranic byla v tehdejší době o dost náročnější, než je dnes v Evropě zvykem. Veronika: „V té době nebylo Rumunsko ani ČR v Evropské unii a byla tam určitá pravidla při překračování hranic. Každá osoba musela na hranicích ukázat, že má peníze, bylo to v té době 500 marek. První měsíce byly náročný, protože jsme museli každý měsíc přejet hranice, nemohli jsme tu být vkuse. A peníze jsme museli ukazovat na osobu všude. A pokud nepřišel trvalý pobyt do 3 měsíců, museli jsme přejet hranice Rumunska.“ Karel: „Museli jsme ukázat, že máme peníze. Oni se nás ptali, co tam jdeme dělat a podobně, ale bez peněz to nešlo.“ Veronika: „Paradox je, že jsme museli s nejmladším synem přejet hranice po těch 3 měsících a byli jsme v Rumunsku dva dny a už nám volali, že už přišla výzva, že dostaneme trvalý pobyt, ať jedeme zpátky. Bylo to velmi náročné.“ V době, kdy byl rodině poskytnut trvalý pobyt, bydlela v Chrástu u Plzně. Pracovali nedaleko ve firmě Siemens. Když pak jejich nejmladší syn dokončil střední školu začal pracovat společně s rodiči a bratrem ve stejné již zmíněné firmě. Na otázku, jaký byl největší impuls

k odchodu, odpovídá Karel: „*Nejvíc to bylo hlavně kvůli dětem, aby něco měly, aby měly možnost, kterou jsme my neměli.*“ Veronika dodává: „*Aby alespoň ony měly práci a udělaly si lepší budoucnost, než jsme měli my. Tam práce nebyla, když nemáš práci, nemáš peníze a nemůžeš nic dělat a budovat.*“ O tom, zda měl odchod za lepším větším vlivem na rodinu, Veronika říká: „*Náš odchod neměl na rodinu moc velký vliv, protože kluci už babičku a dědu na Bígru neměli, tak nás tolik nikdo neodrazoval.*“ Karel: „*Tím, že pocházím z Gerníku jsem na Bígru nikoho neměl, ale na Gerníku jsem měl v té době rodiče.*“ Jak probíhalo jejich seznámení popsala Veronika: „*My jsme chodili, ty český vesnice, mezi sebou na posvícení na bály. Třeba moje babička ta měla 92 roků, když zemřela. Žila tam celý život a rumunsky neuměla ani slovo. Dřív ty Češi v Banátu se s těma Rumunama nestýkali a pořád si drželi svoje zvyky a holky si musely brát český kluky a kluci český holky, i když to bylo z druhých vesnic, ale hlavně, že to byl Čech, a ne se míchat s Rumuny.*“ Karel: „*Já jsem na těch zábavách právě často hrál na heligonku, a to jednou jsme se rozhodli, že půjdeme zahrát i na Bígr.*“ Tradičně se žena stěhovala po svatbě k muži. Na otázku, proč se pan Karel rozhodnul odejít z Gerníku na Bígr, odpověděl: „*Za jedno byla na Bígru práce, za druhý jsem měl ještě ségru, a tak jsem se rozhodnul jim to nechat, jako stavení a pole.*“

13.3 Zpětné hodnocení odchodu z Banátu

Jak manželé Jan a Johana V. vnímají zpětně svoje rozhodnutí k odchodu? Johana: „*Já bych to neměnila, toužili jsme po tom novém životě, líbí se mi tady od začátku. Určitě se mi stýskalo po rodičích a kamarádech, po těch krásných věcích, které jsme tam prožívali, ale já jsem tady šťastná.*“ Jan: „*Z mé strany také mohu říct, že určitě nelitujeme toho, jak jsme se tenkrát rozhodli. Samozřejmě, že se nám stýskalo, ale vždycky to krásný je, když si vzpomenu na to mládí, ale tenkrát jsme byli mladí a vše jsem viděl růžově. Ted' jsme šťastný, protože to bylo dobrý pro děti, že pro děti jsme udělali maximum, pro jejich budoucnost.*“ Johana: „*Akorát mě mrzí to, že třeba ty rodiny se rozdělily, protože až dneska vím, co znamená být babička, jak ty vnoučata miluju a máme je rádi. My jsme je tenkrát odvedli našim rodičům a tolik jsem si to neuvědomovala, ale muselo to být pro ně hrozně těžký.*“ Jan doplňuje: „*Ono to bylo tenkrát zajímavé v době, kdy jsme odcházeli. Byli jsme mezi prvními a nevědělo se, jestli nejdeme do rizika nebo zda si nebereme velkou zodpovědnost, že třeba nedokážeme to, co jsme si slibovali. Někteří to viděli z té stránky, že jsme odhodlaný a říkali si, taky bychom mohli jít. Ty bohatší rodiny zase to třeba záviděly, protože se na tom Gerníku měly dobře a měly majetek a neodhodlaly se*

o odchodu. Za nějaký čas ale i tyhle lidi přicházeli, protože i oni si uvědomili, že ta budoucnost, hlavně pro děti, tam není.“ Na otázku, jak moc pomohlo v průběhu let, že ve stejné vesnici bydlelo několik dalších příchozích rodin ze stejné lokality, odpověděla Johana: „Samozřejmě lidi šli tam, kde alespoň někoho znali. Většina koukala po JZD, protože tam to bylo nejsnazší, protože jsme měli vztah k zemědělství a nebáli jsme se toho. Ty mladší chodili pracovat třeba do Prahy, většinou ty bezdětný.“ Jan: „Zemědělský družstvo tady v Žichlicích vlastnilo spoustu bytovek, takže to místo tu bylo. My jsme byli i rádi, že jsme se sešli na jednom místě, jsme se znali, tak jsme se podporovali a chodili mezi sebou na návštěvy. Na Gerníku jsme byli zvyklí, že se vidíme s každým každou chvíli.“ Johana: „Nejdřív jsme si nemohli zvyknout bydlet v bytě, protože do té doby jsme znali jen hospodářství a spoustu povinností kolem zvířat a podobně.“ Jan: „Dá se říct, že jsme tady postupně začali utvářet takovou komunitu. Na počátku jsme se sešli třeba na silvestra 20 rodin někde v hospodě, tam jsme si zahráli a zazpívali. Dnes už se tady dělají zábavy i pro 150 lidí.“ Na doplňující otázku, zda vnímají jednotnost lidí pocházejících z Banátu, odpověděla Johana: „Ano, to pouto tady je. Když člověk přijde mezi lidi, kteří pocházejí ze stejné vesnice, cítí se být mezi svýma jako doma, ono i těm lidem více důvěřuješ.“ Jan doplňuje: „Jsme s těmi lidmi vyrůstali a někoho, koho dobře znáš, tomu můžeš důvěřovat. Na druhou stranu to pro nás nebylo tak těžký jako pro některý Rumuny, co odcházeli do Německa a Itálie, my jsme znali řeč. My jsme si po celou dobu, co naši předkové odešli tam, skoro 200 let zachovali tradice a zvyky odsud, nikdo nám to nenaboural, nenarušil. Kroje, posvícení, masopust, všechny tyhle zvyky se tam udržovaly a s těma jsme přišli zpátky.“

Jak se zpětně na rozhodnutí k odchodu dívají manželé Alois a Kateřina Š.? Alois: „Těžko říct, je tu spousta proměnných. V dnešní době nedokážu říct, jak bych se rozhodoval. V té době si myslím, že jsme rozhodli dobře, protože ten návrat by už nebyl úplně jednoduchý, lehký ani reálný. Naše rozhodnutí považuji za dobré. V tom smyslu, že když už ne pro nás, tak pro naše děti to bylo to nejlepší, co jsme mohli udělat. To vzdělání a možnosti by tam asi neměly, a kdyby jo, tak asi ne v té takové míře, proto to považuji za to nejdůležitější. Děti úspěšně vystudovaly vysoké školy v Čechách, a to mi správnost našeho rozhodnutí utvrzuje.“ Pan Alois. Š. prošel poměrně velkou změnou v profesním životě. „Odcházet jsem jako ředitel školy, ale po příchodu do Skalné jsem pracoval i jako pomocný dělník. Následně jsem pracoval jako vychovatel v dětském domově, rok jsem učil na základní

škole v Lubech a pak jsem učil 20 let na speciální škole v Plesný. Posledních pět let před důchodem jsem znovu pracoval jako vychovatel v dětském domově.“

Jak manželé Marie a Štefan P. hodnotí svoje rozhodnutí vydat se za lepším do České republiky a natrvalo opustit Rumunsko? Štefan: *„Já bych nic nezměnil, kdybych byl v té situaci udělal bych to znovu a úplně stejně.“* Marie: *„Já bych své rozhodnutí udělala znovu. Šly tam kamarádky, sice za nás dva roky odpovídala ta ESKA, ale nezměnila bych to.“* Na otázku, zda měli práci domluvenou dopředu, odpověděla Marie: *„Ano, vše bylo domluvené dopředu ještě, než jsme odjeli jsme, věděli, kam půjdeme. Přišli jsme na ubytování a hned jsme začali pracovat.“* Štefan dodává: *„Já si myslím, že odejít v 16 letech je hrozně brzo. To člověk ještě neví, co od toho života vlastně chce. Nedokážu si představit, že by náš syn odešel v tom věku jako žena někam sám za hranice. V těch 90. letech jsme brali tu cestu do České republiky jako bezpečnou, i když víme, jaká ta léta byla. Necítil z toho nikdo strach, ale hlavně stesk po domově. Já jsem šel za kamarády nebo za známýma, tak to bylo trochu lehčí, ale myslím si, že lidí, co přichází teď, to mají hodně lehké, protože dnes je tu z Banátu už většina a mají kam jít.“*

Jak rozhodnutí ke svému odchodu hodnotí manželé Veronika a Karel K.? Veronika: *„Naše rozhodnutí bych určitě nikdy nezměnila, ale abych si měla ty začátky znovu prožít? To bych určitě nechtěla, to bylo pro nás hodně těžký, než se to nějak ustálilo, i to papírování a ty cesty, ty nebyly jako dnes.“* Karel: *„Jelikož tam není práce, člověk by to udělal znovu, hlavně kvůli těm dětem. Když si vzpomenu na ty cesty, to jsem musel na každý hranici dlouho stavět a všude vyndávat veškeré věci z kufru auta kvůli kontrolám“* Veronika: *„Na Bígru se to hodně rozdělilo. Tím, že za prací jezdili do blízkých vesnic Cozla a Berzásca, tak se spousta lidí odstěhovala. Ale i kvůli dětem, aby to měly lepší do školy. V Berzásce je možná polovina lidí z Bígru. Já tam mám taky dokonce sestru, ta taky nebydlí na Bígru, ale právě v Berzásce. Je tam i katolický kostel. Jak je tam hodně Čechů, tak se ve škole dokonce učí i čeština, takže děti tam chodí na češtinu a umí ten jazyk. Tam se dneska domluvíš skoro stejně česky jako na Bígru.“*

13.4 Identita

Manželé Jan a Johana V. mají v otázce svojí vlastní identity naprosto stejné názory. Johana: *„Narodila jsem se jako Češka a Češka jsem! Takhle to cítím, jsem potomek předků jen narozená v Rumunsku. Já si myslím, že alespoň lidé z Gerníku to takhle mají. Tam jsme byli Češi uznávaný i od Rumunů, že jsme Češi. Možná tady, když jsme přišli,*

tak mi bylo divný, že lidi říkali: hele, Rumuni jak to, že vy umíte česky. Bylo to lidem takové divné (usmívá se).“ Jan: „Spoustu lidí tam na Gerníku ani neumělo pořádně rumunsky, i když to byl jako úřední jazyk.“ Johana doplňuje: „Já si pamatuji, že moje babička třeba říkala, že rumunsky ani neumí, protože nikam do školy nešla a byla jen na Gerníku celý život.“ Jan: „My jsme na druhém stupni od 5. do 8. třídy už měli vyučování v rumunském jazyce, ale i tam byla jednou dvakrát týdně čeština. Pak když jsme šli na další studia, tak už jsme chodili do měst, kde jsme tu rumunštinu museli využívat pořád.“ Na otázku, jak moc mají rumunský jazyk aktivní v dnešní době, odpověděla Johana následovně: „Určitě se domluví, ale už není tolik využívaná, takže už to nebude ono. Doma vždycky jen čeština, tak nás učili naši předkové a my tak učili naše děti.“ Jan: „Já zas s tím problémem nemám, 33 let jsem žil tam a ta rumunština se mi nějak zafixovala. V práci mám známého z Rumunska, tak s ním občas prohodím pár slov a vždycky si to opráším a vím, že je to mám pořád aktivní tak je to dobré.“ Jan: „K té otázce ještě samozřejmě tam v Rumunsku jsme byli národnost Česká, to jsme všude hlásili. Tam nám Rumuni říkali »pemu«, to mi nevadilo, ale spíš, když jsem přišel sem a říkali mi tady, že jsem Rumun, to mi vadilo, protože nikdy jsem Rumun nebyl, byť v dokladech máme místo narození Rumunsko.“ „Pémové“ neboli „Piemule“ je pejorativní výraz, kterým Rumuni nazývali Čechy v jejich prostředí. Další část rozhovoru se týkala náboženského vyznání. Jan: „Vyrůstali jsme v katolické církvi, to všechno, co bylo tam, ty zvyky a svátky, tak jsou i tady. Předci odcházeli ve víře a my v ní znovu přišli. Na mše chodíme většinou do Dýšiny.“ Doplnuje Johana: „Udržujeme si vše, na co jsme byli zvyklí, ale třeba když si vzpomenu na Vánoce na Gerníku, to nikdy nezapomenu. Tam to bylo vše tak krásný, ze srdce radost obrovskou jsme prožívali, v kostele zpívali koledy na půlnoční, na tohle období moc vzpomínám. Po mši jsme chodili na faru k panu děkanovi Maškovi. Ten houf ženských a chlapů jsme mu zpívali s takovou nadšeností, to bylo tak příjemný. Ty hlasy pořád slyším (usmívá se).“ Jan: „Také vzpomínáme, když jsme chodili vinšovat na svátek Štěpána. Chodil s námi i pan děkan, harmoniku jsme měli a šlo nás třeba 30 lidí a ten, kdo se jmenoval Štěpán, k tomu jsme zašli, a ten už věděl, že má připravit buchtu, džbáněk vína nebo kořalku ze sudu, každý dostal podle chuti. Takhle jsme chodili po vsi i tři hodiny a celou dobu jsme zpívali.“ Johana: „Na ty Vánoce si vzpomínám, že chodili i ti, co zpívali v kostele po vsi, a když je člověk slyšel, to bylo tak nádherný. Člověk brečel radostí.“ Jan: „Nejkrásnější během toho období bylo i to počasí, když tam byla zima, tak pravá zima i dvacet pod nulou a plno sněhu. Byla to taková ladovská pohádková krajina.“ Na otázku,

s jakým regionem se manželé identifikují, odpověděl Jan: „*Určitě Plzeňsko, protože naši předkové pocházeli odsud z Plzeňska. My jsme se vrátili zpátky, a to je zajímavý, protože jsme to nevěděli. To vše jsme zjistili až potom, co jsme byli tady. Všechny dokumenty k původu našich předků předtím dostupné nebyly. Člověk mohl skončit klidně na druhé straně republiky, ale něco nás zatahlo na místo našich předků. Teď nás je tady na Plzeňsku valná většina těch, co odešli z Gerníku. Hodně se právě ta naše komunita setkává právě v kostele v Dýšíně, kam chodíme nejvíce a zároveň tam dochází hodně gernických rodáků.*“ Doplnuje Johana: „*Třeba v Dýšíně je velmi znát, že tam dochází lidi z Gerníku, kostel je většinou plný v porovnání, když dojdeme na mši do Stupna, když máme cestu tak je tam třeba 6 lidí.*“

Jak se k otázce ohledně identity staví manželé Alois a Kateřina Š.? Alois: „*Já jsem Čech a vždy jsem se jako Čech cítil. Moji předkové přišli do obce Rovensko z obce Bavoryně na Berounsku. V dnešní době si troufnu říci, že já osobně jsem možná větší patriot než Češi narození zde. Vadí mi, když si někteří pořád stěžují, nadávají a stále jsou nespokojení. Přišli jsme ale s rumunskými doklady, proto nás často lidi nazývali Rumuny a nebyl to vždy úplně příjemný pohled, i když ne všichni to mysleli stejně pejorativně.*“ Doplnuje Kateřina: „*Když jsme byli v Rumunsku tak nám místní říkali »pémové«, brali nás jako Čechy a tady zase naopak nám občas říkají Rumuni. Tady v té části, kde bydlíme je hodně těch, co přišli z Rumunska již dříve než my a taky jim tak říkají. Do těchto míst přišlo hodně obyvatel během reemigračních transportů po druhé světové válce.*“ Na otázku, s jakým jazykem se ztotožňují, odpověděl Alois následovně: „*Identifikuji se s jazykem českým, nepřikláním se jazykově k žádnému zdejšímu regionu. Když jsem mezi známými, rád používám výrazy, které jsme používali v Banátu, i když jsou to archaismy. Od mala mluvíme česky a vždy jsme brali češtinu jako náš primární jazyk, i když se u nás mluvilo vždy takovou staročeštinou.*“ Na otázku, s jakým náboženstvím se identifikují, odpověděl Alois: „*Vyrůstali jsme v katolické víře a v té dodnes společně se zvyky i tradicemi přetrváváme. Chodíme na bohoslužby do místního kostela ve Skalné. Nepodceňuji ani náboženství jiné, každý má právo věřit způsobem, jaký mu vyhovuje. Jsem praktikující katolík.*“

Na otázku, s jakou identitou se ztotožňují manželé Štefan a Marie P., a s jakým jazykem, regionem a náboženstvím se identifikují odpověděl Štefan: „*Začátky byly těžší, protože v Rumunsku nás brali jako Čechy a tady nás brali jako Rumuny. Na začátku jsem to bral i já víc, že jsme Rumuni, ale teď se ztotožňuji s tím, že jsem Čech.*“ Dále dodává: „*Někteří*

z nás, co přicházeli, se možná dobře necítili. Češi nás brali jako cizince a mnozí se cítili hodně odstrčeně od jiných. Přitom se vraceli lidé s českými jmény a českým jazykem, byť ta mluva byla trošku odlišná, ale vraceli se do země svých předků.“ Marie doplňuje: „Na Gerníku se mluvilo česky, rumunsky si sice rozuměl, ale uměl si lépe česky. Na Eibenthále to bylo asi jinak, tam se rumunština využívala víc než u nás.“ Štefan: „Začátky prostě byly určitě takový, že jsem se cítil víc Rumun než Čech, to na 100 %, protože se tam mluvilo taky rumunsky. Od 15 jsem byl na škole na internátu, takže čtyři roky jen s Rumuny, pak i na vojně, takže čeština vůbec, mluvil jsem jen rumunsky, ale pamatuji si, že v roce 1996 když jsem byl na vojně a hrálo se Mistrovství Evropy ve fotbale, tak jsem Čechům stejně fandil, to jsem tam byl jediný.“ Marie: „To si myslím, že je rozdíl mezi Gerníkem a Eibenthálem, protože tam ta rumunština pronikla více.“ Štefan s tímto tvrzením souhlasí a odpovídá: „Bylo to tak, protože tam byly ty doly u Ujbánye a tam dělalo hodně Rumunů a byly tam rodiny a s jejich dětmi jsme si hráli a od mala jsme tu rumunštinu používali.“ Na otázku, s jakým jazykem se identifikuje nyní, odpověděl: „Určitě čeština. Já si myslím, že když člověk přijde do nějakého státu měl, by se podřídil tomu, co ten stát vlastně vyžaduje po svých občanech. Samozřejmě pro nás to je jednodušší, protože my jsme tu řeč a jazyk znali a uměli.“ Marie rumunštinu občas používá v práci, kde mají několik spolupracovníků z Rumunska, a to jí pomáhá řeč zachovat a držet si aktivní slovní zásobu. Štefan: „Já si myslím, že jsem uměl, nebo že umím perfektně rumunsky číst i psát, přeci jsem školu dělal jen v rumunštině, když jsem chodil na gymnázium v Oršavě, ale nějaký čas trvá, než se člověk rozváže. Když jedeme do Rumunska na dovolenou a jsme tam třeba týden, tak už se člověku vše vrací a jde to. Dneska na Eibenthále se místy mluví rumunsky, přeci ten turismus do vesnice láká mimo Čechy i Rumuny.“ Dále Štefan spatruje i ve školství: „Rozdíl také vidím v tom, že co jsem byl na Eibenthále, než jsem odešel, tak nás na místní škole češtinu neučili, byli tam učitelé původem z Rumunska, na Gerníku naopak, tam se vyučovalo i v češtině. Na vesnici Eibenthál přišel český učitel, tuším až někdy na počátku 21. století, kdy jsem byl už tady v Česku.“ Dále se rozhovor odkláníl k otázkám náboženského cítění. Marie: „Vyrůstli jsme v katolické víře, a tu máme pořád, všechny zvyky a svátky slavíme a vše v nás přetrvává. Cítíme svátky jako Velikonoce a Vánoce více než jiní.“ Štefan dodává: „Určitě to bereme jinak, třeba Vánoce – víme, že pro nás nejsou jen o dárcích.“ Na otázku, jaký kostel navštěvují, odpovídá Štefan: „Chodíme do kostela v Dýšíně, to je místo, kde se setkáváme se spoustou našich kamarádů z Banátu. V okolí je velká komunita zastoupená

právě rodáky z českých vesnic. Troufám si říct, že 80 % lidí, kteří do kostela v Dýšině dochází, jsou rodáci z Rumunska stejně jako my. Je to hezký, když se lidi takhle sejdou a zavzpomínají a jsou to lidi, který ti rozumí. Ta komunita nás příchozích z Banátu je pořád silná.“

Na otázku, která se týká jejich identity mají manželé Karel a Veronika K. naprosto totožný názor. Karel: „*My jsme Češi!*“ Veronika: „*Já se ztotožňuji s tím, že jsem Čech. Třeba tady nám řeknou, že jsme Rumuni, ale nám v těle koluje česká krev. Máme český jména, občas nám během té dlouhé doby v Banátu úředníci jména popletli a porumunštili je. V mojí rodině byla krásná česká příjmení jako Rubášová, Škodníčková nebo Stehlík. Všichni tam byli Češi, my jsme nemohli za to, že tam naše předky přivezli. My jsme vyrostli v češtině, jenže se mluví ta stará čeština, jaká se tam přivezla.*“ Veronika dodává „*Jedna zajímavost je, že Bígr je jediná vesnice, kde se neplatí voda. Kdysi zjistili, že nad vesnicí jsou veliký prameny. Tam udělali dva veliký »bazény«, celá vesnice dala peníze dohromady a koupili roury a zavedli si po celý vesnici vodu. Místní úřady se samozřejmě snažily alespoň něco zpoplatnit, protože Bígr jako obec spadá pod Berzáscu, ale nevyšlo jim to, místní se toho nevzdají.*“ Na otázku, jak jsou na tom s rumunštinou, odpovídá: „*Když jsme na dovolený tak mluvíme, mluvíme oba dobře rumunsky. V práci to občas použijeme, když jsou tam nějací rumunští pracovníci, tak jim překládám. Já se naučila i srbsky tím, jak jsem tam jezdila.*“ Následně se rozhovor přesunul k otázce církevních hodnot. Veronika: „*Vyrostli jsme v katolické víře oba dva.*“ Karel: „*Pořád s tím jsme.*“ Veronika: „*A už jsme spolu v katolické víře 42 roků.*“ Na otázku, zda dochází pravidelně do kostela, odpověděla Veronika: „*Ano chodíme. Ono když jsme se přistěhovali do Pňovan, tak kostel se rekonstruoval. Teď se tu střídá farář, kdy je tu jeden měsíc a další je ve druhé vesnici. Do kostela jezdíme občas do Heřmanovy Huti anebo do Nýřan, tam bývá pořád ten náš farář. V rámci regionu bereme Plzeňský kraj jako domov, máme tu všechno, děti, vnoučata, dům, tady je doma.*“ Karel: „*Tam když jedeme, tak jako na chatu, jen je ta chata 1100 kilometrů daleko.*“

13.5 Vztah k rodišti

Manželé Jan a Johana V. i po téměř třech desítkách let od svého příchodu do České republiky chovají velmi blízký vztah ke své původní domovině. Johana: „*Já pořád na Gerník vzpomínám jako na domov.*“ Jan: „*I když ho tam už fyzicky nevlastním (směje se). Máme tam pořád příbuzenstvo, mám tam stále maminku i bratra s rodinou. Je to rodný*

místo, tam se člověk vždycky rád vrací. Rodný místo to zůstane navždy.“ Johana: „Myšlenkami občas jsem tam, třeba i na poli nebo, že pasu krávy a takhle, prostě na to moc ráda vzpomínám.“ Jan: „Vzpomínáme, ale hlavně tam moc rádi chodíme. Přeci jenom, když po pár letech vidíš to rodné místo, zavzpomínáš na mládí, což je krásná věc. Stačí se projít po ulicích a myšlenky jsou o 30 let zpátky, člověk se cítí mladší. Sice dnes je to náročnější, protože už tady máme vnoučata a časově to nevyhází tak, jak by si člověk možná přál.“

Jaký vztah k rodišti chovají manželé Alois a Kateřina Š.? Alois: *„Ke svému rodišti mám velice vřelý vztah, nelze na tuto krajinu nikdy zapomenout a zdá se, že v tomto věku mám vztah ještě vřelejší než dříve. Návštěva banátského kraje mě vždy pokoří a usměrní v tom, jak si žijeme dnes a jak jsme žili v čase před odchodem do ČR. Také mě mrzí, že ubývá obyvatel odtamtud, určitou vinu, spíše výčitku nesu na tom i já. Kraj rodný navštěvuji, dokonce jsme s bratrem začali opravovat část domku, kam se chceme alespoň v letní době vracet. Nejbližší příbuzné kromě jedné sestřenicí už tam nemám, jinak v hloubi duše jsou mi všichni jaksi blízcí.“* Kateřina: *„Člověku se po těch místech občas stýská. Já se tam vždy hodně těším, pořád jsem tam dělala školu v Moldavě a mám tam pořád hodně spolužaček na které se těším. Člověk potká lidi, které několik let neviděl. Hodně vzpomínám na moje dětství na Gerníku. Člověk na to rád vzpomíná, i když jsme museli pracovat. To nebylo, že bychom řekli, já nechci nebo já nepůjdu na pole.“* Na otázku, na jaké období vzpomíná nejraději, Alois odpověděl: *„Na Gerníku jsem prožil ty nejlepší léta mého mládí, místní mě přijali mezi sebe, narodili se mi tam obě děti, hrál jsem v místní kapele, kterou jsme založili v roce 1981. Právě na tyto léta vzpomínám nejvíce a vzpomínky jsou také důvodem mého návratu do míst mého rodiště.“*

Manželé Marie a Štefan P. na svoje rodiště nezapomínají, navštěvují hlavně Eibenthál, kde mají stále rodinné příbuzné. Štefan: *„Já tam mám tátu, bratrance a spoustu kamarádů. Jezdíme tam každý rok a budu jezdit stále, když by byla možnost i dvakrát do roka.“* Marie: *„Já už na Gerníku bohužel nemám nikoho z rodiny, všichni už jsou tady.“* Štefan: *„Já se tam moc rád vracím, vzpomínáme na to rádi, protože to byly ty nejhezčí léta našeho života, to je bez debat. Nedá se to srovnat s ničím. Jakmile jsme přišli do České republiky, nastala zodpovědnost, kterou každý musel vyřešit sám za sebe. Tam byli rodiče, kamarádi, na který jsme se mohli hned obrátit, proto vzpomínky zůstaly, tam je to nej, teda bylo.“* Manželé se snažili, aby si k Banátu vytvořil vztah i syn, který se jim narodil již v Čechách. Štefan k tomu uvádí: *„Snažím se, aby i náš syn měl vztah k Banátu,*

k místu, odkud pocházíme. Vždy jsem se snažil ho tam na prázdniny vozit k dědovi, aby viděl, jak jsme vyrostli. Jemu se tam moc líbí, má tam i kamarády. Hlavně člověk nemá strach, když ví, že je venku tam na Eibenthále, že by se něco stalo.“ Dále doplňuje: „Jsme moc rádi, že syn si k tomu místu také vytvořil nějaký vztah. Těší se stejně jako my, že se tam každé léto znovu vydáme. Vidí a zná prostředí, které nás vychovalo, a to je pro nás velmi důležité, aby viděl, že to, co má dnes on, nebyla kdysi samozřejmost a vedla k tomu nějaká cesta.“ Na poslední otázku ohledně vzpomínek na život v Banátu, které mají nejvíce v paměti, Marie odpověděla: „Určitě dětství.“ Štefan přitakal: „Naprostou souhlasím. Dětství a mládí.“ Nicméně i oni vnímají velkou proměnu českých vesnic, které zaznamenaly velký odliv obyvatelstva. Marie: „Tu změnu vnímáme, je to pro nás strašný zklamání a bolí mě ten pohled. Letos, když jsem viděla situaci v mé rodné vesnici, velmi mě to vzalo. Ty samé ulice jsem viděla plné lidí, našich přátel, domy nebyly prázdné a všude byl život. I při pohledu na naše bývalé stavení mě to velmi dojíká.“ Štefan dodává: „Tam byl hlavně, když jsme byli děti, hlavní zdroj zemědělství. Každý si pěstoval sám někde na poli, nebo na zahradách. Dneska tam přijdeš, a to pole je zarostlé a v tu chvíli si říkáš, tady jsem strávil několik dní, několik měsíců, několik let a dneska, kde byla louka, je les...“

Karel a Veronika K. chovají ke svému rodnému kraji i nadále dobrý vztah a v kontaktu s tamním prostředím jsou poměrně pravidelně. Oba se vyjádřili k otázkám týkajících se současného vztahu k rodišti. Veronika: „Přímo na Gerníku a na Bígru už přímo příbuzné nemáme. Jezdíme tam na dovolenou, pravidelně. Ted' už bereme i vnoučata, aby viděla.“ Karel dodává: „Jezdíme tam i dvakrát za rok, vždycky podle toho, jak je to možný s prací.“ Veronika: „Jezdíme do té Berzásky a na Gerník, co není tchýně, musíme se o to starat. Na Bígr taky zajedeme, máme tam známé a jezdíme tam na hřbitov a od Berzásky jsme tam za 20 minut autem. Ale komunita nás Čechů z Bígru je v Berzásce velká, dnes, jak říkám, je tam asi více Čechů než na Bígru.“ Na otázku, jak berou Banát vnoučata, odpověděla Veronika: „Náš malej, tomu se tam tak líbí, je mu 9 a mnohdy by se ani nechtěl vracet. Pokaždé chce s námi jet. Hlavně jak mu místní děti řekly, že mají prázdniny 3 měsíce, tak to by se mu líbilo tam taky chodit do školy (usmívá se).“ Na otázku ohledně domu na Bígru odpověděla Veronika: „Prodali jsme ho tehdy nějakému pánovi ze Srbska, a bohužel s o něj nestará. Vždy, když tam jedeme a vidíme ho, je moc opuštěný a bolí nás z toho srdce, ale starat se o další dům bychom už nezvládli.“ Karel: „Udržovat bychom to už nemohli, co nám naskočil i dům na Gerníku, toho máme hodně.“

Udržovat dva domy v Rumunsku, když žijeme tady, je těžké. “ Veronika: „Není tolik času, my tam jezdíme na dovolenou, ale vlastně tam pracujeme, ať už na domě v Berzásce nebo teď znovu na Gerníku. Člověk si tam pak neodpočine, ale pracuje stejně jak tady. “ Na otázku, jaké vzpomínky v nich nejvíce přetrvávají, odpovídá Veronika: „Nejvíce vzpomínám na mládí, jak jsme chodili na bály a na zábavy. Ted’ se mě třeba vnučata ptala, jak jsem mohla žít, když jsem neměla televizi. My jsme měli na Bígru vždy v úterý a ve středu promítání filmu v kulturáku. Tam jsme se sešly všechny děti z vesnice, a na to vzpomínám hrozně moc ráda. “ Veronika dodává: „Samozřejmě dnes to zamrzí. Když tam přijdeš je to prázdný, je to zlý, ale co se dá dělat, taková je doba, takový je život a život jde dál a musíme to brát tak, jak to je. “

13.6 Zhodnocení rozhovorů

Hlavním cílem bylo na základě rozhovorů odpovědět na otázku, jaké byly důvody pro reemigraci banátských Čechů. Do výzkumu se zapojily čtyři manželské páry, kterých se tato problematika týká. V mnoho okruzích se jejich odpovědi naprosto ztotožňují. Faktorů pro odchod bylo ve finále více. Ucelenější přehled je uveden v tabulce níže.

Tab. 10: Přehled důvodů pro reemigraci tázaných respondentů

Manželé	Důvody/aspekty
Jan a Johana V.	Primárním důvodem odchodu bylo zajištění lepší budoucnosti pro svoje děti a zajištění lepší ekonomické situace pro rodinu.
Alois a Kateřina Š.	Primárním důvodem odchodu bylo doplnění pedagogického vzdělání ženy s vidinou opětovného návratu. Po několika letech byla důvodem k setrvání dostupnost vzdělání pro děti.
Stefan a Marie P.	Respondenti odcházeli každý samostatně, ale jejich primární důvod odchodu se neliší. Jedná se o materiální důvody a touhu si polepšit.
Karel a Veronika K.	Primárním důvodem odchodu byla ekonomická nestabilita, doprovázena nedostatkem pracovních příležitostí v místě bydliště. K odchodu vedlo i zajištění lepší budoucnosti pro děti a jejich následné uplatnění se na trhu práce.

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Na základě výsledků je patrné, že důvody k reemigraci mají rodiny často podobné. Převážně je zmiňováno zlepšení ekonomické situace rodiny či jedinců a dostupnost

vzdělání. Lze konstatovat, že se jedná o kombinaci push-pull faktorů. Na jedné straně jsou v oblasti bydliště negativní podmínky v oblasti ekonomické a sociální, na druhé straně v cílovém regionu je situace opačná a tyto oblasti jsou na lepší úrovni (Čerňanská, 2018). Divisha (2015) uvádí, že důvod k odchodu z hlediska materialismu je velmi individuální, jelikož v každé společnosti má bohatství jiný význam. Výsledky rozhovorů korespondují i se současným neoklasickým ekonomickým přístupem k migraci, kdy se tento přístup soustředí hlavně na zajištění lepší životní úrovně. Proud migrace směřují z méně vyspělého Rumunska do země vyspělejší, v tomto případě České republiky (Drbohlav, 2007). Trh práce v Rumunsku v oblasti Banátu nenabízí dostatečné množství pracovních nabídek a platové podmínky nedosahují úrovně v České republice. Potvrzuje se tvrzení od Massey (1999), že mzdové rozdíly jsou jedním z nejdůležitějších faktorů, které vedou obyvatelstvo k migraci. Pro české etnikum v Rumunsku, které umí řeč, je pro zlepšení životní úrovně cesta do České republiky jednou z prvních voleb.

Odchod do České republiky byl pro respondenty těžký hlavně v počátcích. Z venkovského, uzavřeného prostředí byl přechod do cizího prostředí mnohdy náročný. Velkou roli zde hrála vzájemná podpora mezi rodinami, které si byli nablízku. Přestěhování se tak daleko samozřejmě ovlivnilo rodinný režim, kdy se reemigranti se svými blízkými viděli zpravidla jednou ročně, pokud to bylo umožněno. Žádný z respondentů nehodnotí svoje tehdejší rozhodnutí k odchodu jako špatné a stojí si za ním i po letech. Kdyby měli situaci vyhodnotit znovu, zřejmě by se rozhodli stejně.

Otázka identity rezonuje podobně u všech respondentů. Nikdo se v současnosti necítí nijak spjatý s rumunskou či jinou identitou. Všichni respondenti se hlásí k češství a jsou si vědomi svých kořenů. K tomu se pojí i identifikace s českým jazykem, ve kterém byli vychováni a vždy jej považovali za mateřský. V otázce náboženství se setkáváme se shodným přístupem. Respondenti vyznávají katolickou víru tak, jak byli zvyklí ve svých předešlých domovech a jsou nadále praktikujícími katolíky i v českém, značně ateistickém prostředí.

Výsledky ukazují, jak toto etnikum i po odchodu z Banátských hor sdílí stejné myšlenky, názory i pocity. Podobně se vyjadřují i ke vztahu ke svým bývalým domovům, které pravidelně navštěvují, chovají k nim vřelý vztah a nedají na ně zapomenout. I po opětovném přesídlení je tato komunita stále úzce spjata a jejich náklonost k lidem, kteří pochází ze stejných končin přetrvává.

Závěr

Předložená bakalářská práce měla tři hlavní cíle. Prvním cílem práce bylo vysvětlit historicko-geografický vývoj osídlení území rumunského Banátu českými emigranty a přiblížit způsob života, který v tamních podmínkách vedli. Na základě rozboru dostupné literatury přibližují zájmové území jak z hlediska polohy, tak přírodních podmínek. Vysvětlují základní principy teorie migrace, které by měly pomoci pochopit důvody odchodu respondentů. V kapitolách se věnuji historickému rozdělení vln kolonizace a uvádím přehledy vesnic, které nesou českou stopu. Snažím se zachytit demografický vývoj českého etnika na zkoumaném území a společně s ním přiblížit krajanský život spjatý se staročeskou kulturou, který v tichosti vedou daleko od hranic českého národa. V části práce se věnuji i rozdělení jednotlivých reemigračních vln krajanů z Rumunska. Součástí tohoto cíle bylo vytvořit aktuální srovnávací fotografické podklady z terénu, které by měly demonstrovat změnu lokálního prostředí v čase v komparaci s podklady z 60. let minulého století. Tato část byla vzhledem k náročnosti vyhotovena v několika termínech a přinesla zajímavý pohled na vývoj tamní české komunity.

Druhým cílem této práce bylo zhotovit a vizualizovat přehled míst, odkud pocházeli první čeští vystěhovalci, kteří založili české osady v Banátských horách. Ke splnění tohoto cíle byly využity církevní matriční záznamy z fary v Gerníku, které vytvořil František Unzeitig, první český kněz delegován za českými krajaný. Bohužel v některých případech založených obcí nebylo možné lokality vizualizovat. Spisy byly veden pouze pro čtyři z dnešních šesti existujících obcí a z toho jeden se bohužel do dnešních dnů nedochoval. Na základě zobrazení těchto lokalit lze konstatovat, že nejvíce vystěhovalců pocházelo z okolí Plzně, Chodska, Kladenska a Berounska. Na základě původních domovů kolonizátorů jsou zodpovězeny i otázky z hlediska řeči a zvyků v daných vesnicích. Mnoho tehdejších obyvatel bohužel místo svého původu neuvedlo, a proto jsou výstupy omezené.

Třetím a zároveň posledním cílem práce bylo zjistit, co vybrané reemigranty vedlo k opuštění jejich domova. Ke splnění tohoto cíle byly využity metody kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaného rozhovoru a jeho výsledky jsou k vidění v praktické části práce. Rozhovory přinášejí osobní svědectví, z nichž se dozvídáme o důvodech k odchodu a jeho dopadech na rodinu, ale i o vnímání vlastní identity a vztahu k Banátu po letech života v České republice.

Psaní této práce bylo pro mne nesmírnou zkušeností. Práci jsem zpracovával s velkým nadšením, protože od počátku jsem psal o něčem, co je mi moc blízké. Sběr dat a shromažďování literatury neprobíhalo vždy optimálně, na druhé straně i při této činnosti jsem se seznámil s množstvím nových lidí a poznal nová místa. Díky psaní této práce jsem se mohl déle pohybovat v místech, kde moje rodina dlouho a těžce žila. Měl jsem možnost ještě hlouběji poznat osudy těch, kteří v tamějším prostředí otiskli českou stopu a po dlouhý čas dokázali zachovat krásné staročeské zvyklosti.

Práci bych chtěl přispět k poznání a utvoření kompaktního pohledu na život banátských Čechů. Pokud v jakémkoliv čtenáři této práce probudím zájem o poznání této české menšiny, případně návštěvu českých vesniček v Banátu, budu za to nesmírně vděčný, protože i tímto způsobem lze pomoci k zachování existence této ojedinělé krajanské komunity.

Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

- Auerhan, J. (1921). *Čechoslováci v Jugoslávii, v Rumunsku, v Maďarsku a v Bulharsku*. Melantrich.
- Czoernig, K. (1857). *Ethnographie der osterreichischen monarchie*. K.-K. Hof und Staatsdruckerei.
- Eger, L., & Egerová, D. (2014). *Základy metodologie výzkumu*. Západočeská univerzita v Plzni.
- Filip, P. (2014). *Po Dunaji za Čechy do Rumunska: „Návrat ztracených dětí“*. Jana Hanusová.
- Gesce, D. (2013). *Historie českých komunit v Rumunsku*. Hermann & synové.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Portál.
- Hrůza, F. (2013). *Vrátili jsme se do vlasti...: Svědectví o životě Čechů z banátských Karpat 1823-2006*. Severočeská vědecká knihovna.
- Hrůza, F. (1995). *Ze Svaté Heleny do Čech*. A-ALEF.
- Karas, F. (1937). *Československá větev, zapomenutá nebem i zemí*. Spolek Komenský.
- Klíma, S. (1925). *Čechové a Slováci za hranicemi*. J. Otto.
- Kokaisl P., Bäumelová, M., Bednařiková, E., Beneš, J., Borecký, P., Bubák, A., Cihlářová, N., Doležal, J., Felkelová, K., Hajas, L., Hajný, J., Hejduková, V., Herrmannová, Z., Hrušková, N., Ilievová, V., Kartousová, L., Kohlová, Z., Kohoutová, K., Kopal, P., ... Židková, L. (2009). *Krajané: Po stopách Čechů ve východní Evropě*. Za hranice – Společnost pro rozvojovou spolupráci při Provozně ekonomické fakultě ČZU v Praze, o. s..
- Kovář, P., Boček, S., Brestovanský, J., Buček, A., Dreslerová, J., Dundek, P., Dvořáčková, M., Fanta, V., Friedl, M., Hamanová, M., Havlíček, M., Holík, L., Chuman, T., Janko, J., Jelínek, P., Klvač, P., Koutecký, T., Kučera, A., Lacina, J., ... Volařík, D. (2019). *Přenesená krajina: Český venkov v rumunském Banátu*. Academia.
- Kvaček, J., Langhammerová, J., Mašek, P., Mevaldová, H. (2009). *Český Banát: Život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Národní muzeum.
- Maděra, P., Kovář, P., Romportl, D., Buček, A., Boček, S., Brestovanský, J., Chuman, T., Čermák, J., Černušáková, L., Dreslerová, J., Drhovská, L., Dundek, P., Fanta, V., Friedl, M., Hamanová, M., Havlíček, M., Holík, L., Honzová, M., Hrubý, Z., ... Wiesner, P. (2014). *Czech villages in Romanian Banat: landscape, nature, and culture*. Mendel University in Brno.
- Mičan, V. (1931). *Za chlebem vezdejším*. Časopis Světlo a pravda.
- Svoboda, J. (2009). *Banát: Turistický a vlastivědný průvodce*. Kudrna.
- Svoboda, J. (2004). *Gerník v letech 1826-1949*. Ivan Krasko.
- Urban, R. (1930). *Čechoslováci v Rumunsku*. Šmíd a spol..

Vaculík, J. (2002). *Poválečná reemigrace a usídlování zahraničních krajanů*. Masarykovo univerzita v Brně.

Vaculík, J. (2014). *Reemigrace a repatriace Čechů a Slováků po první světové válce*. Masarykovo univerzita v Brně.

Zimová, I. (1996). *The forgotten Czechs of the Banat*. Köcher & Köcher.

Články, webové stránky, zdroje z terénu

Ashitha, M. (2021). *Major Theories Of Migration: Explained with Examples*. Sociologygroup. <https://www.sociologygroup.com/migration-theories/>

Árpád, V., E. (2007). ERDÉLY ETNIKAI ÉS FELEKEZETI STATISZTIKÁJA. KIA. <http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002.htm>

Čerňanská, B. (2018). *Teorie push-pull vlivů na migraci*. Encyklopedie migrace. <https://www.encyclopediaofmigration.org/teorie-push-pull/>

České osady ve vojenské hranici. (1857). *Pražské noviny*, 287, 2. <https://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowIssue.do?it=&id=208886>

Český statistický úřad (2022). *Rumunsko – NUTS*. <https://www.czso.cz/csu/czso/ro-nuts2>

Divisha, S. (2015). *Top 3 Theories of Migration*. Sociology Discussion. <https://www.sociologydiscussion.com/demography/migration-demography/top-3-theories-of-migration/3148>

Drbohlav, D., & Uherek, Z. (2007). Reflexe migračních teorií. *Sborník České geografické společnosti*, 112(2), 125-141. https://geografie.cz/media/pdf/geo_2007112020125.pdf

Etnologický ústav AV ČR, v.v.i. (2022). *Dokumentální sbírka Praha* [fotografie].

Heroldová, I. (1983). Čeští reemigranti z rumunského Banátu. *Český lid*, 70(4), 240-244. <https://www.jstor.org/stable/42703010>

Heroldová, I. (1986). Vystěhovalectví z Českých zemí. *Český lid*, 73(1), 45-51. <https://www.jstor.org/stable/42703273>

Ilinitchi, P., C. (2010). Vybrané teorie migrace a jejich význam při vytváření migračních politik. *Acta Oeconomica Pragensia*, 6, 3-26. https://www.researchgate.net/publication/294280983_Vybrane_teorie_migrace_a_jejich_vyznam_pri_vytvareni_migracnich_politik

Jech, J. (1965). Výzkumy způsobu života a kultury rumunských Čechů v roce 1964. *Český lid*, 52(3), 191-192. <https://www.jstor.org/stable/42702372>

Katolická mise ve vojenské hranici. (1855). *Pražské noviny*, 249, 3. <https://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPageDoc.do?id=1904758&idpi=2145517>

Klíma, S. (1899). České osady dolnouherské. *Český lid*, 8(1), 22-28. <https://www.jstor.org/stable/42690332>

Massey, D. (1999). International Migration at the Dawn of the Twenty-First Century: The Role of the State. *Population Council*, 25(2), 303-322. <https://www.jstor.org/stable/172427>

- Nešpor, Z. (1999). Banátští Češi jako potomci tolerančních sektářů. *Religio: Revue pro religionistiku*, 7(2), 129-144.
https://digilib.phil.muni.cz/_flysystem/fedora/pdf/124893.pdf
- Pavlásek, M. (2013). Klopodie Česky zvaná Klopotín. Zapomenutá Moravská kolonizace. *Český lid*, 100(2), 149-172. <https://www.jstor.org/stable/42640546>
- Pestrá Evropa (2018). *Češi v Rumunsku*.
https://pestraevropa.hks.re/2018/cesi_v_rumunsku/slides/mapa%20Ban%C3%A1tu.php
- Secká, M. (1992). Česká menšina žijící v rumunském Gerníku. *Český lid*, 79(3), 216-228. <https://www.jstor.org/stable/42639338>
- Secká, M. (1993). Migrace Čechů z Rumunska do České republiky a vývojové aspekty jejich adaptačního procesu. *Český lid*, 80(3), 177-184.
<https://www.jstor.org/stable/42638329>
- Scheufler, V., Skalniková, O., Jech, J., & Karbusický, V. (1964). Výzkumy české menšiny v Rumunsku. *Český lid*, 51(3), 190-192. <https://www.jstor.org/stable/42702291>
- Scheufler, V., & Skalniková, O. (1962). Kultura rumunských Čechů. *Český lid*, 49(4), 145-146. <https://www.jstor.org/stable/42698554>
- Špoula, S. (1982). *Příspěvek k problematice české menšiny v rumunském Banátě* [Diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze].
- Unzeitig., F. (1851-1853). *Historia domus: Církevní matriční záznamy*. Fara Gerník.
- Utěšený, S. (1962). O jazyce Českých osad na jihu rumunského Banátu. *Český lid*, 49(5), 201-209. <https://www.jstor.org/stable/42698567>
- Verma, M. (2015). *General Theories of Migration – Explained!* Yourarticlelibrary.
<https://www.yourarticlelibrary.com/population-geography/4-general-theories-of-migration-explained/43257>

Seznam tabulek

Tab. 1: 5 fází migrace na základě přechodového modelu.....	15
Tab. 2: Přehled vesnic a doba jejich osídlování českým obyvatelstvem	22
Tab. 3: Počet obyvatel v českých vesnicích v roce 1830.....	44
Tab. 4: Vývoj populace v českých vesnicích v Banátu v letech 1869 až 1910	45
Tab. 5: Vývoj populace v českých vesnicích v Banátu v letech 1930 až 2011	46
Tab. 6: Soupis obcí s počtem obyvatel pocházejících z dané obce	49
Tab. 7: Soupis obcí s počtem obyvatel pocházejících z dané obce	52
Tab. 8: Soupis obcí s počtem obyvatel pocházejících z dané obce	55
Tab. 9: Hlavní přednosti a nevýhody kvalitativního výzkumu.....	66
Tab. 10: Přehled důvodů pro reemigraci tázaných respondentů.....	86

Seznam obrázků

Obr. 1: Rozdělení historického území Banátu	17
Obr. 2: Obytná stavení v na Gerníku v části vesnice „Malá strana“ v roce 1964	27
Obr. 3: Obytná stavení v na Gerníku v části vesnice „Malá strana“ v roce 2022	27
Obr. 4: Kaplička na návsi v Gerníku v roce 1963	28
Obr. 5: Kaplička na návsi v Gerníku v roce 2022	28
Obr. 6: Obytná stavení ve vesnici Bígr v roce 1964	30
Obr. 7: Obytná stavení ve vesnici Bígr v roce 2022	30
Obr. 8: Pohled na ulici u kostela ve vesnici Bígr v roce 1964	31
Obr. 9: Pohled na ulici u kostela (za stromem) ve vesnici Bígr v roce 2022	31
Obr. 10: Pohled na větší usedlost ve vesnici Bígr v roce 1964	32
Obr. 11: Pohled na téže místo v roce 2022	32
Obr. 12: Pohled ulicí směřující k návsi a kostelu ve vesnici Rovensko v roce 1963	34
Obr. 13: Pohled na téže ulici ve vesnici Rovensko v roce 2022	34
Obr. 14: Pohled na obec Rovensko od cesty k hřbitovu v roce 1963	35
Obr. 15: Stejný pohled na obec Rovensko v roce 2022	35
Obr. 16: Pohled na střed osady Šumice v roce 1963	38
Obr. 17: Pohled na střed osady Šumice ze stejného místa v roce 2022	38
Obr. 18: Zdobený okapní svod domu na Gerníku	43
Obr. 19: Graf vývoje populace v českých vesnicích v Banátu v letech 1869 až 1910 ...	45
Obr. 20: Graf zobrazující vývoj počtu obyvatel v českých obcích v Banátu mezi lety 1830 až 2011	47

Seznam map

Mapa 1: Administrativní členění Rumunska	18
Mapa 2: Poloha českých vesnic v Banátu.....	23
Mapa 3: Poloha současných a zaniklých českých obcí.....	39
Mapa 4: Původ obyvatel Gerníku zobrazen na mapě České republiky.	50
Mapa 5: Mapa přibližující obce ve vybraných okresech Středočeského kraje, ze kterých pocházeli obyvatelé Gerníku	51
Mapa 6: Obce ve vybraných okresech Plzeňského kraje, z nichž pocházeli obyvatelé Gerníku	52
Mapa 7: Původ obyvatel Bígru zobrazen na mapě České republiky	53
Mapa 8: Obce ve vybraných okresech Středočeského kraje, ze kterých pocházeli obyvatelé Bígru.....	53
Mapa 9: Obce ve vybraných okresech Plzeňského kraje, ze kterých pocházeli obyvatelé Bígru	54
Mapa 10: Původ obyvatel vesnice Rovensko zobrazen na mapě České republiky	55
Mapa 11: Obce ve vybraných okresech Plzeňského a Středočeského kraje, ze kterých pocházeli obyvatelé Rovenska.....	56

Seznam příloh

Příloha A: Informovaný souhlas s účastí na výzkumu

Příloha B: Fotografické přílohy

Příloha A: Informovaný souhlas s účastí na výzkumu

Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a jeho využitím pro účely bakalářské práce: Česká kolonizace v rumunském Banátu a důvody pro následnou reemigraci

Účel rozhovoru: Jste zván/a k účasti ve výzkumné studii, která je realizována pro katedru Geografie na Západočeské univerzitě v Plzni. Výzkum bude probíhat formou polostrukturovaného rozhovoru, který bude zaznamenán zvukovou nahrávkou.

Cíl výzkumu: Cílem této studie je analyzovat důvody banátských Čechů pro zpětnou reemigraci do České republiky.

Osoba realizující výzkum: Václav Mašek.

Odborné vedení/vedoucí práce: RNDr. Jiří Preis, Ph.D.

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body:

- Byl/a jsem seznámen/a s účely výzkumného rozhovoru pro potřeby bakalářské práce Václava Maška s názvem „Česká kolonizace rumunského Banátu a důvody pro následnou reemigraci“.
- Byl/a jsem seznámen/a s výzkumnými otázkami a zároveň mi bylo sděleno, jak dlouhý bude rozhovor a jak bude vypadat jeho průběh.
- Byl/a jsem seznámen/ s právem odstoupení od výzkumu/rozhovoru v jakékoliv fázi do doby ukončení výzkumu a tím spojené odevzdání kvalifikační práce.
- Souhlasím se zvukovým záznamem poskytovaného rozhovoru a jeho následným zpracováním. Záznam rozhovoru nebude poskytnut třetím osobám. Po zpracování bude audiozáznam smazán.
- Souhlasím, aby výzkumník použil rozhovor pro potřeby své bakalářské práce a části rozhovoru v práci citoval. Citované části rozhovoru budou volně dostupné v kvalifikační práci.
- Souhlasím/nesouhlasím se zveřejněním mého jména v kvalifikační práci. (Zakroužkujte)

Jméno a příjmení řešitele projektu: _____

V _____ Dne _____ Podpis _____

Jméno a příjmení respondenta: _____

V _____ Dne _____ Podpis _____

V případě jakýchkoliv dalších otázek spojených s účastí ve výzkumu a výzkumem samotným se obraťte na: Václav Mašek, E-mail: vaskmasku@seznam.cz, tel.: 608 260 725.

Příloha B: Fotografické přílohy

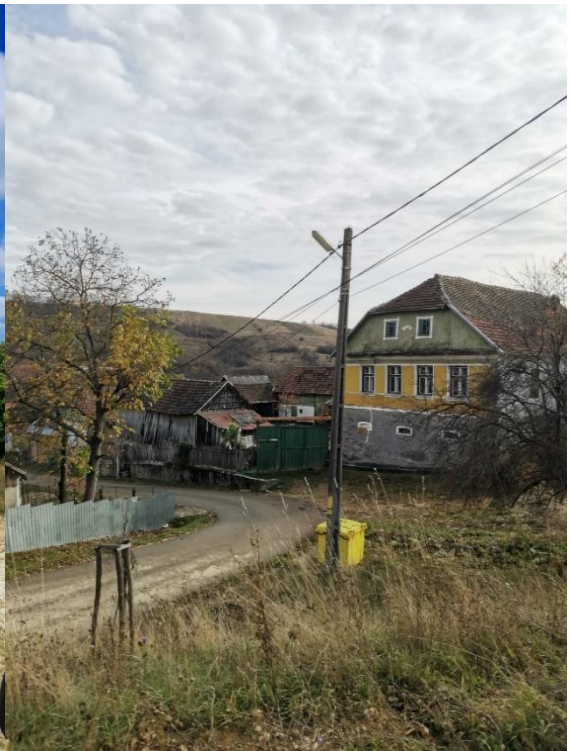
Fotografie pochází z vlastního terénního průzkumu či rodinného archivu.

Gerník a okolí

Pozn.: Vlevo hrob prvního českého kněze F. Unzeitiga.

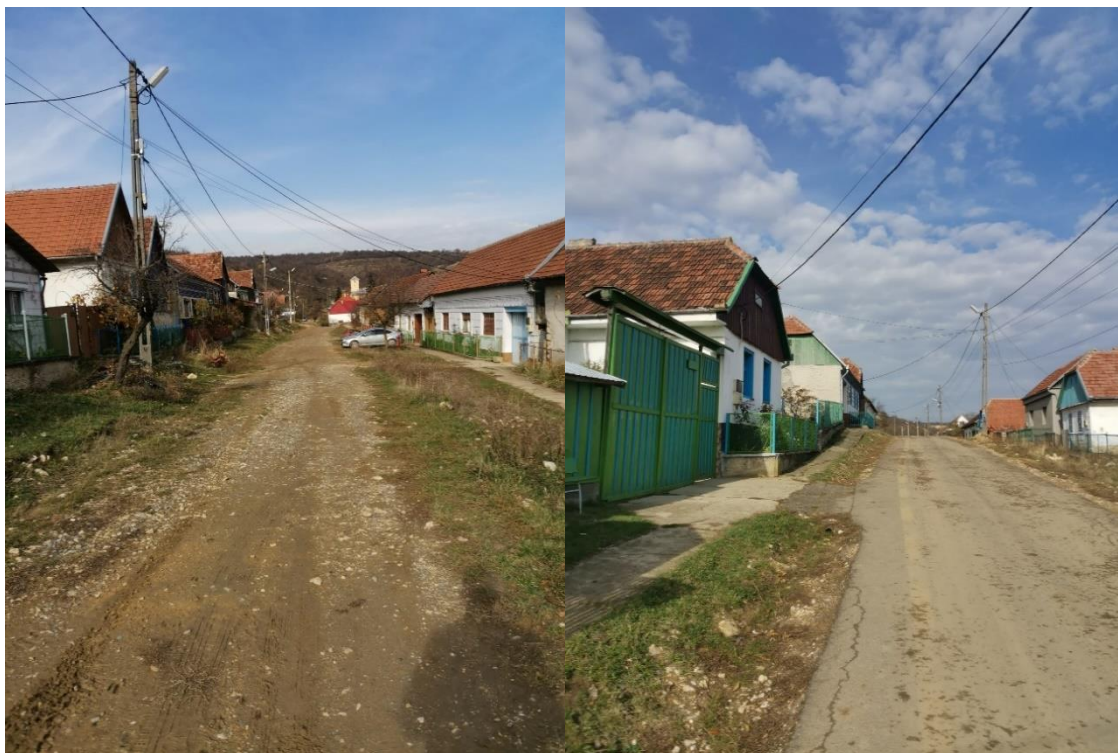

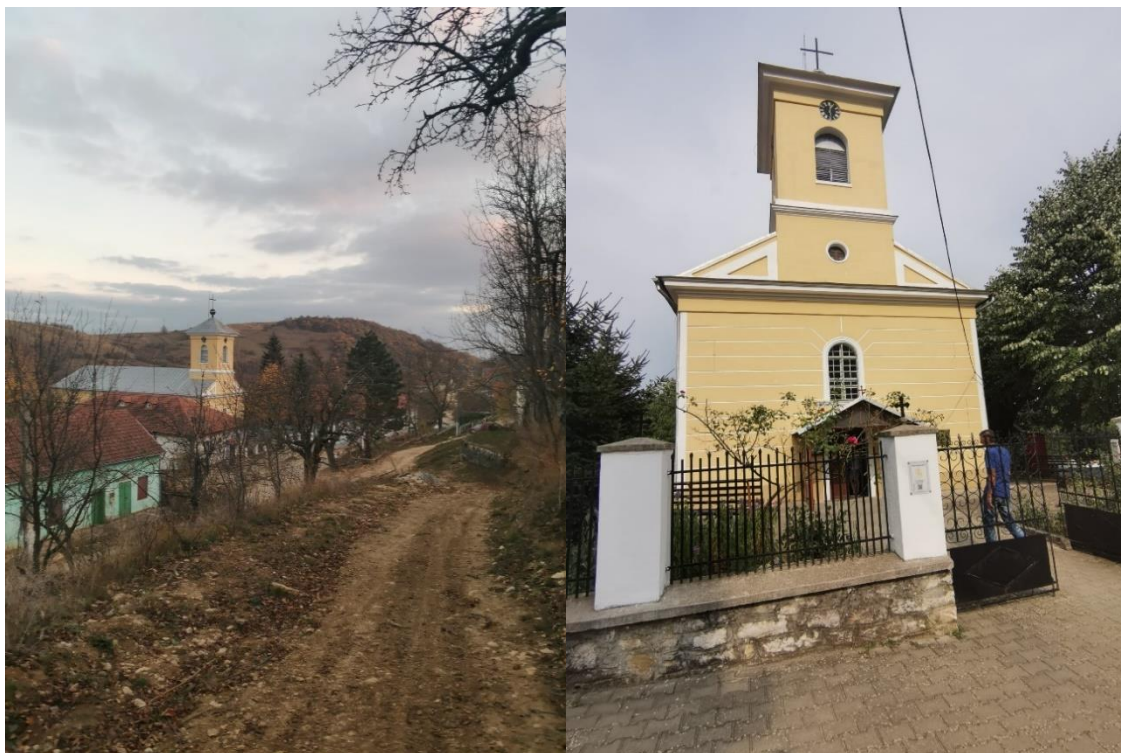

Pozn.: Hřiště na školním dvoře.

Pozn.: Vpravo jeden z nejstarších domů v obci z počátku 20. století, bez rekonstrukce a neobydlený.

Pozn.: Kostel sv. Jana Nepomuckého.

Pozn.: Vlevo krasová jeskyně „Turecká díra“ nedaleko vesnice Gerník.

Svatá Helena a okolí

Pozn: Pohled na obec od hřbitova.

Pozn.: Budova staré školy.

Pozn.: Budova současné školy na Svaté Heleně.

Pozn.: Kostel zasvěcen sv. Heleně.

Pozn.: Výhled na Dunaj z Vildovo skály.

Eibenthal a okolí

Pozn.: Kulturní dům a v pozadí škola.

Pozn.: Pohled na údolí a vesnici Eibenthál.

Pozn.: Kostel sv. Jana Nepomuckého.

Bígr a okolí

Pozn.: Kostel na Bígru zasvěcen Svaté Trojici.

Rovensko a okolí

Pozn.: Jeden z nejstarších stojících domů v obci z přelomu 19. a 20. století.

Pozn.: Kostel sv. Panny Marie.

Pozn.: Pohled z Rovenského hřbitova.

Šumice a okolí

Pozn.: Kostel sv. Anny.

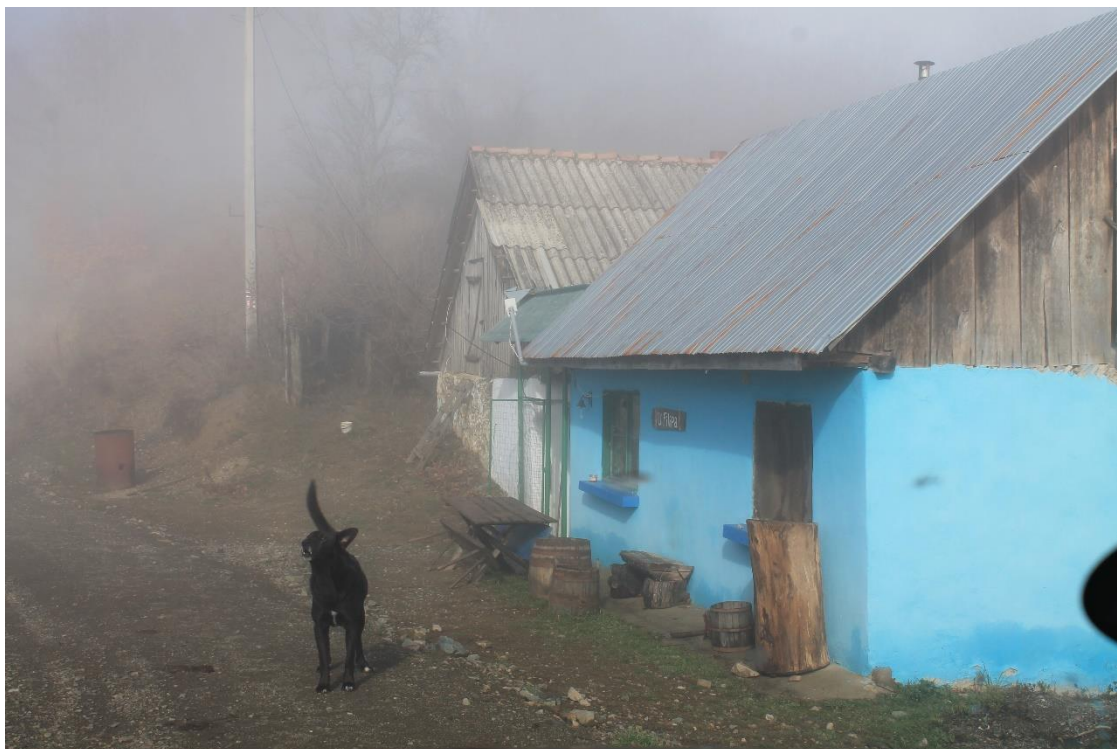
Ostatní

Pozn.: Příjezd do vesnice Klopotín, kde žila početní skupina českých vystěhovalců.

Pozn.: Katolický kostel v Klopotíně, na jeho výstavbě se tehdy velkou částí podílelo české obyvatelstvo.

Pozn.: Posezení „U Filipa“ na pěší cestě z Gerníku do Rovenska.

Pozn.: Socha krále Decebala na jednom z přítoků Dunaje nedaleko obce Eibenthál. Výlet lodí po Dunaji s českým výkladem provádí lidé z Eibenthálu.

Fotografie z rodinného alba

Pozn.: Ženy v krojích před kostelem na Gerníku,

Pozn.: Fotografie zachycuje přehlídku tanců na tradičním folklórním festivalu českých obcí v Rumunsku.

Pozn. Děti na Gerníku po prvním přijímání na začátku 80. let.

Pozn. Klasická krajanská výzdoba v domě.

Pozn.: Svatební průvod na Gerníku v roce 1998, včele tzv. „starojka“.

Pozn.: Tradiční oděvy na svatbě včetně dámských krojů.

Pozn.: Jeden z tradičních zvyků během svatby, kdy na závěrečné veselí dorazí „maškara“.

Pozn.: Další z tradičních zvyků nazývaný „parchant“, vybírání peněz na budoucího potomka novomanželů.

Abstrakt

Mašek, V. (2022). *Česká kolonizace v rumunském Banátu a důvody pro následnou reemigraci* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: Banát, česká menšina, kolonizace, migrace, reemigrace, Rumunsko

Bakalářská práce se zabývá českou kolonizací v rumunském Banátu a důvody pro následnou reemigraci obyvatelstva. Práce přibližuje několik teorií lidské migrace. Popisuje průběh osídlování Banátu v Rumunsku českými vystěhovalci v první polovině 19. století. Zobrazuje původ obyvatelstva před odchodem do Banátu a shrnuje jejich demografický vývoj a kulturní zvyklosti. Dále rozebírá reemigrační vlny českého obyvatelstva ze zájmového území. V empirické části jsou pomocí ústně vedených rozhovorů s českými reemigranty zjišťovány důvody pro jejich odchod z Banátu. Výstupy z rozhovorů jsou implementovány do práce.

Abstract

Mašek, V. (2022). *Czech colonization in the Romanian Banat and reasons for subsequent re-migration* [Bachelor Thesis, University of West Bohemia].

Keywords: Banat, Czech minority, colonization, migration, re-emigration, Romania

The bachelor's thesis deals with the Czech colonization in the Romanian Banat and the reasons for the subsequent re-emigration of the population. The thesis presents several theories of human migration. It describes the course of the settlement of Banat in Romania by Czech emigrants in the first half of the 19th century. It portrays the origins of the population before they left for Banat and summarises their demographic development and cultural traditions. It also analyses the re-emigration waves of the Czech population from the area of interest. The empirical part explores the reasons for the departure of Czech returnees from Banat by means of oral interviews with them. The findings from the interviews being implemented in the thesis.